Sed in nostro casu petitio hæreditatis & rei vendicatio sunt actiones diuersæ, & procedunt ex diuersis causis, ergo possunt cumulari: quod procedit etiam si reus conuentus opponat exceptionem cumulationis vel duplicitatis, quia aliàs si non opponeret absque dubio procederet libellus, vt eleganter concludit Bar. *in dicta l. edita actio 6. col. n. 23.* & ibi doctores idem Bart. *in dicto §. nihil commu. 10. col. num. 30.* & ibi latè moderni. Secundò, quia quando actor probabiliter dubitat ex facto aduersarij de actione vel remedio sibi competenti, tunc bene potest plures actiones cumulare, coniunctim vel alternatiuè, textus est valde notabilis *in l. 1. §. quia autem ff. quorum legatorum*: quem ad hoc summè notat & commendat Bartol. Albe. Angel. & communiter doctores ibi, & per illum text. ita tenet gloss. ordi. *in l. nemo §. quoties ff. de regulis iuris.* & ibi doctores tenet etiam Bart. & commu. doctor. *in l. quod in hæredem §. & eligere ff. de tribu.* idem Bartol. *in l. stipulationes non diuiduntur fin. colum. & q. ff. de verb. oblig.* & ibi moderni. idem Barto. *in l. vbi autem non apparet §. qui illud, aut illud eodem tit.* Innocent. *in capit. constitutus, de rest. in integ. nume. 2.* & ibi communiter doctores. Idem Innocent. & alij doctores *in cap. fin. de collu. detegen.* facit etiam doctrina, & communis practica, quæ habet quod rei vendicatio & Publiciana, possunt cumulari in vno & eodem libello, vt dixi & examinaui suo loco. Attende tamen, quòd superior conclu. debet intelligi, quando actor interrogauit possessorem conuentum, an habeat titulum vel non, & fuit contumax: quia noluit respondere & actorem certificare: & isto casu procedant & intelligantur iura & rationes, suprà proximè adducta: secùs tamen aliàs, quando actor nihil interrogasset, quia tunc incertitudo magis prouenit ex suo facto & culpa, quàm aduersarij, cum possit actor in hoc iudicio petitionis hæreditatis eum interrogare, an possideat cum tit. vel sine titu. ne iudicium reddatur illusorium: vt *in l. cogi. in fin. Cod. de peti. hære.* ibi, *præter eum qui dicere cogitur, vtrùm pro possessore, an pro hærede possideat*, text. *in l. qui interrogatus ff. eodem titu.* & vtrobique commun. opin. & in expresso reperio quòd istam declarationem, ponit in terminis solus Bal. *in l. 1. Cod. de furtis 2. col. 3. oppo.* & apertè hoc vult gloss. or. quæ non allegatur *in l. 1. §. quia autem ff. quorum legatorum in gloss. fi.* & hoc idem voluit Cinus *in leg. 2. Cod. de petit. hæred. fin. colum. & q.* vbi dicit, quod petitio hæreditatis, & rei vendicatio non possunt in vno eodémque libello cumulari pro vna & eadem re, argumento tex. *in dict. l. quòd in hæredem §. eligere: de tribu. cum simi.* & idem tenet Bald. *in dicta l. 2. fin. col. num. 6.* Salic. *ibi fi. colum. in fine.* Ange. *ibi. 2. colum.* & est commun. opin. quòd bene nota tanquam necessarium in practica. Item adde, ad suprà dicta quòd in tantùm est verum quòd titulus excludit petitionem hæreditatis, vt procedat nedum si allegetur per reum conuentum ante litem contestatam: sed etiam postea, in qualibet parte litis, sicut exceptio peremptoria, & totaliter exclusiua iuris actoris argumento text. *in l. peremptorias Cod. sen. res. non pos.* ita Ang. de Peru post Bartol. *in l. cogi. fi. col. n. 6. C. de pet. hæ.* Bald. *ibi 2. col. num. 6.* Sal. *3. col. num. 9.*

Præterea adde, quòd titul. non excusat quando esset quæsitus post litem con. quia est titulus coloratus & in fraudem quæsitus, argumento text. *in l. in summa cum ratione ff. de peculio. & in l. Sulpitius versicul. respon. si color vel titulus, &c. ff. de dona inter vi. & vxor.* quod tamen intellige quando titulus esset quæsitus à non domino: secùs tamen si quæsitus sit à vero domino: quia sicut vetus dominus agentem potuisset repellere, ita eius emptor. Præterea sicut ipse reus conuentus esset liberatus si res à domino euinceretur, vt *in l. pen. ff. de petit. hære. & in l. is à quo. de rei vend.* ita emptor poterit se defendere ex titulo habito à domino, ita Bar. *in dict. l. cogi. 2. colum. n. 5.* Bald. *2. colum. n. 7.* Ang. & Pau. *fi. col.* Ang. no. *in l. qui interrogatus n. 3. ff. de pet. hæ.*

160 Aduertendum tamen pro necessaria declaratione huius materiæ & superioris conclusionis, quod ita demum petitio hæreditatis non datur contra titulo possidentem, quando ille titulus esset habilis ad translationem dominij: secùs verò aliàs, vt si cesset titulus commodati, depositi, locati, vel similis: quia talis titulus non excludit hanc actionem: ita apertè colligitur ex superiore ratione communi, & in specie ita tenet Petrus de Bellaper. *in l. 1. C. de petitio. hæred. 2. col. in fin.* Cinus *in l. cogi. eodem tit. 6. col. in fine. versiculo.* sed nunquid Bald. *ibi. 2. col num.* 10. Salic. ibi. *fi. colum. num.* 15. Paulus de Castr. *in l. regulariter ff. de peti. hæred. fin. col. in medio.* Bald. *in l. nec vllam 1. colum. post princip. eodem titulo.* & ibi Pau. & doct. Adde tamen quod hoc casu, si conuentus possessor vel detentator nominaret dominum in iudicio, erit expediendus processus secundum formam tex. *in leg. 2. Cod. vbi in rem acti.* ita notabiliter Bartol. *in l. etiam §. si quis absentis in fine ff. de peti. hæred.*

161 Patet igitur ex superioribus, quòd petitio hæreditatis solùm competit contra eum qui possidet vel detinet hæreditatem vel aliquam rem hæreditariam sine aliquo titulo, vel causa habili ad transf. dominij: vnde dicunt iura quod regulariter competit contra illum qui possidet pro hærede vel possessore, text. est *in leg. regulariter ff. de pet. hæred.* cuius verba sunt, *regulariter definiendum est eum demum teneri pet. hæred. qui vel ius pro hærede vel pro possessore possidet.* tex. *in l. hæreditatis. C. de pet. hæ. in l. 1. in fi. Cod. de inoffi. testam.* pro possessore dicitur ille possidere qui simpliciter possidet sine aliquo tit. vel causa, & sic non iustificat suam possessionem ex aliquo titul. text. est *in l. pro hærede. §. fin. cum duabus ll. sequentibus ff. de pet. hæred.* pro hærede autem dicitur possidere ille qui verè non est hæres, sed dicit & asserit se hæredem: vnde conueniri potest petitione hæreditatis: text. est *in l. pro hærede. in princip ff. de petit. hæred.* nec obstat si dicatur quod titulus pro hærede est verus, legitimus, & habilis titulus ad præscriptionem, vsucapionem, & omnia alia quæ causantur ab alio quouis titulo, vt *in toto tit ff. & Cod. pro hærede* sed petitio hæreditatis non datur contra

titulo

titulo possidentem, ergo non detur contra possidentem pro hærede: quia respondeo quòd illa iura loquuntur de vero & legitimo titulo, putâ, quando quis possidebat aliquam rem alienam, quam relinquit in sua hæreditate, & non potuit eam præscribere, quia deficiebat sibi titulus, demum moritur possessor, nam hæres eius ex testamento vel ab intestato incipiet eam præscribere vel vsucapere titulo pro hærede, & iste est propriè titulus pro hærede, de quo loquuntur illa iura, sicut enim ille titulus pro hærede est iusta causa acquirendi dominium hæreditate adita, quando defunctus erat dominus, vt *in l. cùm hæredes ff. de acquirend. posses.* ita debet esse sufficiens ad vsucapiendi conditionem, quando defunctus non erat dominus adita hæreditate & apprehensa possessione, argumento tex. *in l. claubus ff. de contra emp.* ita no. Paul. de Castr. *in l. 1. ff. pro hære.* hic verò in materia petitionis hæreditatis loquimur de illo simplici possessore qui tantum verbo dicit se hæredem cum non sit, qui potest conueniri hac actione, cùm non habeat aliquem verum titu. & ita declarat gloss. ord. *in rub. ff. pro hærede.* & ibi Bartol. Alb. Ang. Imo. Pau. Cuman. & commu. doctor. gl. *in rub. C. pro hærede.* & ibi Albe. Pau. Salic. & alij doct. gloss. *in leg. pro hæred. ff. de pet. hær. in gl. 1.* & ibi Bart. Ang. & cæteri doct. Pau. de Castro, *in l. regulariter eodem titul. 1. colum. 3. oppo.* idem Pau. *in leg. pe. C. in qui. cau. ces. longè tempo. præs. num. 3. gl. in §. sequens versiculo pro hærede in gl. 1. Institut. de interdict.* Ange. de Areti. *in §. actionum. Instit. de actio. antepe. columna. num. 67.* Iason ibi *num. 217.*

162 Ex quo ego infero vnum nouum & singulare quod si ille qui simpliciter possidebat sine aliquo titulo & causa, & poterat conueniri petitione hæreditatis, decedat relicto hærede ex testamento vel ab intestato, qui nunc habet & possidet, non poterit aliquo modo conueniri petit. hære. ex eo, quia iam possidet cum vero & legitimo titulo, scilicet, pro hærede, & apertè fundatur ex superioribus. Nec obstat si dicatur, quod teneatur hæres ex persona defuncti, cum actiones passiuæ transeant ad eum: quia respondeo, quod illud est in actionibus: & obligat. personalibus: secùs verò in realibus quia nunquam transeant ad hæredes ex persona defuncti, sed ex sua propria persona, vt extraneus possessor conuenitur text. est valde nota. *in l. deo. fin. ff. ad exhibend.* & ibi notant docto. & per illum text. ita tenet gl. or. *in rub. ff. de rei ven. in fi.* & ibi commun. docto. Attende tamen singu. quia contra istam meam nouam opinionem videtur esse text. expressus & formalis *in l. Neratius cum l. sequenti. ff. de petit. hæred.* vbi dicit, quòd si defunctus aliquis possidet hæreditatem alteri delatam, & relinquit in suo patrimonio tempore mortis, & reperiatur eius hæres eam tenere & possidere etiam cum bona fide, & tanquam bona defuncti, quòd poterit hæres cui erat delata, contra eum agere petitione hæreditatis: & ad hoc indifferenter notant ibi doctores: & ratio, quæ ad illam legem assignatur est, quia sicut defunctus possessor poterat conueniri petit. hæred. ita eius hæres, cùm reputetur eadem persona: quam rationem ponit ibi gloss. Bartol. Odofre. Albe. Angel. Paul. de Castr. & commun. doct. Sed subtiliter respondeo quòd ille text. debet intelligi quando defunctus possidebat vniuersaliter totam hæreditatem & successiuè eius hæres similiter reperitur eam possidere, quo casu tenetur petitione hæreditatis sicut defunctus eius poterat: secùs verò quando defunctus habebat & possidebat non ipsam hæreditatem vniuersaliter, sed aliquam rem vel aliquas res eius particulares, quas dimisit hæredi in sua hæreditate, quia tunc alter hæres cui erat hæreditas delata non poterit agere peti. hæred. contra eum: & ita procedat mea superior noua conclusio. Et confirmatur, quia quando possessor conuentus petit. hære. possidet totam hæreditatem titul. vniuersali vel generali, quia sibi est vendita tota hæreditas & non reperitur venditor vel modico pretio distracta est, & à fortiori si donata sit vel titulo lucratiuo habita, benè tenetur hac actione & condemnari potest, non obstante prædicto tit. textus est *in l. etiam §. 1. ff. de peti. hær.* secùs verò est quando particulari titul. oneroso vel lucratiuo haberet & possideret rem particularem, vt *in l. regulariter ff. de pe. hæ. cum simi.* & suprà deductum est, & ratio vera est, ne eo casu quo quis possidet tit. vniuersali vel generali, actor qui vult petere res, cogatur intentare rei vend. in omnibus & singulis rebus possessis, & in qualibet earum probare dominium quod esset difficillimum & onerosum: & istam rationem voluit Iurisconsultus *in dict. l. etiam §. 1. de petit. hær. ibi, ne singul. iudiciis vexaretur,* ibi sic exponit solus Paul. de Cast. *in princip.* ita ergo dicamus in nostro casu, quando quis possidet titul. pro hærede, vt si mediante illo possideat totam hæreditatem, possit conueniri: si verò aliquam vel aliquas res particulares, tunc non teneatur nec conueniri possit hac actione: vnde ad illum textum *in dict. l. Neratius.* non est vera ratio illa communis supra assignata, quia illa attenta haberet locum ille text. etiam si defunctus haberet & possideret quamlibet rem minimam particularem: sed attenta ista mea secunda ratione, non haberet locum nisi solùm eo casu quo ille defunctus possideret vniuersaliter totam hæreditatem primi defuncti: & licet doctores antiqui nec moderni verbum in hoc non dicant, tamen ista videtur mihi veritas & realis intentio illorum iurium, & hoc videtur esse de mente Bald. in distinctione quam facit *in l. nec vllam colum. in med. ff. de peti. hæred.* & ex eo reprobo dictum singulare Ias. *in §. sed quidem Insti. de actio. 4. colum. numer. 22.* vbi dicit quòd Publiciana datur contra possidentem pro hærede, cùm non sit verè titulus, argumento gloss. & commun. opin. *in rubr. ff. pro hærede. & in l. pro hærede. ff. de hær.* & dicit esse suum nouum dictum, ab alio non tactum: nam si Iaso intelligit eo casu quo ex persona defuncti actor intendat Publicianam contra tertium possessorem, qui dicit & prætendit se hæredem verbo cùm non sit, est indubitabilis opin. sua, cùm ille titulus non sit titulus: & patet quia tunc propriè competit pet. hær. &

per consequens competeret Publiciana: si verò Iason loquitur eo casu quo ille possessor successit alteri defuncto, & sic possidet vero titulo pro hærede, tunc sua opinio est falsa, cum ille sit verus & legitimus titulus, vt suprà probaui: & secundum hoc rectè dicebat ille solennis vir quem dicit ibi Ias. interrogasse de hoc, quem ipse Ias. reprehendit, & male; & istam meam opi. tenet expressè Alexan. *in additio. ad Bar. in dicta l. Neratius ff. de pet. hær.* & fortè ille erat solennis vir de quo dixi *in d. §. ille quidem*, licet eum ibi non nominauerit. Item adde non minus sing. quòd prædicta deberent intelligi, quando ille hæres & possessor qui possidet titulo pro hærede esset extraneus: secùs verò si esset filius suus & in potestate: quia tunc nullo casu reputaretur verus titulus pro hærede in sua persona, vnde indistinctè modò possideat vniuersaliter res, modò aliquas particulariter, posset conueniri petitione hæreditatis, & etiam Publiciana in suis casibus, cùm ille titulus quo ad filium, habeatur pro non titu. argum. text. cum materia, *in l. nihil C. pro hærede.*

163 Vnum tamen est diligenter notandum in ista materia, quod ita demum titulus excludit petitionem hæreditatis quando fuit acquisitus in vita defuncti, secùs si post mortem eius: quia tunc bene potest possessor conueniri, ita determinat solus Bald. *in l. fi. Cod. de edict. diui. Adr. toll. 6 colum. 9. oppos. & 7. column. 11. oppos.* vbi dicit quod miratur hoc à nemine fuisse animaduersum, quod dictum reputat ibi singulare Paul. *fin. colum.* & limitat esse verum, quando titulus esset acquisitus ab illo qui poterat conueniri petitione hæreditatis ex eo quod in alium non potuit transferre plus iuris quam ipse habeat, & idem in effectu tenet ibi Corneus 8. *col. in princ.* idem etiam tenet Bald. *in l. nec vllam, prope finem ff. de peti. hæred.* licet Paul. relinquat cogitandum *in leg. regulariter, in fin. eodem titulo.* Sed attende quod ista noua sententia & conclusio nullo modo potest esse vera, imò apertè est falsa. Primò, quia considero quòd omnia iura quæ dicunt quòd petitio hæreditatis non datur contra titulo possidentem necessariò debet intelligi de titulo acquisito post mortem defuncti: quia ad hoc vt petitio hæreditatis competat hæredi, oportet quod illa res, pro qua agitur, possideretur vel detineretur immediatè ab ipso defuncto tempore mortis, & eam relinquat in sua hæreditate & aliter non potest competere istud remedium: ergo possessor conuentus qui vult excusari propter titulum quem habet, debet intelligi de acquisito post mortem ab aliquo tertio: quia aliàs si in vita defuncti habuisset titulum & possessionem ab aliquo nullum esset dubium, cùm eo ipso quod defunctus non teneret vel possideret eam tempore mortis non posset competere petitio hæreditatis, vt suprà bene probaui, & ista est clara, & viua ratio ad quam doctores non aduerterunt, per quam reprobo & confundo prædictam subtilem, & nouam opinionem Bald. Secundò pro ista mea sententia & conclusione contra prædictos doctores facit, nam ratio illa fundamentalis & communis, per quam petitio hæreditatis non datur contra titulo possidentem, quia habet potentius ius, militat & habet locum etiam in isto casu, modò titulus sit acquisitus post mortem defuncti. Tertiò, pro ista mea sententia & con. pondero & considero text. expressum, *in l. pe. Cod. in quibus cau. ces. longi temp. præs.* vbi dicit quòd ille, qui possidet cum titul. aliquam rem quæ est vel fuit hæreditatis non potest conueniri petitione hæreditatis: & sic apertè loquitur in tit. habito post mortem defuncti, cùm aliàs illa res non diceretur hæreditatis, facit etiam text. *in l. 2. versiculo emptor. ff. de pet. hæred.* text. *in l. hæreditatis, eodem titulo* & in expresso istam sententiam & con. contra Bald tenet Sali. *in d. l. fi. pen. colum. num. 5. Cod. de edict. diui Adri. toll.* & ibi Alex. *ante pe. colum.* Salic. *in l. 2 Cod. de petitio. hæred. 2. colum. n. 6.* & ibi Paul. de Cast. 2. col. Angel. de Aret. *in §. sed iste quidem. Insti. de actio. ante pe. col. num. 13.* idem Ang. *in §. actionum eo. tit. ante pe. col. n. 68.* Ias. ibi 27. *col. n.* 218. sentit apertè Bar. si bene consideretur *in l. cogi. C. de petit. hæred. 2. col. in illa quæst. an titulus superueniens, pendente iudicio, excludat petitionem hæreditatis,* idem etiam videtur tenere Ias. *in l. 1. C. de inoffi. testa. pen. col. vers. 6. sing. limita.* & istam eandem opinionem tenet Bald. sibi contrarius *in leg. incerti. Cod. de interdict. 9. col. n. 27.*

Item adde pro maxima & necessaria declaratione materiæ, quòd petitio hæreditatis ita demum competit hæredi, quando adiuit hæreditatem, & nondum apprehendit possessionem rerum, sed antequam apprehendat reperit eas penes alium, nam tunc contra eum potest agere hoc remedio: si verò semel apprehendit possessionem rerum, & postea cadat à possessione earum vel alicuius & reperiatur penes alinm, non poterit contra illum agere petitione hæreditatis: & idem est si semel egit & obtinuit, & postea cadit à possessione, quia postea non poterit agere isto remedio pro illa re consequenda: vnde hoc casu necessario recurrendum esset ad rei vendicationem vel Publicianam: ista est gl. singul. in iure iuncto text. *in l. 1. in gl. 1. ff. de fideicommiss. hæred. pet.* quam ad hoc notat & commendat ibi Bart. Bald. Alb. & doctor. antiqui. tenet etiam Albe. *in rubri. ff. de petit. hære. numer.* 1. idem Alberic. *in l. si à domino vel patre eo. tit.* vbi dicit esse satis notabile in materia, idem Albet. *in l. non possumus ff. si pars hære. pet.* istam etiam sententiam & con. tenet Pet. de Bellaper. *in l. 2. Cod. quorum bonorum.* Fran. de Aret. *in l. 1. §. veteres ff. de acquirend. possess.* & ibi Iaso. *9. col. num.* 17. Ioan. de Plat. *in §. actionum. Institu. de actio. antepenul. col. numer. 76.* & ibi Angel. de Are. *fi. col.* vbi valde commendat. & ibi Ias. *pen. colum. num.* 238. dicens esse diligentissimè notandum, quia vehementer in hoc erratur in practica. idem etiam tenet Ias. *in l. eius qui in prouincia §. fin. pen. col. ff. si cert. pe.* Iacob. de S. Georg. *in l. 1. ff. de eden. 4. col. n. 23.* Anto. de Bu *in cons. 63.* Alex. *in cons. 89. vol. 2.* idem Alex. *cons. 94. colum. 2. eo. volum.* istam etiam sen. & con. tenet expressè gl. no & or. *in c. 1. de confessis lib. 6. in gl. 1. magna in fi.* vbi ponit regulam & doctrinam generalem, quòd petitio hæreditatis & quodlibet

164

aliud

aliud remedium adipiſcendæ nunquam competit poſtquàm hæres ſemel apprehenderit poſſeſſionem, liceat poſtea ceciderit ab ea. & ibi communiter docto. idem etiam tenet Specul. *in titu. de poſitionibus*, §. 10. *verſic. hoc quoque diligenter notandum eſt*, contrariam tamen ſent. & con. tenet Paul. de Caſtro. *in rubr. ff. de fideicom. hæred. peti. num.* 3. vbi dicit quòd ex eo, quòd hæres apprehendat poſſeſſionem non debet perdere commodum huius remedij petitionis hæreditatis, vt teneatur probare dominium, vel quaſi agendo rei ven. vel Publiciana, cum ante apprehenſam poſſeſſionem ſufficeret probare repertam eſſe in hæreditate defuncti, nec videt rationem per quam apprehenſio poſſeſſionis contrarium inducat, idem reperio quod tenet Philipp. Decius *in regula, hæreditas. ff. de regu. in. 2. colum. num.* 7. Sed his non obſtantibus ego teneo opinionem gl. & communem, pro qua facit optimus textus *in l. & non tantùm. §. quod ſi pro emptore. ff. de peti. hære.* text. *in l. ſi à domino vel patre. §. ſi poſſeſſor. in fine. eod. titu.* facit etiam ratio, in qua ſe fundat Bartol. *in d. l. 1. de fideicommi. hæred. peti.* vbi dicit quod petitio hæreditatis datur pro rebus hæreditariis, vt *in l. item videndum paragrapho ſi. cum lege ſequenti. ff. de peti. hæredi.* ſed poſtquam hæres apprehendit poſſeſſionem, iam res non ſunt hæreditariæ ſed ipſius hæredis, vt *in l. 1. §. veteres* & ibi glo. & commun. opin. docto. *ff. de acquirend. poſſeſſ.* ſequitur etiam quod iſta actione iam non poteſt agi: nec obſtat, ſi replices prout replicabat Pau. vbi ſuprà, quòd etiam ante apprehenſam poſſeſſionem eo ipſo quod hæreditas eſt adita deſinit eſſe hæreditas, ergo nunquam competat petit. hæred. poſtquam hæreditas, eſt adita, licet poſſeſſio non ſit apprehenſa: quia reſpondeo quòd reſpectu dominij ampliùs non dicitur hæreditas, ſed reſpectu poſſeſſionis ſemper dicitur vacare donec poſſeſſio apprehendatur: & iſta fuit propria intentio Barto. *in dicta l. 1. de fideicommi. hæred. peti.* & ita reſpondet no. Aretin. *in rubr. ff. de acquirend. hæred. 1. colum. verſ. non obſtat argument.* Confirmatur etiam ſuperior commu. opi. quia remedium adipiſcendæ, quorum bonorum non competit poſtquam hæres ſemel adeptus eſt poſſeſſionem text. eſt *in l. 2. §. hæc autem interdicta. ff. de interdictis*, & ibi expreſsè notat Angel. de Peru. text. *in §. ſequens verſic. ita quod Inſtitu. eodem titulo.* & ibi notat Platea. tenet etiam gl. or. *in d. c. 1. de confeſſ. libro 6. in gl. mag. in fi.* Pet. de Bellaper. *in l. 2. Cod. quorum bonorum.* Salic. *in rub. eodem titulo 2. colum.* & ſimiliter remedium *l. fi. Cod. de edict. di. Adria. tol.* non competit hæredi, poſtquam ſemel adeptus eſt poſſeſſionem ſi cadat ab ea: ita no ſolus Cin. *ibi. fin. colu. numero decimoquarto* cum quo tranſeunt commu. docto. & tenet & commendat Iaſ. *in l. eius qui in prouincia §. fi. pen. col. ff. ſi cert. pe.* tenet etiam Ange. de Pe. *in dicta l. 2. §. hæc autem interdicta ff. de interdictis in princip.* nec obſtat gl. *in rub. Cod. quorum bonorum.* vbi dicit quod iſta remedia competunt ampliùs quàm ſemel, per textum in l. licet minimam ff. de petit. hæred. quia debet intelligi pro re diuerſa, ſecùs pro eadem re pro qua ſemel actor egit: quia pro ea non poteſt ampliùs quàm ſemel intentari ſecundum doctor. ibi, & iſto modo debet etiam intelligi glo. *in lege tertia. Cod. de nego. geſtis in gloſſ. ante.* ſed ſecundum veram literam in qua deficit, *non.*

165 Vltetiùs etiam pro perfecta intelligentia & practica huius remedij petitionis hæreditatis, neceſſarium eſt videre, qualiter debeat intentari & fieri condemnatio & executio, & quid comprehendatur in hoc iudicio vniuerſali: in quo articulo vt omnes caſus magiſtraliter comprehendam, procedo per reſolutiuas concluſiones. Prima concluſio, quòd actor poteſt proponere petitionem hæreditatis vniuerſaliter, dicens ſe hæredem, & talem pronuntiari, & reum conuentum condemnari & compelli ad reſtituendum quidquid habet, tenet, vel poſſidet de hæreditate & ſic vniuerſaliter, & genericè poteſt facere petitionem, quo caſu ſi actor probauit res quas reus poſſidebat, iudex pronuntiabit eum hæredem & condemnabit reum eas reſtituere: ſi verò nullam vel nullas res probauit actor reum poſſidere, ſed ſolum ex probationibus reſultat & apparet reum poſſidere hæreditatem, vel aliquas res hæreditarias, & non conſtet quas, tunc iudex pronuntiabit actorem eſſe hæredem & condemnabit genericè reum reſtituere omne illud, quod habebat & poſſidebat de hæreditate, & poſtea in executione fiat liquidatio rerum: & ita quotidie fit & practicatur: & in expreſſo iſtam theoricam & doctrinam ponit glo. no. & ord. *in l. 1. ff. de edendo in gl. ma. poſt prin.* & tenet & declarat ibi Bald. 2. *colum. in princ. num.* 7. quem vide Alber. 2. *col. numer.* 4. Odofre. 4. *col. in fi. verſ. in vniuerſalibus.* Bal. 3. *col. in prin. nume.* 7. qui reputat eſſe notabile & menti tenendum. Paul. de Caſt. ibi. 2. *col. nu.* 7. Alex. 3. *col. num.* 20. Iaſon. 5. *col. nu.* 29. Iacob. de ſanct. Georg. 4. *col. num.* 22. Innocen. notabiliter *in cap. conquerente. pen. colum. in fi. num.* 5. *de offi. ordin.* Roffre. qui no. loquitur & declarat in libellis ſuis, *in rub. de actione vniuerſali.* Iaſ. *in §. actionum. Inſtit. de actio. num.* 215. glo. no. ordin. *in c. 2. de libel. obla. in glo. ma. in medio. verſic. in vniuerſalibus*, & ibi Ioan. Andre. 3. *col. in medio.* Cardi. 1. *colum. in fin.* Marianus Socin. *ibi n.* 17. & 79. facit bonus text. *in l. licet minimam. ff. de peti. hære.* text. *in l. ſed & ſi poſſeſſori, §. fi. in princ. ff. de iureiur.* text. etiam no. *in l. defenſionis facultas. Cod. de iure fiſci. lib.* 10. & ibi ad hoc expreſsè notat Barto. & illum text. ad hoc tanquam principalem allegat Barto. *in dicta l. 1. ff. de edendo.* & poſt eum alij doctores ſuprà allegati. Pro qua ſen. & con. eſt hodie lex no. par. l. 26. *titul. 2. part.* 3. Secunda con. quod ſi actor egit petitione hæreditatis contra illum qui poſſidet vnam vel aliquam rem ſolam hæreditatis, & poſtea pendente iudicio ante ſententiam incipiat alias res de nouo poſſidere quæ non fuerunt petitæ nec deductæ in libello, tunc poteſt fieri ſententia vniuerſaliter per quam actor declaretur hæres & reus condemnetur vt reſtituat omnes res quas poſſidet: iſte eſt text. qui ſic debet intelligi *in l. 4. ff. de petit. hæred.* cuius verba ſunt, *ſi hæreditatem petam ab eo qui vnam rem poſſidebat, de*

qua sola controuersia erat, etiam id quod postea possidere cœperit restituet: textus etiam expressus *in l. si quo tempore, in princ. eod. titul.* facit text. *in l. quæsitum. ff. de peculio.* text. *in l. 1. §. 1. ff. si pars hære. peta.* & ita per illum text. *in d. l. 4.* tenet ibi Odofr. Albe. Bart. & notabiliùs ibi Bal. Angel. de Peru. qui benè declarat & ponit practicam. & ibi Paul. de Castr. & commun. scribentes, istam etiam con. per illum text. tenet Anton. de Butri. *in c. 2. de libel. obla. 7. colum. versicul. & procedunt prædicta.* Spec. *in tit. de actione sen. petitione. §. sequitur, vers. differunt.* probat etiam glo. *in c. cùm ad sedem, in gl. 2. de*
166 *resti. spo.*

Aduertendum tamen pro intellectu illius subtilis & difficilis legis, quia videtur quòd superior intellectus communis non possit procedere: nam in aliis bonis de bono possessis per reum non reperitur aliqua petitio: vnde non potest iudex in eis condemnare, argumento text. & eius regulæ *in l. vt fundus. ff. comm. di. ibi, quia vltra id quod in iudicium deductum est, excedere potestas iudicis non potest.* tex. *in l. si ex testam. in fi. de excep. rei iu.* tex *in l. Pomponius, la 2. in fi. de negot. gest.* text. *in l. fi. C. de fideicom. libert.* Nec obstat quòd petitio hæreditatis est iudicium vniuersale, aptum comprehendere sub se omnes res hæreditarias, vt patet ex prima conclusione superiore: quia respondeo quòd verum est, quando vniuersaliter intentatur ad omnes res, si tamen intentatur pro aliqua re particulari, licet iudicium sit vniuersale aptitudine, tamen effectus condemnationis moderatur & restringitur ad illam tantum rem petitam, vt *in lege licet minimam. ff. de pet. hæred.* ergo sic dicamus in proposito, quod condemnatio & sententia debet moderari vt fiat tantùm in repetita. Confirmatur etiam ista difficultas ineuitabiliter quia cum in aliis rebus nouiter possessis à reo conuento non reperiatur defensus nec auditus, non potest benè constare, an possideat titul. vel non: vel an hæres aliquando habuit earum possessionem, vel an reus habeat aliam iustam causam defensionis, per quam possit excludere petitionem hæreditatis: vnde impossibile videtur quod possit condemnari, argumento tex. *in c. 1. de cau. possess. & pro.* text. *in Clem. pastoralis ver. caterùm. de re iu. versi. cum simi.* quibus probatur quòd contra inauditam partem non potest fieri sententia: vnde sumpta occasione superioris difficultatis reperio ad illam l. varios & subtiles intellectus.

Primus igitur intellectus ad illum text. in dicta l. 4. sit, quòd ibi actor non egit petitione hæreditatis ad vnam rem tantùm: quia tunc non posset in aliis fieri condemnatio, sed egit petitione hæreditatis vniuersaliter contra reum conuentum, generaliter dicendo, quòd possidebat reus bona hæreditaria, vnde iustè venit condemnandus etiam in his quæ postea reperiatur possidere tempore sententiæ: & istum intellectum reperio, quod expressè & notabiliter tenet Rofre. in libellis suis, *in rubrica de actione vniuersali.* idem Rofred. *in rubric. de petit. hæred. 6. column. numer. 9.* Innocent. *in cap. conquerente de offic. ordinarij penult. column. num. 5.* Bartol. *in l. edita actio. Cod. de edendo. 1. colum. in fin.* contra hoc oppono Alexand. *ibi. 2. colum. in fin.* Ias. *5. colum. num. 12.* & in hoc videtur resistere Socin. licet relinquat cogitandum Albe. *in l. 1. ff. de edendo. 2. colum. num. 4.* & ibi Alex. *3. col. num. 20.* Iacob. de S. Georg. ibi *4. colum. numero 22.* & istum intellectum apertè vult glo. *in cap. 2. de libel. obla. in gl. magna in medio versicu. in vniuersalibus.* & Ioan. And. *ibi. 3. colum. in medio.* Cardi. *ibi. 1. column. in fine.* & istum intellectum apertiùs tenet ibi Abbas Panorm. qui no. loquitur. *10. colum. num. 25.* & ibi Feli. *6. colum. num. 11.* & tandem iste videtur commun. intellectus: pro quo facit ibi text. *in dicta l. 4. in princip.* dum dicit si hæreditatem petant, &c. & sic non se restringit ad vnam rem particularem, nec obstat tex. ibi dum dicit *de qua sola controuersia erat.* quia debet intelligi primo propter quam solam controuersia erat: & ita exponit ibi glos. prima quasi velit dicere, quòd ratione illius rei fuit intentatum iudicium peti. hær. & secundum hoc glos. illa ordinaria sentit istum intellectum. Sed certè iste intellectus licet in se sit verus, tamen quo ad illam legem, non procedit: quia ibi actor tantùm egit pet. hær. ad vnam rem, & hoc significant verba textus dum dicit: *de qua sola controuersia erat.* Secundus intellectus verus & planus videtur esse, quòd in casu illius legis petitio fuit generalis vel vniuersalis: quia petit actor se pronuntiari hæredem & restitui sibi talem rem possessam à reo conuento, & insuper alia quæ postea reperiatur possidere tempore sententiæ: istum intellectum refert Bald. *in dicta l. 4. in prin.* dicens per aliquos dari, & non nominat aliquem authorem: sed reperio quòd in expresso eum tenet Pet. de Bell. per. *in l. edita action. Cod. de edendo. 9. column. vers. salua pace.* Sed iste intellectus etiam non procedit cùm apertè sit diuinatoris. Tertius intellectus sit, quod ibi actor proposuit pet. hær. vniuersaliter dicendo illum esse hæredem & reum conuentum possidere bona defuncti, vnde petit restitui talem rem certam: nam tunc cùm vniuersaliter egit, licet in conclusione petat restitutionem vnius solius rei, veniunt etiam omnes aliæ res, attenta propositione generali vel vniuersali, & in specie istum intellectum reperio quòd tenet Specu. *in tit. de iudiciis. §. 1. col. 1. vers. si verò vna res petitur*, sed certè iste intellectus minùs benè procedit, quia totum iudicium videtur fundatum super vna re, vt probat litera tex. & suprà ponderaui. & sic patet quòd intellectus illius legis, ita dubius est, quòd vix potest percipi veritas, & in ea præclari doctores variauerunt, vnde cogitaui quòd sit. Quartus verus & not. intellectus ad illam legem quòd ibi actor egit peti. hæred. pro sola vna re tantùm, & ad eam solam restrinxit petitionem suam, vt apertè probant verba. text. putà quia dixit se hæredem, & petit talem per iudicem pronuntiari: quia semper istud principaliter venit in hac actione, modò agat pro omnibus rebus, modò pro vna re tantùm: vt *in l. regulariter. cum l. sequenti. ff. de peti. hære.* & istud est quod vult text. *in d. l. 4. in princ.* dum dicit, *si hæreditatem petam, primo, petam me pronunciari hæredem,*

dem, & hæreditatem ad me pertinere : & ita accipitur in toto illo titu. & rubri. & insuper petit rem illam ab aduersario possessam sibi restitui, vt patet in text. ibi, *de qua sola controuersia erat*, & postea pendente iudicio si reus aliàs incipiat possidere, non requiritur alius libellus, nec litis contestatio, nec iuramentum de calumnia, nec aliqua alia petitio solēnis vel formalis : quia primus libellus, cum sit super actione vniuersali, & in eo iam petitum sit illud, quod in eo principaliter & iure actionis venit, extenditur virtualiter ad omnes alias res, vt veniant illo iudicio benè tamen requiritur ante sententiam quod actor summariè petat illas res, quas de nouo incepit reus possidere implorato ad hoc iudicis officio, mediante quo fit in ista actione rerum restitutio : vt *in l. licet minimam. ff. de peti. hæ.* & iudex audita parte aduersa summariè cognoscet, de rebus nouiter possessis, & in omnibus quas reperiat fuisse hæreditatis condemnabit tempore sententiæ : quia sine hoc impossibile esset, quod impartiret officium suum : & iste est verus & clarus intellectus illius l. iudicio meo, & reperio quod istum intellectum sentit clarè Cinus *in leg. edita actio Cod. de edendo* 8. *colum. vers. pro cuius rei notitia.* & ibi Pau. de Castr. 3. *colum. in princip.* imò quod magis est, dico quod etiam si post sententiam latam incipit alias res possidere, virtus sententiæ extenditur ad illas, vt non sit opus nouo libello nec iudicio aliquo ordinario, sed summariè potest cognosci, an illæ res fuerunt hæreditariæ, & ex iudicis offi. fiet earum restitutio: & ita etiam potest intelligi, text. *in dicta l. 4 in fin.* ibi, *postea possidere cœperit. 1. post sententiam:* & ita ibi expressè tenet & exponit solus Paul. de Castr. facit text. *in l. si quo tempore eo. titu.* Tertia conclu. principalis & subtilis sit, quòd si actor intendat petitionem hæreditatis, dicendo se hæredem & talem pronuntiari, & reus conuentus nullam rem hæreditatis penitùs possideat, nec pēdente iudicio incipiat possidere, sed tantùm ipse reus dicat & prætendat se hæredem esse, & per consequens neget intentionem actoris, bene competit actori petitio hæreditatis: & tali contradictione probata fertur sententia pro actore, in qua iudex pronuntiauit eum hæredem & habere omnia iura defuncti, & aduersario perpetuum silentium imponetur, & erit virtus huius sententiæ maxima, quia quocunque tempore reperiatur reus aliquam rem hæreditatis possidere, illa sententia mandabitur executioni : & via summaria & executiua, implorato iudicis officio, probauit aliquam, vel aliquas res esse penes reum condemnatum, & iudex compellat eas sibi restituei: ita probat mihi casus expressus & no. *in l. item videndum §. si quis competeretur ff. de petit. hæred.* & licet ille text. videatur loqui eo casu, quo ante sententiam superuenit possessio reo, tamen eadem est ratio si superueniat sibi postea, cum iudicium petitionis hæreditatis rectè fuit propositum : & istam conclu. tenet ibi Paul. de Cast. in fi. licet non bene declaret nec fundet, idem Pau. *in l. si quo tempore, in fine. eod. titul.* idem Paul. *in d. l. 4. eo. titu.* & ratio vera & subtilis huius con. est, quia ista actio principaliter datur & competit, vt quis declaretur & pronuntietur hæres vniuersalis in solidum vel in quota: & istud venit propriè ex natura ipsius actionis, sed ex iudicis officio, vt est tex. clarus *in l. licet minimam ff. de peti. hære.* text. *in l. 3.* ibi, *hæreditatem nostram esse intendere possumus eo. tit.* & si subtiliter dicas quod ista mea conclu. non potest esse vera, quia petitio hæreditatis requirit extremum habile ex parte rei conuenti. sc. quod possideat aliquam rem pro hærede vel pro possessore, vt dicit text. formaliter *in l. regulariter cum 4. ll. sequentibus ff. de peti. hære.* text. *in l. hæreditatis Cod. eodem tit.* & idem est in actione reali particulari, vt rei vendicatio, Publiciana, & similis, quia semper requirit extremum habile, hoc est possessio vel detentatio ex parte conuenti, vt *in l. vna. C. de alie. iur. mu. cau. fa. cum materia*, quia respondeo quòd bene verum est, quòd petitio hæreditatis competit contra eum qui possidet aliquam rem hæreditatis, pro hærede vel possessore, vt dicunt prædicta iura, sed etiam competit contra eum qui dicit & prætendit se hæredem vt hoc discutiatur, & liquidetur: & pro eo, qui probauerit, feretur sententia declaratoria iuris vniuersalis, pronunciando eum hæredem & alteri imponendo silentium, & ita potest nouiter intelligi text. *in d. l. regular. ff. de pet. her. ibi, qui vel ius pro hærede vel possessore possidet vel rem hæreditariam* : quasi velit dicere, quod possidere ius dicatur dicere se hæredem & talem reputari: facit etiam bonus text. *in leg. sed & si possessori. §. si cum de hæreditate ff. de iureiuran.* Pro qua sententia & mea conclusione considero nouissimè textum no. & subtilem & rationem eius *in l. hæreditas etiam in princip. ff. de petitio. hæredi.* vbi dicit, quòd hæres & hæreditas potest dici, licet nulla bona habuerit defunctus, nec relinquat in hæreditate: cuius verba sunt, *hæreditas etiam sine vllo corpore iuris intellectum habet*, & tali casu principalis effectus erit repræsentatio intellectualis defuncti, quæ principaliter attenditur, & à iure consideratur in qualibet successione, ex qua possunt aliquando resultari effectus, & tali casu potest competere petitio hær. vt probat text. *in d. l. hæreditas.* qui aliud non voluit, & credo quòd in alium finem non fuit posita in illo titulo, sed tunc reus aduersarius nullam rem possideret, imò impossibile esset possidere cùm non sit aliqua res in hæreditate: ergo clarè infertur, quòd potest competere contra illum qui tantùm dicit & prætendit se hæredem, & valebit iudicium & sententia huius iuris declaratoria. Nec obstat iterum, si dicatur, quod lata definitiua sententia in principali cessat iudicis officium accessoriè competens, vt *in l. 4. C. depositi*, quia illud est verum, quando officium iudicis respiciebat condemnationem : secùs verò si respiciebat tantùm executionem & solā realem restitutionem, vt hic. Quarta conclu. & finalis sit quòd si actor intentat petitionem hæreditatis & reus conuentus non dicit, nec contendit se hæredem : nec etiam possidet aliquam rem hæreditariam : nec obtulit se liti, tunc teneo nec indubitanter quòd non potest competere petitio hæreditatis, nec valeret

iudi

iudicium, nec sententia declaratoria alicuius iuris: quia non est extremum aliquod ex parte rei conuenti ratione cuius intenditur & non reperitur reus in hoc iudicio contra quem possit ferri sententia: argumento text *in c. forus. vers. in omni negotio. extrà de verb. signi.* & *in l. inter litigantes, ff. de iudi.* & in expresso istam con. licet sic non declaratam, tenet Bald. *in l. non alias. 1. lect. ff. de iudi*, idem Bald. *in l. licet minimam. 1. lect. ff. de pet. her.* idem Bald. *in l. qui se liti obtulit. 2. lect. ff. de rei vend.* & ante eum Gulier. de Cu. *in cogi. C. eo. titu.* quem ibi refert Bald. *fin. col.* licet contrarium, malè, velit Paulus *in l. 4. ff. de petit. hær.* idem Paul. *in l. si quo tempore. eodem titul.* idem Paul. *in leg. item videndum. §. 1. in fine. eodem titu.* Bald. & expressè & subtiliter *in l. cogi. C. eodem titu. fin. col. num.* 13. Sali. ibi *pen. colum. numer.* 13. & 14. argumento gl. sing. *in l. si à te. §. 1. ff. de exce. rei iur.* sed certè eorum opi. est falsa, nec obstat glossa *in d. l. si à te.* quia eam reprobaui suo loco.

167 Et si quæras in quo differat istud iudicium vniuersale petitionis hæreditatis, & interdictum *quorum bonorum*, vide gloss. *in rubric. Cod. quorum bonorum.* & ibi latè Bald. Salic. & communi. alij docto. & satis patet ex suprà dictis. Bartol. *in l. 1. ff. quorum bon. 2. colum. num.* 4. & ibi Doct. Roffre. no. in libellis suis, *in rubr. quorum bonorum. fin. colum.* Ex quorum dictis possunt colligi sequentes differentiæ. Prima quia prædicta iudicia sunt mere possessoria, istud verò est mixtum, quia sapit proprietatem cum in eo actor declaretur hæres: sapit etiam possessoriam cum in consequentiam fiat restitutio possessionis. Secunda quia illa iudicia sunt summaria & quodam modo executiua, & in eis non ventilatur ius vel exceptio requirens altiorem indaginem: istud verò est plenarium. Tertia quia in illis iudiciis non admittatur appellatio, in isto verò sic. Quarta quia in illis iudiciis non veniunt fructus nisi à tempore litis contestatæ, quia regula notabilis est in hac materia, quòd in interdictis non debentur fructus accessionis, nec interesse, nisi à tempore litis contestatæ, text. est *in l. in interdictis. ff. de interdictis*, cuius verba sunt, *in interdictis exinde ratio habetur fructuum, ex quo edicta sunt non retro*, & ibi notat & commendat gloss. ordi. Rayne. Barto. Albe. Angel. de Peru. & commu. Doct. text. *in l. quæsitum, paragrapho ex hoc interdicto. Digestis de precario.* quod est verum & procedit in omnibus interdictis præterquam in interdicto, vnde vi: quia reus conuentus tenetur à tempore violentiæ commissæ: text. est *in lege prima paragrapho ex die. ff. de vi & vi armat.* cuius verba sunt, *ex die quo quis deiectus est, fructuum ratio habetur, quamuis in cæteris interdictis ex quo edita sunt non retrò computantur*: text. *in l. semper. paragrapho in hoc interdicto Digestis quod vi aut clam.* textus *in lege videmus, la 2. §. in Fabiana. ff. de vsuris.* text. *in l. si de poss. C. vnde vi.* & istam regulam & doctrinam ponit Azo *in summa. Cod. de interdictis. fi. col. numero* 21. & commu. Doct. in locis suprà allegatis. Sed adde quod prædicta regula & conclusio debet intelligi quando reus conuentus possidet cum bona fide, si verò cum mala fide, indistinctè tenetur in quolibet interdicto à tempore possessionis vel detentationis: & in interdicto *vnde vi*, non est speciale: quia semper inuasor fuit in mala fide: & in expresso ita tenet & declarat Rey. Bart. Alber. Angel. de Peru. & commu. Docto. *in dicta l. in interdictis, & in aliis locis suprà allegatis*, in isto verò iudicio petitionis hæreditatis veniunt fructus, partus, & accessionis, in quantum possessor est factus locupletior, quia omnia ista augent hæreditatem, quod est verum & procedit quando erat bonæ fidei possessor: si verò esset malæ fidei possessor indistinctè tenetur de omnibus fructibus & accessionibus: text. est *in l. sed & si l. §. 1. & per totam legem ff. de peti. hæ. cum simi.*

¶ Interdictum retinendæ possessionis competit possessori pro tuenda & conseruanda 168
possessione quam habet in aliqua re contra impedientum vel molestantem in ea, & vocatur *vti possidetis*, pro rebus immobilibus, & vtrobique pro rebus mobilibus: text. est *in l. & per totum ff. vti possid.* textus *in l. vna C. vti possid.* textus *in §. retinenda. Institut. de interdict. cum duobus §. sequentibus* textus. *in l. prima. ff. vtrobi.* & in primis adde, quòd datur & competit possessori, modo possideat ciuiliter & naturaliter modò ciuiliter tantùm, modò naturaliter tantùm: tex. est *in dicta l. 1. in princip.* text. *in §. interdictum autem eiusdem l.* text. expressior cæteris *in l. fin. eod. titu.* vbi fructuario naturaliter tantùm possidenti, & proprietario ciuiliter tantum possidenti, datur hoc interdictum: & ibi gloss. ordinaria, Angel. & communiter Doctores tenet etiam expressè Bart. *in dicta l. 1. col. 1. in princip.* & tenet Azo. *in Summa. C. vti possi. 2. col. num.* 6. Faber. *in §. retinendæ. Instit. de interdict. in prin.* & ibi Platea. 2. *colum. vers. ad primum.* Confirmatur, quia interdictum *vnde vi*, competens pro vi expulsiua datur possidenti ciuiliter tantùm, vel naturaliter tantùm: text. est *in l. 1. §. deiicitur ff. de vi & vi arma.* & ibi com. doctrina Docto. Ex quo infertur quod si quis tantùm habet nudam detentationem rei & non possessionem, non potest ei competere hoc remedium vti possidetis, & ita tenent & concludunt Doctores vbi suprà, & probat text. formalis *in l. si duo §. creditores eod. titu.* & an isto casu, quod remedium competat detentatori, vide omninò & necessariò ea quæ dixi suprà ista lege, in articulo detentationis.

De hoc interdicto, vide Eguinarium *lib. 6. Manualium, titu.* 17. Menchac. *de retinenda remed.* 3. *in princip. vti possidetis*, olim competebat ei, qui tempore redditi interdicti possidebat vtrobique, experiebatur ille, qui maiore parte nouissimi anni possedisset, quæ differentia abrogata fuit, nam Vlpianus *in lege prima vti possidetis* scribit, in vtroque interdicto sufficere possessionem tempore turbationis, Iustinianus vero *in §. retinendæ instit. de interdictis.* scribit sufficere litis contestatæ tempore turbatum possidere, quæ diuersæ constitutiones sunt, vt aduertit Eguinarius Varo, *vbi suprà in dict. §. retinendæ*, & patet, quia Vlpianus turbationis tempus, Iustinianus tempus

tempus contestationis attendit, quamuis vnam esse constitutionem, & exæquationem quam pro more suo sibi vendicat Iustinianus contendat Menochius *de retinenda reme. 2. num.4.& sequentibus*. Retinendæ autem possessionis causa comparata sunt interdicta ne vis fiat ei de superficiebus, & itinere actúque priuato, de aqua quotidiana, & æstiua, de riuis, de fonte, vt constat ex illis titulis, & prosequitur Menochius *de retinenda remed. 1. cum sequen.*

169 Aduertendum tamen quòd licet possessori detur hoc interdictum vti possidetis, tamen debet intelligi quando non possidet vi, clam, vel precariò ab ipso aduersario: nam aliàs non possit obtinere in hoc interdicto: text. est *in dicta l.1.ff.vti possi.in princip.* text. *in §. perpetuò eiusdem legis* text. *in l. vna. Cod. eodem titulo.* text. *in §.hodie. Insti. de interdict.* vnde etiam si ab alio possideret vi, clàm, vel precario, & sic vitiosè vel iniustè non tamen ab ipso aduersario, benè posset sibi competere hoc interdictum, & obtineret in eo: ita expressè probant prædicta iura, & in expresso ita dicit, tex. *in l.1.§.fi.in fi.ff. vti possi.* cuius verba sunt, *quod ait prætor in interdicto, neque vi, neque clàm, neque precariò alter ab altero possidetis*: hoc eò pertinet, vt si quis possidet vi, aut clam, aut precariò, si quidem ab alio prosit ei possessio: si verò ab aduersario suo non debeat eum propter hoc quod ab eo possidet vincere, & licèt in expositione illorum verborum sit aliqua contentio & diuersitas inter glossas & Doctores antiquos, vt patet ex his quæ tradit gloss. ordin. *in lege vnic. Codice vti possid.* & ibi Azo *in summa 3. & 4.colum. maximè in numer. 2.* & ibi alij Docto. antiqui, tamen clara & vera expositio est ista, quòd si actor possessor vi me deiecit à possessione, vel si me absente clàm fuit vtramque possessionem adeptus, vel à me precariò habuit possessionem, & agit contra me isto remedio & interdicto vti possidetis, quia eum turbo in possessione illa quam à me vitiosè habet, si ego excipio & probo aliquod de prædictis, non debet obtinere: non tamen dico quòd ex illo iudicio virtute illius exceptionis probatæ fiat mihi restitutio possessionis cùm ex parte mea hoc non reperiatur petitum, sed tantùm ego reus diffinitiuè sum absoluendus à petitione actoris & ab interesse ratione turbationis præteritæ, nec potest actor de tali molestia & inequietatione quam sibi fecit conqueri, cùm ipse fuerit huius molestiæ causa, & possit sibi prouidere, restituendo, mihi possessionem: noluit enim prætor eum in violentia, vitiosa, vel iniqua possessione defendere, vt citus actor restituat: sicut aliàs videmus, quòd iura permittunt quem in possessionem rei contumacis mitti, vt tædio affectus veniat responsurus: & iste est verus & realis sensus prædictorum iurium, & in effectu ita voluit Bartol. licèt sic non declaret, *in dicta l. 1. §. fin. ff. vti posside.* & ibi Alber. Angel. de Peru. post Dinum & antiquos, ita etiam tenet Bald. *in leg. vnic. C. vti possid. 2.colum. n. 3.* & ista est intentio. Innocen. *in c.veniens 2.col. de præscrip.* & ibi Ioann. Anton. 2. *column.* Abb. *penul.colum.* Cardi. 2.*col.* & in tantùm hoc est verum, vt procedat etiam si ego reus talem exceptionem opponam post litem contestatam in qualibet parte litis: quia debet admitti tanquam exceptio peremptoria, ita Barto. singul. *in dicto paragrapho fin. 1. col. n.4.* nam iura prædicta apertè probant quòd talis exceptio opponitur ad victoriam & iustitiam causæ, non autem ad processum: & referunt verba sua ad tempus definitiuæ sententiæ, non verò ad tempus litis contestatæ, tenet etiam Cardi. *in dicto ca. veniens. de præscrip. 2.column.* & ibi Abba. *antepen.colum. versicul. secundum remedium est.* Imola. *penult. colum. numer.* 11. Anton. 3. *colum. in medio.* licet contrarium tenet Innoc. *in dict. cap. veniens. 2. column.* vbi expressè dicit quòd talis exceptio debet opponi ante litem contestatam argumento text. *in c.fin. de ordin. cogni.* sed communiter reprobatur à Doctoribus. Ex qua conclusione sic declarata nota, quòd licet ego spoliatus mea possessione non possim propria authoritate expellere violentum possessorem ex interuallo, sed in continenti, *vt in l.3.§.enim igitur. ff. de vi & vi armata.* tamen benè possum eum semper & perpetuò inquietare, nec teneor interdicto vti possidetis: ita tenet gloss. ordin. *in dicto §.fin. in gl.pe.* & ibi Bart. 1.*colum. numero tertio* & commun. alij doct. & illam glo. reputat ibi singu. Alexan. *in additio.* ad Barto. similis tamen gloss. est *in l. vna. C. vti possi. in verbo, nec precariò*, & ibi commun. Doct. & istam sentent. & conclus. reputat singularem Abb. *in dicto cap. veniens. de præscript. antepen. colum.* ibi Imola *pen. colum.* & Anchar. *fi colum.* & reputat mirabilem Salic. *in dicta l. vnic. Cod. vti poss. 6. colum. num. 26.* notat etiam & commendat Ang. de Aret. *in paragrapho retinendæ. Institu. de interdictis. fin. colum.* Vnum tamen est quòd si ego turbator opponam prædictam exceptionem, & insuper petam restitutionem rei & possessionis mihi fieri deducendo remedium *vnde vi*, vel aliud competens remedium, per viam exceptionis & reconuentionis, obtinebo & fiat mihi restitutio, non est natura interdicti *vti possidetis*, cùm non possideam, sed ex natura interdicti *vnde vi*, vel alterius remedij propositi: per viam exceptionis seu reconuentionis: argumento text. *in l. Papinianus §.si filius ff. de inoffic. testamen.* text. *in leg. si præteritus ff. de contra tabu.* & in specie ita tenet & declarat Alberic. *in dicta l. prima paragrapho fin. ff. vti possid. fin. q.* post Dinum & antiquos tenet etiam Abb. *in dicto c.veniens de præscript. antepenul. column. versicul. tertium remedium est.* & ibi Card. *secunda columna.* Anchar. 3.*col.* Attende tamen quod superior conclusio debet intelligi quando actor possideret vi, clam, vel precario, & sic iniustè & vitiosè, à me aduersario conuento interdicto *vti possid.* secùs tamen est si possideret clàm, vi, vel precariò, & sic iniustè & vitiosè ab aliquo tertio: quia tunc benè posset agere contra me vel alium inquietantem, & obtinebit, nec ego possem opponere de iure tertij text. est *in dicta l. prima paragrapho fin. ff. vti posside.* & ratio duplex statim ponitur *in l. secunda.* Prima, quia non refert an iusta vel iniusta sit possessio quò ad alios. Secunda, quia possessor modò possideat iuste modò iniustè plus iuris

habet

habet quàm ille qui nullo modo possidet: facit etiam text. *in leg. tertia §. ex contrario ff. de acquiren. possessio.* text. *in leg. duo in solidum ff. de precario.* Ex quibus infert Angelus de Peru. *in dicta l. 1. §. fi. ff. vti. possid.* pulchram & singularem regulam, *quod in omni materia possessor iustus vel iniustus semper plus iuris habet quàm ille qui nullo modo possidet.*

170 Pro perfecta tamen intelligentia oportet videre contra quem detur & competat hoc interdictum, *vti possidetis*: & resolutiuè respondeo quod competit primò contra illum qui se possidere contendit, vt sic ille, qui meliùs probet, defendatur in possessione, & habet commodum possessionis: textus est *in l. prima §. sed si inter ipsos ff. vti possidetis*, cuius verba sunt, *sed si inter ipsos contendatur vter possideat, quia alteruter se magis possidere affirmat, tunc si res soli sit in cuius possessione contenditur ad hoc interdictum remittetur.* & ibi gloss. ordin. in verbo affirmat Bartol. & communiter Docto text. *in §. retinenda eiusdem leg.* text. *in l. exitus ff. de acquirend. poss.* text. *in leg. incerti iuris C. de interdictis.* textus *in leg. ordinarij Codice de rei ven.* text. *in paragrapho retinenda, in principio. Instit. de interdict.* text. *in cap. licet causam. de proba.*

Secundò datur & competit ciuiliter possidenti contra possidentem tantùm naturaliter vel ciuiliter, & naturaliter possidenti contra detentatorem tantum, vt desinat à molestia, & in consequentiam restituat possessionem naturalem vel detentationem ipsi actori possidenti: vt infrà latiùs dicam.

Tertiò datur & competit contra quemlibet inquietantem vel molestantem, licet non asserat nec contendat se possidere: quia non sinit possidentem liberè vti sua possessione, arando, seminando, ædificando, fructus colligendo, vel alio quouis facto vel modo. textus est notab. & capitalis in materia *in l. vim facit. ff. de vi & vi arma.* cuius verba sunt. *vim facit qui non sinit possidentem eo quod possidebat vti arbitrio suo, siue in serendo, siue in colligendo, siue in arando, aut quid ædificando, siue quid omninò faciendo per quod liberam possessionem aduersarij non reliquit.* & ibi notat Barto. Alberi. & Angel. text. *in l. si duo. §. si vicinus. ff. vti posside.* tex. *in l. permisceri. versiculo primo. ff. de acquirenda possessio.* textus *in cap. audita. de restit. spo. in princ.* & ibi gl. 2. & ibi notat Ant. 1. no. Abb. *prima column.* Ancharra. 2. *column. 1. oppo.* tenet etiam Innocent. *in cap. licet. de proba. 3. column. in fin.* Hostien. 6. *colum. in fine.* tenet etiam glo. ordin. *in l. 1. §. sed si inter ipsos, in verbo: affirmat. ff. vti posside.* gloss. *in versicul. retinenda. in verbo, multis causis. eo. titul.* gloss. *in l. si duo in princip. in gloss. 1. eodem tit.* gloss. *in l. 1. §. interdictum hoc in verbo, possidere. in fin. ff. de vi & vi arma.* gloss. *in l. vnic. C. vti poss. in verbo, nec vi* gloss. *in §. hodie. Institut. de interdictis. in verbo, nec clàm in princip.* tenet Barto. *in l. 1. paragrapho huius autem interdicti. 1. colum. in princi. ff. vti poss.* idem Barto. *in paragrapho restituenda. eiusdem l. Speculator in titul. de cau. poss. & pro. §. 1. versi. & scias. 2. col. num. 7.* Faber *in §. retinenda. Instit. de interdict. 4. colum. in princip.* Quartò datur & competit interdictum *vti poss.* contra perturbantem vel molestantem solo verbo, putà contra eum qui dicit possessionem talis rei possessori non pertinere, vel esse malæ fidei possessorem, vel non habere iurisdictionem in aliquo territorio, quod tamen notabiliter intellige isto modo, nam si ille qui inquietat, perturbat, vel diffamat possessorem solo verbo, non impedit per hoc suam possessionem, vel quasi, nec fructus eius, tunc possessori non competit istud interdictum contra illum: quia per hoc non dicitur possessor turbari: & sic non est extremum habile ex parte conuenti, sed competet remedium, *leg. diffamari. C. de in ge. & manu.* ita singul. Innocent. qui sic debet intelligi *in capitulo secundo de restitut. in integrum. secunda colum. post medium.* & Ioan. Andre. *ibi secunda colum. post princip.* Cardinal. 5. *colum. 7. q. in fin.* Anton. *antepenul. colum. in fin.* si verò per inquietationem vel diffamationem quam ille reus facit solo verbo, possessio actoris impeditur quia propter verba sua possessor non inuenit colonos, inquilinos, vel laboratores: vel aliàs impeditur commodum possessionis vel iurisdictionis: quia fortè est potens vel nobilis, tunc benè tenetur interdicto vti possid. quia satis per hoc videtur possessorem turbare: ita probat textus benè ponderatus *in dicta l. vim facit. ff. de vi & vi arma.* ibi, *siue quid omninò faciendo per quod liberam possessionem aduersarij non reliquit.* nam apertè vult textus comprehendere quodlibet genus turbationis per quod impediatur possessio & effectus eius, & per illum text. ita determinat Bartol. *in leg. prima §. huius autem interdicti. ff. vti possid. 1. col. n. 2.* Ange. de Peru. ibi *in fin.* istam etiam conclus. & declarationem Bartol. tenet Imola, *in capit. 2. de restit. in integrum. penul. col. in princ.* Ancharra. ibi. 3. *col. in primo notab.* Faber *in §. retinenda. institut. de interdict. 5. col. n. 17.* & ibi Angel. 2. *col. in fine. n. tertio* & ibi Platea. 3. *col. in princ. versicul. ad tertium.*

Ex quibus subtiliter potest dubitari si fortè 171
reus conuentus isto interdicto *vti possidet.* nunquam inquietauit nec molestauit actorem facto nec verbo, sed tantum tempore quo mouetur lis & offertur libellus, reus negat intentionem actoris, & per consequens negat actorem possidere, an competat actori istud interdictum & procedat iudicium, vt probata possessione actoris reus condemnetur, dato quod ex tali negatione vel contradictione verbali non turbetur possessio actoris nec vsus & effectus eius: & dicendum est quod sic: ita singul. determinat Specu. *in titulo de actione seu petitione. paragrapho super petitionibus, 3. colum. versicu. sed nunquid.* argumento textus. *in lege is qui se obtulit ff. de rei vendica. & in l. fin. ff. si vsufruct. peta. cum simil.* licèt certè illa iura parùm probent: tenet etiam Compostellanus *in ca. mandatum. de rescript. 13. colum. versic. sed nunquid.* vbi dicit sic de facto obtinuisse. Ioan. Andr. ibi *antepenultima columna, in fin.* Cardinal. *antepenultima columna, trigesimaquinta quæstione.* Anchar. *fi. column. 7. quæstione* Sed attende, quòd prædicti Doctores non videntur probare nostram conclusi. nec loqui in nostro casu, sed intentio eorum tantùm est dicere

cere quod si actor agit hoc interdicto *vti possidetis*, contra aliquem ratione alicuius molestiæ vel inquietationis præteritæ extraiudicialis, & reus contestatus fuerit litem, obtinebit actor licet aliter non probet molestiam vel inquietationem: quia reus offerendo se liti & contestando videtur confiteri, sicut in simili dicimus, quod si reus qui non possidet suscipit iudicium rei vendicatio videtur se offerre liti & condemnatur ac si possideret, vt *in leg. is qui se obtulit. ff. de rei vendicatione. & in leg. qui se liti obtulit. ff. de petitio. hæredi. & in l. fina. ff. si vsusfruct. petat.* in nostro verò casu actor proposuit interdictum *vti possidetis.* & reus conuentus non confitetur expressè nec tacitè aliquam molestiam vel inquietationem præteritam extraiudicialem, sed tantùm nec actorem possidere: vnde illa videtur molestia vel inquietatio tantùm verbalis & nuda, & non facti, & per eam non censetur turbata possessio: ergo non potest competere interdictum *vti possidetis*, pro tali negatione & contradictione iudiciali, sed tantùm negat cùm sit inquietatio nuda verbalis, vt patet ex doctrina quam suprà proximè posui: & istam conclusionem tenet expressè Abbas Panormita. *in dicto capitulo audita. de restitutione spoliatorum. secunda col. in medio.* & ibi Imola *in fine.* & apertiùs Imola *in lege. si prius. penultima col. in prin. ff. de operis noui nunciat.* & dicit quòd sic obtinuit de facto. & ibi Alexand. *quarta col. num. decimo octauo* quem vide Iaso. *sexta col. num.* 21. ita etiam tenet Balduinus *in l. ordinarij. Cod. de rei vendicatione, penultima columna numero* 12. vbi dicit quod sola contradictio vel negatio facta in iudicio non sufficit, nisi reus asserat & contendat se possidere, vel alias turbet actoris possessionem.

Sed ego teneo primam opi. imò quòd pro tali negatione & contradictione iudiciali competit hoc interditum *vti possidetis*, quia maior & fortior censetur contradictio & negatio iudicialis quam extraiudicialis: & hoc est quod volunt prædicti Doctores suprà citati, & in isto casu videntur loqui & non in alio, nec potest sustineri responsio & euasio superior quam posuit Abb. & alij Doct. vbi suprà, quia si reus in responsione sua & litis contestatione confitetur molestiam & inquietationem contentam in libello actoris, res est clara: quia condemnabitur: si verò negat molestiam & inquietationem, nullo modo debet reus condemnari, nisi actor probet illud extremum ex parte rei, & similiter in casu isto res est clara: si vero reus in responsione sua & processu negauit actorem possidere, isto casu videntur loqui prædicti Doctores: nam volunt quòd tunc cùm reus offerat se liti, & contestando videantur confiteri ipsam molestiam, licet tantùm simpliciter negauit possessionem actoris: & necessariò ista est intẽtio prædictorum Doct. vbi suprà. Sed iudicio meo credo quòd ista non fuit intentio eorum, quia ex simplici negatione possessionis non debet sequi affirmatio inquietationis præteritæ, cùm benè possit esse vnum sine alio: vnde credo quòd mens eorum sit quòd sola illa negatio & contradictio iudicialis, sit sufficiens inquietatio & molestia possessionis ad hoc vt contra eum procedat hoc iudicium, *vti possidetis.* & in eo condemnetur sine eo quod inducatur confessio alterius molestiæ vel inquietationis præteritæ: & sic probata possessione per actorem, reus posset & debeat condemnari: & ita procedat nostra conclusio optimè declarata: in expresso, dato quòd Doctor. suprà allegati eam non ponerent, expressè reperio quòd tenet Lapus *in allegationibus suis, allegatione* 67. tenet etiam Anton. de Butr. *in dicto cap. audita. in secundo & tertio notab.* Confirmatur ista conclusio, quia confessoria actione, in qua requiritur inquietatio vel perturbatio seruitutis, ex parte rei conuenti sufficit negatio vel contradictio extraiudicialis: ita Bartol. no. *in l. si priùs. ff. de ope. no. numero* 3. *columna.* 5. *oppo.* cum quo se habet commun. opi. nec obstat huic meæ opi. si subtiliter dicatur, quòd illa turbatio verbalis quæ superuenit pendente lite non debet sufficere, cùm actor non fundauit intentionem suam in ea, sed in turbatione de præterito ante litem motam, ergo nullo modo debet reus condemnari, quia ius superueniens actori pendente iudicio non prodest sibi, vt *in l. non potest videri. ff. de iudicat. cum materia*: quia respondeo quòd illud est verum quando ius superuenit ipsi actori: secùs verò si ius vel extremum requisitum in actione vel iudicio reali ex parte rei superueniat ipsi reo: quia benè prodest ad confirmationem iudicij: textus est notat. & ibi communiter opi. *in leg. sin autem. paragraph. primo ff. de rei ven.* & ex his videtur reprobanda sententia illa not. Bart. *in l. vti frui. §. vtrùm. ff. si vsusfr. peta.* quum latè examinaui suo loco, super illo articulo glo. sing. *in l. si à te.* §. 1 *ff. de exceptio. rei iudi.*

Et quia suprà visum est de duobus, primum est, quibus competat hoc interdictum: secundum est, contra quos detur, & competat, restat videre de tertio, scilicet pro quibus rebus competat & expeditum est, quod competit hoc interditum *vti possidetis*, pro re immobili: vtrobi verò pro re mobili, vt suprà in principio dixi: & illa quæ disposita sunt in vno habent locum in alio: sed dubium subtile & quotidianum est an competat pro seruitutibus & iuribus incorporalibus? de quo articulo suo proprio loco dixi.

Similiter etiam dubitatur, an competat pro quasi possessione annuæ præstationis, vt putà si quis soluit mihi per aliquos annos certam pensionem vel quid aliud, & postea negat & recusat mihi soluere, an possum contra eum intentare istud remedium possessorium *vti possidet.* & dicere quod eram in possessione vel quasi percipiendi ab eo quolibet anno talem pensionem, vel rem quam mihi præstitit per plures annos, & modò negat & recusat soluere, quare peto vt iudex defendat me in prædicta possessione, & reum condemnet vt deinceps eam mihi soluat quolibet anno, & me nõ molestet nec inquietet cessãdo à solutione: vel si me spoliauit dicta possessione, 172

petere quod restituat ad eam : vel si fortè defunctus cui ego successi, erat in prædicta possessione, an possim intentare remedium possessorium adipiscendæ *quorum bonorum*, vt mittat in possessionē vel quasi, illius iuris: in qua subtili quæstione & articulo dico resolutiuè, quod si illa solutio & præstatio quę mihi fiebat erat mihi personalis, non competit nec potest competere mihi aliquod ex prædictis remediis possessoris : quia in obligationibus merè personalibus non datur à iure aliquod remediū possessorium : ita probat textus valde not. *in leg. fin. ff. quorum bonorum.* cuius verba sunt, *interdicto, quorum bonorum debitores hæreditary non tenentur, sed tantum corporum possessores.* & ibi notat Batt. Angel. & communiter Doct. Valde autem controuersa est ista quæstio inter Canonistas. & Legistas præsertim cum annua præstatio est mere personalis, vt constat. ex his, quæ late scripsit Menoch, *de recuperanda remed. primo numero* 87. *& retinenda remedio tertio numero* 139. Cortas. *in paragrapho nihil commune in præludiis. numer.* 22. *& sequentibus.* Tiraquellus *libro primo de retract. paragrapho* 32. *gloss. prima numero* 76. *paragrapho primo, glossa sexta, numero* 12. in qua quæstione verior est opinio negatiua legistarum, quamuis sententia canonistarum æquior videatur, ob idque in omnibus curiis tam ecclesiasticis quam secularibus communi vsu seruetur teste Fabro *in paragrapho primo in fin. institut. de interd.* quem vsum pluribus rationibus defendunt Aretinus ibi Angelus, *in lege si certis annis columna. penultima. Cod. de pact.* Sed confirmatur nostra sententia ratione, quia illud tantum possidetur, quòd ipsa apprehensione vel possessione non extinguitur, sed remanet in esse & natura, sed actiones vel obligationes mere personales per solutionem debiti extinguuntur: vnde actus qui debet inducere possessionem producit oppositum: & eam extinguit. ita subtiliter Bald. *in cap. querelam* 4. *column. numer.* 15. *extrà, de electione* & istam rationem ante eum posuit Rofred. *in rubri. de interdicto, vnde vi.* 10. *columna versicul. Item dicunt.* Confirmatur, quia licet aliqua possessio possit considerari in iuribus & actionibus personalibus, illa est impropriissima quę non causat aliquod remedium possessorium: ita glos. singul. ordina. *in leg. regulariter. ff. de peti. hæred.* si verò illa solutio vel præstatio continet etiam ius reale, vt solutio alicuius census vel pensionis pro aliqua re in signum subiectionis vel census impositi super aliqua re, tunc bene competunt prædicta remedia possessoria retinendæ, recuperandæ, & adipiscendæ in suis casibus: textus est notabil. qui sic debet intelligi, *in capitulo, querelam. versiculo fina. extrà, de electione.* per quem istam theoricam & doctrinam ponit Cinus *in leg. si certis annis. C. de pactis. fina. quastione.* Albericus *ibi secunda columna. numero decimonono*: & ante eos Iacobus de Rauenn. ibi, quem ipsi referunt, eam etiam ponit Bartolus, & ista est intentio eius *in leg. finali. ff. quorum bonorum.* & ibi Angelus de Perusi, idem Angelus reputans esse subtile & menti tenendum *in leg. regulariter. ff. de petitio. haredi.* & ibi Baldus, *prima lect.* istam etiam conclusionem & doctrinam ponit Baldus, *in leg. prima. C. de fideicommissa. secunda columna in princ.* idem etiam tenet notabil. Ioannes Andreas *in capitulo, peruenit extra, de censibus. secunda column. in fine.* & ibi Cardinal. *fina. columna, octaua quæst.* Ancharra. *fin. column. & quæst.* Abbas Panorm. 2. *column. numero tertio.* & istam etiam conclusio. & doctrinam tenet Ioan. And. *in dicto capitulo querelam. penultima columna. in principio.* & Cardina. ibi *secunda columna, quarta opposit.* & istam conclu. & doctrinam ego teneo pro vera, & eam in contingentia facti practicaui, licet Angel. latè *in dicta l. si certis annis penult. & fin. column.* teneat contrarium, imò quòd indistinctè pro qualibet præstatione vel annua solutione competant prædicta remedia possessoria: & idem tenet etiam Angelus de Aretin. *in principio. Instit. de interdictis.* Antonius Butricarius *in dicto capitulo, querelam secunda columna, numero vigesimoseptimo.* Imol. ibi *tetria columna, in principio, numero decimo.* Balduinus ibi *quarta columna, n. decimoquarto.* Abb. ibi sibi contrarius: *penultima columna. in. principio, numero duodecimo.* vbi dicit quòd dispositio illius textus habet etiam locum in obligatione personali, vel quando non apparet de qualitate obligationis, quia licet non sit dare possessionem vel quasi in annua præstatione, tamen creditor potest petere vt restituatur in illo statu, in quo erat tempore præstationis. Rofred. *in titul. de interdictis vnde vi. nona columna, numero vigesimo tertio* : vbi latè & notabil loquitur, inquantum, simpliciter & indistinctè loquitur : tenendo tamen primam veram & magis communiter opin. quam tenui, illam extende vt sufficiat vna tantum solutio & præstatio pensionis. ita notabil. Angel. *in dicta lege, si certis annis.* idem tenet Imola *in dicto capitulo, querelam. tertia columna numero decimo.* Ex qua superiori doctrina & resolutione infero not. quod si defunctus erat in possessione vel quasi annuæ præstationis vel solutionis, potest hæres institutus in testamento petere, se mitti in possessionem eiusdem annuæ præstationis, beneficio textus *in leg. fina. Cod. de edict. diui Adr. tollen.* & in specie repetio, quòd ita tenet solus Angelus *in dicta leg. si certis annis. final. columna, in fine. Cod. de pactis.* tenet etiam & reputat singulare Angelus de Aretin. *in paraph. primo. Institut. de interdictis.* quod tamen intellige secundum superiorem distinctionem. Præterea etiam nouiter & subtiliter quæro, si dominio quod quis habet in re sua mobili vel immobili detur possessio, vt si turbetur in eo competat sibi remedium retinendæ, vel aliud remedium possessorium, sicut datur & competit pro seruitutibus & personalibus præstationibus, & aliis iuribus incorporalibus, & breuiter dico quòd non : vnde vel debet agere iudicio reali proprietatis, vel remedio leg. *diffamari.* & in expresso ita tenet Baldus *in leg. penultima. Codic. si à non compet. iudic. penultima columna numero duodecimo.* & ante ipsum Bartolus *in lege ait prætor.* §. *primo. digestis ex quibus causis maiores.*

maiores.idem Bartol.*in leg. naturaliter.digestis de acquiren.possessio.* & ibi Cuma. Alexander & Ias.idem Bart.*in leg.prima. digestis vti possidetis secunda col.n.tertio*.cuius ratio est,quia dominium & effectus eius non consistit nec augetur à facto aduersarij:possessio verò in iuribus incorporalibus sic, imò ab eius facto & patientia producitur. Vel aliter vltra eos dico quòd secunda ratio potest esse, quia si dominus intentatet remedium possessorium pro ipso dominio possesso,oporteret probare dominium,quod est difficillimum, & aliter nó posset probare possessionem eius, & potius diceretur obtinere in petitorio quàm possessorio,& sic meritò remedia possessoria non dantur pro dominio, & sic iura accommodauerunt distincta remedia pro dominio & possessione.

173 Item circa nostram materiam necessariò quæro,quid debeat petere & concludere actor vt obtineat in hoc interdicto *vti possidetis?* in quo breuiter dico,quod actor debet dicere se possessorem, & reum conuentum turbare eum in sua possessione, & insuper petere quòd pronuntietur possessor,& reus à molestatione desistat & in futurum eum non molestet,& condemnetur ad interesse molestationis præteritæ:ita probat textus *in leg.prima.in princ. digestis vti possi*.textus *in paragraph. est igitur.eiusdem.leg*,textus *in leg.si duo,§ fin.digestis eodem titu*.& resolutiuè istam doctrinam ponit Bart. *in leg.prima. paragraph. interdictum. 3. colum. num.5.ff.vti poss*.Ang.de Per.*in §.est igitur.eiusdem.leg*.Rofre.*in libellis suis in titulo, de interdicto vti possidetis. tertia col. versic. vnde in hoc* Ange.de Aret.*in §.quadrupli. Inst. de actio. antepenultima colum.num*.48.Platea.*in §.retinendæ.Institit.de interdictis.tertia columna. versiculo ad quartum.* Specu. *in titulo de causa possessionis, & pro §. primo. secunda columna numero septimo.*

Similiter etiam actor potest petere sibi satisdari ne in futurum molestetur:ita probat text. *in leg. vn. versic.finali.Cod.vti possidetis.* & per eum ita tenet ibi Bartolus, *in versiculo satisdationis.post principium*.Angel.*tertia columna in medio*, post Iacobum de Raue,idem Bartolus *in dict.l.prima.§.interdictum.ff.vti possidetis.fina.columna*,vbi plus dicit, quòd talis satisdatio debet esse perpetua si ius agentis est perpetuum:sit verò competit sibi ius ademptus, vt qui haberet vsumfructum vel possessionem ad tempus, satisdatio deberet præstari pro illo tempore.idem tenet Angelus *in §.est igitur.eiusdem leg.primæ*.idem Angelus *in l.si duo.§.finali.eodem tit*.& facit textus *in l.penult.ff.de aqua quotid.æstina*.text.*in l.tertia.§. in hoc interdicto. ff.de iti.actúque priua*.text.*in leg.harum.ff.si serui.vend*.text.*in l.egi.eodem titulo*.text.*in l. vsusfructus legatus.versicul. cum igitur. ff. de vsufructu.*

Sed certè licèt ista opinio sit communis & tenenda,tamen faciliter posset teneri contrarium,imò quòd nulla debeat præstari satisdatio,quia lege non cauetur, nec obstat textus, in quo se fundant Doctores,*in dicta l.vn. Cod. vti possidetis*.quia ibi loquitur in reo conuento actione reali,in qua de iure antiquo præstabatur satisdatio de iudicato soluendo : & ita intelligit ibi gl.*in verbo,satisdationis.versiculo, vel dic verius*.nec obstat etiam text. *in lege penult.ff.de aqua quot.& æstiua.* quia tantum loquitur de cautione præstanda possessori,ne inquietetur durante lite super proprietate:nec obstat tex.*in lege tertia.§.in hoc interdicto.de itine. actúque priua*.quia ibi tantùm dicitur,quòd inquietator debet condemnari in interesse turbationis præteritæ.nec obstat etiá tex.*in l.harum. cum similibus.ff.si serui.vend*.quia loquuntur in actione cófessoria, in qua actor vincens potest illam cautionem petere pro futuro tempore: quia ex natura obligationis tenetur reus pati seruitutem,vnde cùm obligatio sit successiua cogitur satisdare, quia aliter perfectè non adimplet.

Item adde, quòd similiter actor potest agere actione iniuriarum ciuiliter vel criminaliter contra turbantem:text. est *in l.iniuriarum actio. § final.ff.de iniuriis*.per quem ita tenet ibi Bartolus, Angelus de Peru. reputans esse notabi. & ibi Alex.*in addi.ad Bartolum :* probat etiam tex.*in leg.item apud Labeonem. §. si quis bona. eodem titulo.* & ibi notat Bartol. & communiter doctores,tex.*in l.qui pendentem.versicul. caterum.ff.de action.empt*.& ibi Paulus de Castro, & alij Doctores:tenet etiam Bartolus post antiquos *in leg.hoc iure.ff.de reg.iur*.idem Bartolus *in leg.stat.ff.quod metus causa,prima columna.numero ter*.Angelus Imola,& Alexand. *in l. cum filius.ff.de verb. oblig.* glossa ordinaria *in dicta l.vn. Cod. vti possidetis,in verbo,nec vi.* & ibi communiter doctor. glossa etiam ordinaria *in §.hodie.Inst.de interdictis*, & ibi commun. doctor.

Item quæro quid debeat principaliter actor probare in hoc interdicto?& resolutiuè dico, quod debet probare se possidere duobus temporibus, scilic. tempore turbationis & tempore litis contestationis:tex.est *in l.1.ff. vti possidet*.text.*in §.est igitur.& in §.illud.& §.interdictum,eiusdem l*.text.*in l.1.eod.tit*.tex.*in l. si duo §.creditores eodem tit.* 174

Item etiam tempore litis contestationis : text est *in §.hodie. Inst. de interd.* & ita tenet Bartolus *in l.prima.§. final.columna.numero decimoquarto.ff.vti possidetis*.Platea *in § sed interdicto. Institu. de interd.fina. columna prope finem*.Angelus de Aretio *in § quadrupli. antepenultima columna. numero quadragesimo octauo.* Attende tamen singul. quòd licèt in specie non probet actor se possidere tempore litis contestatæ, sufficit probare se possidere tempore turbationis,& sic ante cœptum iudicium quia cùm possessio saltem ciuilis quæ sufficit in hoc interdicto retineatur animo. vt *in l. clàm possidere.§.qui ad nundinas,ff.de acquirenda possessione.* illa præsumitur durare nisi reus conuentus probet actus, per quos censeatur amissa possessio,argumento textus *in leg.tertia. §. in amittenda. & in l. quemadmodum. & in l.peregrè.& in l.si de eo paragrapho si fortè.*& eorum quæ ibi notantur, eodem titulo. & ita reperio quòd in terminis tenet Hostiensis *in capitulo, cùm ad sedem. de restitutio spoliato.*

tertia columna, numero quarto. versiculo, vel dic. Angelus de Aretio *in §.retinenda.Instit. de interdictis.tertia columna,numero quarto :* licèt aliter distinguat ibi Faber. *septima columna. numero vigesimoprimo.* Similiter attende quòd licèt actor non possit obtinere in hoc interdicto, si reus conuentus probauerit quòd actor non posidebat tempore litis contestatæ, tantùm illud intelligerem ego ad hoc vt non pronuncietur possessor nec condemnetur reus eum molestare, sed benè obtineret in hoc quòd condemnetur reus in interesse turbationis præteritæ argumento textus *in l. prima post princip.& in l.si duo.§.fina.ff.vti possi.* sed hoc videtur mihi valdè dubium, nam cùm non competat interdictum per quod veniat reus condemnandus in interesse, videtur quòd non possit sequi condemnatio.argumento text. *in l. 4. Cod. depositi.cum simi.*

175 Item quintò & principaliter quæro, quis sit effectus,virtus, & natura huius interdicti & qualiter debeat ferri in eo sententia? in quo breuiter dico, quòd si ex parte actoris reperiantur probata ea quæ suprà diximus, iudex in sententia pronuntiabit actorem possidere fundum vel rem super qua est controuersia : ita probat text.*in leg.prima.in princ.ff.vti possi.* text.*in §.est igitur.& in §.illud. & in §. interdictum.eiusdem l.* facit tex.*in l. ex diuerso §. vbi autem in princip.ff.de rei vend.*& ibi docto.tex. *in l.Pompon.§.1.ff.de procur.*tex.*in l.sicuti. 5.sed si quæratur.ff si seruitus vindicetur.*Prætereà & secundò condemnabit reum vt è molestia præsenti desistat.Item & tertiò, quòd in futurum eum non molestet.

Item & quartò,condemnabit eum in interesse molestationis præteritæ : ita probat text. *in dict.l prima.in principio.ff.vti.*tex.*in l.si duo. §.fi.eodem titul.*text. *in l.vn. Codice vti possi.*tex. *in §.retinenda.Insti.de interdict.*text.*in cap. licet causam.in fine.de proba.*ita etiam tenet Bart. licèt non tàm perfectè *in l.si duo. secunda columna.numero quarto.ff.vti poss.* Angel. *in §. fi. eiusdem legis.in fine.*Item & quintò condemnabit eum vt præstet satisdationem quòd in futurum ipse,nec hæredes,vel successores eius eum molestabunt,secundum quod suprà proximè dixi.

Attende tamen pro declaratione suprà dictorum,quod illud quod suprà dixi quòd reus debet condemnari in interesse turbationis præteritæ,debet intelligi vt æstimetur quanti interest actoris possessionem retinere & non esse turbatam,ita expressè determinat tex. *in l.si duo.§.fin. ff. vti possi. ibi,sic accipimus quanti vniuscuiusque interest possessionem retinere. & ibi tenet gloss. ordinaria,in verbo retinere. & in gl.si.versicu.non tamen dico,&c.*& ibi doct.probat etiam text.*in l.prima.§.hæc verba. ff. ne vis fiat ei.*

176 Item adde quòd tantùm reus debet condemnari in interesse turbationis præteritæ, si petatur ab actore infrà annum,computando à tempore turbationis vsque ab tempus litis cõtestatæ,nã postea nõ poterit petere,quia imputandum est actori qui tanto tempore negligens fuit,textus expressus *in dicta l. prima. versiculo primo.ff.vti posside.*cuius verba sunt, *nec pluris quàm quanti ea res erit intra annum quo primùm experiundi potestas fuerit agere permittã :* & intelligo de anno vtili cùm sit remedium prætorium. vt probat ibi textus. dum dicit, *quo primùm experiundi potestas fuerit,&c.*& tenet ibi Dinus,Albericus,Angelus,&Doctores. idem Angelus *in leg.si duo.§. fina. eodem titulo* Quòd tamen singula.intellige isto modo,nam pro turbatione præterita & interesse eius non potest actor agere nisi infrà annum : & ita procedit ille textus,& commun. opin.sed pro sequentibus turbationibus à tempore quarum annus non est lapsus, semper & perpetuò poterit agere : quia turbatio semper instat : ita expressè tenet & declarat ibi gloss. ordin. *in verbo,nec pluris.*& ibi Bartol.*fina. columna, in fine.versiculo,vlterius dicitur hic.*tenet etiam & notab. declarat ibi Albericus *tertia columna,in fine* Angelus ibi *in fine,versiculo, concludе,&c.*idem Angelus *in l.si duo.§. fine.* Rofred. *in libellis suis,in titulo de interdicto, vti possi. quarta columna,numero septimo.*ita etiam tenet & declarat Albericus. *in l. prator ait. paragrapho fin.ff.de oper.no.nuntiatio.* nec obstat quod interdicta rei prosecutoria sunt perpetua vt *in l. penultim.ff.de interdict.* quia verum est quando aliquid peruenit ad reum conuentum, secùs aliàs, vt in nostro casu : quia tunc sunt annalia, vt dicit ibi text. & tenet & declarat Angelus & doctor.*in dicta l.prima, versiculo primo.ff.vti possi.*Ex quibus infertur, quòd si per decem annos me inquietasti in mea possessione, quòd non condemnabit te iudex in interesse turbationis nouem annorum præteritorum, sed solùm in interesse vltimi anni,& vt desistas nunc & in futurum me turbare & molestare.& in specie ita declarat Albericus & Angelus *in dicta l. prima, versiculo primo,*infertur etiam, & secundò declaratio ad gloss.notabil.& communem opinio. *in l.clàm possidere.§.qui ad nundinas. ff. de acquirenda possessione.*vbi habetur quòd si ego habeo ciuilem possessionem,tu verò naturalem, quo casu possum agere hoc interdicto vt restituas mihi naturalem possessionem, sine qua semper dicor turbari : quod procedat respectu condemnationis & restitutionis : secùs verò respectu interesse annorum præteritorum,quia in illo non potest reus condemnari.

Item adde quòd istud interesse quod actor petit pro ista vi turbatiua seu inquietatiua potest probare solo suo iuramento in litem, quando dolo fuit adhibita molestia per reum: secùs si culpa, ignorantia, vel ex alia causa: istam doctrinam & conclusio. colligo ex textu cum gloss. notabili *in l.semper. §.in hoc interdicto. ff. quod vi.aut clam. in verbo,iuranerit.* vbi dicit textus, quòd si quis ædificauit in re vel fundo alicuius clam, potest actor virtute illius interdicti petere destrui opus, & sibi solui interesse, quod potest probari iuramento actoris : & dicit gl.si dolo fecit opus,secus si culpa:ex qua gl. colligit Ange. de Per. ibi regulam no.quod si actor agit pro quacunque violentia expulsiua vel inquietatiua, turbatiua vel compulsiua contra reum dolosum,

interesse

interesse potest probari per suum iuramentum in litem:& in expresso istam conclus. tenet Innocent.per tex.ibi *in capitulo final. quod metus causa.1.column.numero 2.*& per gl.*in dicta l.semper.§.hoc interdicto, quòd vi aut clàm.* & ibi tenent commu.doct.tenet etiam no.Sali. *in leg.si quando.Cod.vnde vi.1.col.2.q. princ.* & in expresso istam conc.tenet glos.*in l.si duo.§.fi. in gl.vti poss.*

Item adde quòd si virtute huius interdicti reus sit condemnatus,& fortè postea molestat & inquietat,actor poterit petere executionem sententiæ contra eum pro damno & interesse molestiæ, & pro pœnis contentis in sententia:& hoc fundatur tali ratione:quia cùm virtus huius interdicti & sententia in eo lata respiciat tempus futurum & molestiam successiuam,vt suprà conclusum est, sequitur quòd pro futura molestia potest sententia executioni mandari:aliàs quolibet die & hora oporteret litigare de nouo. Confirmatur etiam per tex.singul.in proposito *in l.inter Castellanum. ff.de arbitris.*vbi est casus secundum commu. intellectum, quòd in his quæ habent causam successiuam non sufficit ab initio factum vel impletum nisi perseuerantia subsequatur & continuetur:& ad hoc notat ibi Bartol. Bald. Alb.& commun.doctor. & in specie ad hoc notat illum text.Bald.*in l.Sed & si possessori.ff. de iureiur.2.colu.in princ.* vbi dicit quòd quando pœna accedit sententiæ in iudicio reali vel mixto,non liberetur à pœna qui semel obtemperauit nisi perseueret: facit etiam tex.*in l.corruptionem.Cod.de vsufr.*iuncta comm.sententia, vbi habetur quòd in seruitutibus ex eo quia non potest dari perfecta traditio,requiritur patientia successiua ex parte debitoris,dicitur impedire seruitutem,& in pœnam incidere si aliquo tempore resistat.

177 Præterea iuxta hoc in nostra materia quæro de vtili & subtili quæstione, si actor agit hoc interdicto *vti possidetis*,& reus fuit absolutus, & post sententiam incipit reus molestare actorem,an actor possit iterum agere hoc interdicto contra reum absolutum, dicens quod de nouo turbatur,an reus possit eum repellere exceptione rei iudicatæ virtute sententiæ absolutoriæ latæ?& videtur quòd non obstante sententia actor possit iterum agere, quia ista noua turbatio debet esse causa huius interdicti proponendi, sicut dicimus in rei vendicatione,quòd ex noua possessione datur rei vendicatio contra semel absolutum : text. est *in l. procurator ad exhibendum.ff.rem ra.habe.*textus *in l.si rem meam.ff.de except. rei iudi.*tex.*in l.si quis ad exhibend.*text.*in l. sed & si postea.ff. de noxa.*Contrarium tamen videtur, quia hoc remedium possessorium *vti possid.* competit actori ratione possessionis; & ista præsumitur eadem & continuata : vnde pro eadem videtur nunc istud remedium intentari,& sic videtur obstare exceptio rei iudicatæ, cùm semper eadem re,causa, & inter easdem personas sit lata,argumento tex.*in l.cùm quæritur. cùm l.sequenti,& ff.de except.rei iudic.& in leg. qui iurasse.§.si pater.ff.de iureiurand.* Sed pro vera doctrina & resolutione in hac quæst. dico, quòd si sententia absolutoria pro reo est lata, ex eo quia non turbauit actorem prout in hoc interdicto requiritur, & nunc incipit turbare post sententiam absolutoriam latam:tunc optimè potest actor de nouo agere contra eum ratione nouæ turbationis, nec obstabit ei exceptio rei iudicatæ,quia cum ista sit noua causa, & turbatio:& nouum agendi principium, meritò datur & competit actori istud remedium & interdictum *vti possid.*& tunc actor debet esse cautus vt probet turbationem esse factam post sententiam.

Si verò sententia absolutoria est lata pro reo ex defectu possessionis ipsius actoris, quia iudex absoluit ex eo quod actor non possidebat,vel absoluit quia deficiebat sibi qualitas iustificata possessionis in hoc remedio requisitæ,vt quia possidebat clàm,vi,vel precario ab aduersario, & sic à reo absoluto, tunc actor iterum non poterit agere, quia obstat exceptio rei iudicatæ,nisi velit agere ex noua possessione, vel ex noua causa & qualitate possidendi, per quam prima qualitas possidendi mutata sit, argumento textus.*in leg. tertia paragrapho illud.& in l.qui bona fide. §. primo.ff. de acquirenda possessione. & in leg. non solùm. §. primo.ff. de vsucap.& in lege secunda.§.final.ff. de vsucap. pro empto.& in lege penult. & fina. ff. si pars hæred. petat.& in lege cùm nemo. cum materia.Cod. de acquirend. possessione. & in l. fina.in princ.ff. de precario.* si vero nulla causa absolutionis fuit posita in sententia vel causa est dubia:quia iudex dixit,absoluo reum, quia actor non probauit : tunc similiter obstaret exceptio rei iudicatæ, quia debet intelligi de omni causa quæ incumbebat actori probari:ita singu. & in specie solus Bald. licet sic non declaret,*in cap.cum super.de cans. pos.& pro 2.columna numero* 8.intelligo tamen istum finalem articulum & con. nisi ex actis possit apparere causa ex qua sententia absolutoria fuit lata argumento gloss.sing.*in l.si quis ad exhibendum ff.de except.rei iu.* quam ibi sequuntur Barto.& commuu.docto.& dicit sing. Bald.*in l. præcedente.* & secundum istam distinct.debet intelligi Faber *in §. retinenda. 10. colum.numer.*31.

Item in materia nostra principaliter quæro, 178
si hoc iudicio & remedio possessorio intentato vterque litigantium dicit & prætendit se possidere & probat possessionem, & petit ab alio non molestari vel inquietari, & petit alia de quibus suprà,qualiter iudex debeat tali casu proferre sententiam, & quis eorum veniat condemnandus vel absoluendus : & iste articulus est valdè subtilis,dubius,& quotidianus: in quo resolutiuè pono veras & magis communes conclusiones.

Prima conclusio, quòd si vterque possidet iustè,diuerso tamen titulo respectu possidendi,vt proprietarius & vsufructuarius, & vnus turbat alium,tunc quilibet poterit agere hoc interdicto:ita probat textus *in l. si duo. ff. vti possidetis.*& ibi Bartolus in princi. & melius *in secunda columna.versiculo si constaret.*Alberic. Angelus. Raine. & communiter doctores.text.*in l. fin. versicul. primo, eodem titulo. ibi, & si alter vsumfructum, alter possessionem sibi defendat.* & ibi expressè tenet & notat

glossa ordinaria. Bartolus Alberic. qui legit illam *l. in §. precedenti.* Angel. Raine. & communiter doctores glossa no.ordinar. quæ benè declarat *in capitul. licet causam de proba.in verbo, vti possidetis, post princip.* & ibi Innocent. *penultima columna prope finem.* Hostiens. *penultim. columna.* Anton. *penultima columna. num. 67.* Abb. *antepenult. column. numero 36.* gloss. *in l. vnic. Codice vti possidet.in verbo, prohibebit post princip.*& ibi Iacobus Butriga. *fina columna in princip.* Cinus *penultima columna. in fine. versiculo 2. casu.* Bartol. *fin. col. in princ.* Albe. *penult.col.in medio.* Salic.*penult. col.post.princc.* Rofre. *in libellis suis in tit. de interdicto vtrobi. secunda column. in fin.* Secunda con. si vterque probat se possidere insolidum eodemque iure posidendi tanquam verus dominus rei, sed vnus probauit per plures vel meliores testes ille tantum debet obtinere in hoc interdicto: & intelligo meliores testes secundum qualitatem & dignitatem personarum, vel secundum verisimilem depositionem & rationem testium secundum naturam & qualitatem negotij,argumento textus no. *in l. ob carmen. §. fin. ff. de testibus* ibi *si verò ex his quidam eorum aliud dixerint,licet in pari numero,credendum est,secundum quod naturæ negotij conuenit.* & ibi, *& quæ rei aptiora & vero proximiora esse compererit.* & ibi not. & reputat solennem in materia nostra turbaræ possessionis Bartol. Odofred. Bald. Salicet.Iac. de Sanct. Georg. & commun. doctor. textus *in l. 3. §. eiusdem.* ibi *alias numerus testium, alias dignitas & authoritas. eodem titulo.* & in expresso istam con. tenet Bartol. *in dicta l. si duo 2. columna versiculo quandoque vterque &c.* idem Bartol. *in leg. vn. Codice vti. possi. fina.column. post princip.* Iaco. But. not. *fina. column. post. princip.* idem Iacob. Butri. *in leg. incerti. Codice de interdictis. 3. column. post medium.* Salic. *in dicta l. vnic. Codice vti possi. pen. column. in medio.* Bald. *in l. ordinarij. penult. colum. in princip. Codice de rei vendic.* Tertia conclus. si vterque probat se posidere insolidum eodem iure posidendi tanquam verus dominus rei, & vterque probat per testes æquales numero & dignitate, sed vnus probat de possessione antiquiori quam alius, ille debet obtinere: quia secunda possessio præsumitur clandestina vel vitiosa, cum duo insolidum non possint possidere:istam conclu. probat.text.not.& capitalis in materia *in cap. licet causam de proba. versiculo ex pramissis.* & ibi Anton. 10. *column.numero* 48.& alij doctor. & per illum text. istam conclus. tenet Bartol. *in l. si duo ff. vti possi. secunda column. versicul. si verò testes* idem Bartol.*in l. vna. Codice vti possi. fin.colum.post princip.* Iac. But. ibi *fin. colum. post. princ.* Cinus *pen. colum. in fine* Ange. *fina. colum. in medio.* Salicet, *penu. col. in medio* Iacob. Butricar. *in l. incerti iuris.Cod. de interdict. tertia colum. prope finem.* Baldus *in l.ordinarij Codice de rei vendic. penult. colum.in principio.*Alber.*in leg.si de vi.penult. colum.in princ. ff. de iudiciis.*

Quarta concl. si vterque probat se possidere solidum eodem iure possidendi, tanquam verus dominus per testes æquales num. & dignitate, & similiter probant de æquali tempore possessionis, & tamen vnus ostendit & probat titulum iustum suæ possessionis,alius non,ille debet obtinere, quia censetur habere potiora iura.textus est notat. & expressus *in dicto cap. licet causam de proba. versicul. ex pramissis.* & ibi notant doctor. & per illum text. tenet Bart. *in dicta leg.si duo ff.vti possid.2. colum.versic.sed si vterque.* Idem Bartol. *in leg. vna Codice vti poss. fin. column. in medio.* Iacob. Butri. *fi. col.* Cinus *fin. colum. in princ.* Ange. *fin. colum. in medio.*Iaco. But. *in leg. incerti. Codice de interdict. 3. colum. in fin.* Bald. *in leg. ordinarij. Codice de rei vend.pen. column. in princ.* Albe. *in in l. si de vi. pen. colum.in princip. ff. de iudic.* ex quo subtiliter nota,quod licet in isto iudicio & remedio possessorio non requiratur aliqua probatio proprietatis, quia causatur à sola possessione, tamen benè roboratur & fortificatur ex ipso titulo proprietatis,cum titulus proprietatis inducat in hoc iudicio prælationem & victoriam data paritate probationis. ita subtiliter Bald. *in l. incerti.Codice de interdict. 6. colum. numero* 14. & ante eum voluit Bartol. *in l.vno.C.vti pos. fin. colum. in medio.* Iac. But.*in dict. l.incerti C.de interd. 3. column. in fine.* voluit etiam Ant. & But. *in dict. c.licet causam de proba.*10.*colum. numero* 45. Item adde quod ex hoc no. infertur,quod si partes probarent æqualiter de possessione, & similiter probent titulum, tamen vna ipsarum probat de antiquiori tit. illa præfertur & debet obtinere: quia præsumitur quòd ei fuerit priusq; tradita possessio, argumento text. *in dicto. cap. licet.* & in specie ita singu. tenet Alexand. *in l. 1. C. de edict. di. Adria. toll.in princip. numero* 2. & confirmatur ex sententia Iaco.de Aret. Cini, & aliorum *in l. quoties. C. de rei vend.* vbi dicunt quòd si pluribus sit res vendita, & vtrique tradita,& non apparet cui prius,præsumitur prius tradita primo emptori.

Quinta conclu. si vterque probat se possidere insolidum eodem iure possidendi, tanquam verus dominus per testes omninò æquales numero & dignitate, & de æquali tempore possessionis, & nullus eorum probat titulum suæ possessionis, vel vterque ostendit & probat æqualem titulum;ista est valde subtilis & dubia quęstio in qua reperio aliquas diuersas opiniones. Prima est quod iudex simpliciter pronuntiet eos possessores, dicendo *vti possidetis ita possideatis*: & sic vterque argumento textus *in l. si duo in princip. ff. vti posse.* vbi si plures possident quilibet defenditur in possessione per hoc interdictum. Sed ista opin. aperte est falsa, quia textus *in d. l. si duo.* loquitur eo casu quo plures possident diuerso iure possidendi, vt in casu primo con.vnde merito quilibet defenditur in sua possessione: in nostro verò casu vterque prætendit posidere in solidum eodem iure posidendi,vnde cũ hoc videatur impossibile. vt *in leg. 3. §. ex contrario. ff. de acquirenda possessione cum similib.*non debet sic ferri sententia.Confirmatur etiã quia sequeretur,quòd partes venirent ad arma quod iudex debet euitare vt *in l.æquissimum ff.de vsufruct. cum materia.*& ista consideratione istam opin.reprobat Bartol. *in dicta lege si duo secunda column. prope fin. ff. vti possi.* & gloss. ordin. *in dicto cap. licet causam*

causam.de proba.in verbo,vti possidetis, in medio. Secunda opin.est,quòd fortè dirimatur cui sit adiudicanda possessio, & ille defendatur in possessione, & alius inter iudicium petitorium rei vendicationis, argumento textus *in l.3.in princip.Codice commun.de legat.* textus *in l.in tribus.cum l.sequenti. ff. de iudici.* textus *in l.quinta.ff.fami.herc.* textus *in l. generaliter. §.proinde versiculo. quis ergo. ff. de fideicomm. liber.* & istam opin.tenet glos.ordin.*in dict. cap.licet causam.de probat. in verbo, vti possidetis. in fine.* & ibi Hostien. *penultim. colum. prope fin.* & dicit hoc esse iustius, & quod per consuetudinem approbatur, idem etiam tenet ibi Ioannes Andre. *fina. columna, prope finem.* Felinus *penultima columna in fine,* qui dicit hanc esse magis commun.opinion. Sed ista opin. etiam est falsa, quia iudicium sortis nunquam habet locum quando vertitur dubium super facto, sed tantùm quando est dubium super iure: ista est glos. repu. singul. *in l. vn. Codice vti possidet.in verbo prohibebit, in fine.* quam dicit singul. Imo. *in leg huiusmodi. §. final.de legat.primo.* & ibi Alexand. *secunda columna.* & melius Iason. *tertia columna, numero duodecimo.* Idem Iason *in l. 3. Codice commun. de legat.prima columna, in fine.* & per istam rationem istam opin.reprobat glossa *in dicta l.vn. Codice vti possidet.* Bartolus *in dicta l. si duo.ff.vti possid. secunda columna, in fine.* Item etiam quia iudicium sortis nunquam habet locum, nisi in casibus à iure expressis, vt in dictis iuribus notatur. Tertia opin. est quòd in tali dubio casu iudex nullam debet proferre sententiam inter partes, sed abstinere se debet à iudicando, prohibendo eos non venire ad arma, & qui velit intentet petitorium. istam opin. tenet glos. ordin. *in dicta l. vn. Codice vti possi.in verbo, prohibebit.versicul. 2.casu.* & tenet ibi Azo. *in summa illius tituli. penult.colum.in fine.numero* 22. Iaco. But. *fin. column.in medio.* Cinus *fin.column.* limitans hoc esse verum quando vterque agit: secùs verò si vnus eorum, quia tunc alter absoluetur actore non probante. Ioann. Faber ibi in suo Breuiario. *penultim.column.in fin.* Albe. *penult.colum.in fine.* Baldus *pen.columna in medio.* Angel. *fin. columna prope finem.* Salicet. *penult.colum.prope finem.* Faber *in §.retinenda. Institut.de interdict.* 10. *colum.numero* 29. Rofred. *in libel.suis, in titul.de interdict.vtrobi.2.colum.numero* 3. & dicit ita tenere dominum suum Rogerium. istam etiam opin.tenet Cardin. *in cap.licèt.de probat. fi.colum.in fine.* Imol. 5. *column.numero* 28. Specul. *in titu.de petitorio & possessorio* 7. *column. numero* 32. *versicul. & nota.* Quarta opin. est quòd in isto casu data omnimoda paritate probationis iudex pronunciet vtrumque possessorem illius rei pro æqualibus portionibus pro indiuiso: quia præsumuntur domini pro eisdem partibus. Pro qua sententia & conclu. 1. facit, quia si duobus vel pluribus est relicta eadem res in solidum faciunt sibi partes per concursum, & vterque habet æqualem partem in re. textus est *in l. si pluribus. ff. de legat.* 1. text. *in §. si eadem res Institut.de legat.* text. *in l. 1. §. interdum.ff. de vsufruct. accres.* Secundò facit tex.not. *in l. si finita. §. cùm autem plures. ff. de dam.infect.* vbi quãdo plures quibus debet caueri de damno infecto mittuntur in possessionem domus ruinosæ ex primo decreto, intelliguntur immissi æqualiter pro indiuiso, & faciunt sibi partes per concursum. Tertiò facit, quia quando res est diuisibilis & probationes sunt omninò pares, diuiditur inter eos. argumento textus in capitulo afferre. de præscriptio. & tenet gloss. *in capit.in nostra præsentia.de testibus.in gloss.mag.in medio.* & ibi doctor. ita ergo fit in nostro casu, quia si isti possessores æqualem titulum ostendunt, videntur habere rem & possessionem pro parte: si verò nullum titulum ostendunt, saltem videntur habere titulum de iure gentium, quasi occupauerint rem vacantem quæ in nullius bonis erat: vnde meritò vnusquisque dicitur habere æqualem partem in re, & æqualiter & communiter possidere pro indiuiso: & hoc casu si quis eorum velit intentare petitorium contra alium, poterit facere, cùm ista sententia tantùm feratur in possessione. istam conclusi. & opin. in hoc dubio passu ponit expressè & magistraliter Bartolus, *in dict.l.si duo. ff.vti possi.fin.column.* idem Bartolus *in l. vn. Codice vti possi. fin. colum. in medio,* Angelus de Aretin. *in §. quadrupli. penultim.column. in fine Institu.de actio.* Platea. *in §. retinenda. Institut. de interdictis. finali colum.in principio.* & ante Bartolum & istos Doctores, istam opinionem tenuit Vincent. *in cap.licet causam.de probat.* quem ibi refert Abbas *ap. column. numero* 37. & istam opinionem tenet & sequitur ibi Abbas, & ista opinio esset seruanda in iudicando & consuluendo tanquam æqua & benè fulcita: & ista eadem quæstio & decisio potest esse in re mobili, & si queras quomodo possint duo probare se possidere rem mobilem, vi. no. Rofre. *in lib.suis, in tit.de interdicto vtrobi.fina. quæst. n.* 7. Et ex his potest inferri ad nouam quæstionem, quid si plures prætendant esse domini & possessores alicuius equi vel animalis, & vterque petit & vendicat à tertio detentaro, & probat dominium & possessionem, quid faciet iudex vi. singu. & meliùs quàm alibi in iure Pari. de Put. *in tracta.syndi. fol.* 214. *in verbo, probatio.in princip.* vbi dicit quod ab alio ista quæstio non est tacta: vbi tenet quod ex aliquibus coniecturis vna probatio prefertur alteri, putà si sit equus vel animal quod liberè dimittatur & accedat ad domum vnius & non alterius. argumen. *l.tertia. § eiusdem. ff. de testi.cum simi. & in § pauonum. Inst. de rerum diuis.* sed ista non videtur concludens probatio, & fortè non vertitur lis super animal, sed super alia re vel posset dirimi iudicio sortis. arg. *l.tertia. §.1. commu.de leg.* sed illud non habeat locum nisi in casibus à iure expessis: vnde tenerem quòd sententia feratur pro vtroque, & inter eos diuidatur per suprà dicta.

Item etiam ex his potest inferri ad quæstionem difficilem, quando duo vel plures reperiuntur instituti ab eodem testatore in diuersis testamentis eiusdem diei & horæ, quis eorum succedat, de quo vide suo loco. Item etiam infertur ad difficilẽ q. in articulo. si duo vel plures prætendunt se possidere, an interim

melior opi

pendente iudicio possessorio vti posidetis, posit iudex summarie cognoscere vt ille qui melius probet interim defendatur in possessione de quo articu. vide infrà ista l. in fine.

180 Interdictum verò recuperandæ possessionis competit possessori per vim deiecto à sua possessione rei immobilis pro ea recuperanda, & vocatur *vnde vi*. textus *in l. prima, versicu. primo, ff. de vi & vi arma.* cuius verba sunt, *hoc interdictum proponitur ei qui vi deiectus est etenim fuit æquissimum vi deiecto subuenire*, propter quod ad recuperandam possession. hoc interdictum proponit textus *in leg. secunda & per totum. Codice vnde vi.* textus *in §. recuperandæ. Institut. de interdict.* & hoc procedit, nedum quando quis posidet per se verum etiam si per alium, vt colonum, inquilinum, filium, seruum vel alium, text. est *in lege fina. ff. de vi & vi arma.* cuius verba sunt, *si colonus tuus vi deiectus est ages vnde vi interdicto* : textus *in lege prima §. quod seruus eodem titulo.* & natura, virtus & effectus huius interdicti est, quod spoliatus restituatur in suam possessionem, & quod aduersarius condemnetur in omni damno interesse quod spoliatus prætenderit, etiam si excedat valorem ipsius rei. textus est *in lege prima. § qui autem ff. de vi & vi arma.* cuius verba sunt, *qui autem vi deiectus est, quid damni senserit ad hoc quod vi deiectus est recuperare debet* text. *in §. non solum* eiusdem textus, melior de iure *in l. in interdicto. eodem titulo*, cuius verba sunt, *in interdicto vnde vi, tanti condemnatio facienda est quanti interfit possidere*: & hoc iure nos vti Pompon. scribit, id est, tanti rei videri quanti actoris interfit possidere: quod aliàs minus, aliàs plus : nam sæpe actoris pluris interest hominem retinere quàm quanti is est veluti cum quæstionis habēdæ aut rei probandæ gratia, vt hæreditatis adeundæ interfit eius eum possidere facit etiam bonus text. *in leg. si quis vxori. §. si seruus qui furreptus. ff. de furtis.* text. *in lege 3. ff. de condict. furt.* text. *in lege inde Neratius. in princ. ff. ad l. Aquil.* text. *in §. illud. Institu. de lege Aquilia.* hoc autem interdictum recuperandæ duplex est, vnum de vi armata quod *de vi publica* appellatur, alterum de *vi priuata* vel *de quotidiana*, quæ sine armis infertur, vt ex Cicerone *in oratione pro Cecinna, & lib. septimo familiarium ad Trebatium.* obseruant Alciatus. *lib. 1. Parergon. capit. 34.* Duarenus *libr. 1. disjunct. capitulo 20.* Cuiacius *lib. quinto sententiarum titulo sexto, versiculo, vi deiicitur*, Robertus *lib. 3. sententiarum cap. 20.* Menochius *de recupe. remed 1. ex numer. 2.* quod non obscure significat rubrica *de vi & vi armata.* qua significatur in illo titulo agi de duplici vi, altera *priuata vel quotidiana*, altera *armata & publica*, de quarum prima agitur *in l. 1.* de altera *in l. 3. eiusdem tituli.* ideoque sub illo titulo duo contineri interdicta scribit Paulus Consultus *in l. 2. §. recuperandæ. ff. de interdictis*, inter quæ duo interdicta singularis erat differentia, quod interdictum *de re priuata & quotidiana.* ei tantum dabatur, qui possidebat *l. 1. §. interdict. autem de vi & vi armata.* interdictum de vi armata dabatur etiam creditori in possessionem misso, & colono, vt rectè probat Cuiacius vbi suprà, rursus etiam interdictum *de vi quotidiana*, ei tantum competebat qui ab aduersario nec vi nec clam, nec precario possidebat, *d. l. 1. §. qui à me vi.* interdictum de vi publica sine vlla acceptione dabatur etiam ei qui à me vi, clam vel precario possidebat. *l. sed si vi armata 14. ff. de vi & vi armata*, quæ iura sic concilianda esse ex Cicerone, vbi supra, & Paulo *dicto lib. 5. senten. titul. 6. versicul. qui vi.* obseruant Alciatus, Duarenus & Cuiacius vbi suprà. Huius interdicti causa constitui erant iudices qui reparatores appellabantur, vt docet Cicero *in d. orat. pro Cecinna*, quamuis pro aliis etiam causis reparatores dari consueuisse doceat Signorolus *li. 2. de antiquo iure ciuium Romanorum, cap. 18.*

Requiritur tamen ad hoc vt competat hoc 181
interdictum, quod deiectus possideat tempore deiectionis ciuiliter & naturaliter, vel naturaliter tantum, vel ciuiliter tantum: vnde ille qui tantum est detentator, non potest agere hoc interdicto. text. est *in l. prima §. deiicitur. ff. de vi & vi arma.* cuius verba sunt, *deiicitur is qui possidet, siue naturaliter, siue ciuiliter possideat* & in fine dum dicit, *non tamen si colonus sit* text. *in §. siue autem corpore. eiusdem legis* tex. *in §. idcirco. eiusdem l.* & in possessione naturali exemplum est clarum quòd euidenter quis potest ab ea deiici. Sed in possessione ciuili videtur dubium cum animus possidentis nullo mddo videatur recipere violentiam : sed subtiliter respondeo quod possessio ciuilis ex dispositione iuris retinetur animo quando potest libere vti re & vti possessione naturali: vnde quando datur talis impotentia meritò & necessario debet amitti, quia deficit fundamentum in quo talis ciuilis possessio insistebat: & licet ipse ciuiliter possidens nolit animo desinere possidere, sua voluntas seu protestatio esset nullius momenti tanquam contraria actui naturali & iuris ordinationi, cum talis animus videatur fundari super impossibili: & in hoc consistit vera & subtilis ratio articuli huius pro qua mea ratione facit bonus textus *in lege tertia. §. si quis autem. versiculo. proinde eodem titulo* textus *in lege non solum. §. si dominus. ff. de vsucap.* textus *in lege clam possidere in fine cum lege sequenti. ff. de acquirenda possessione.* probat etiam textus rectè ponderatus *in lege tertia. §. Nerua filius eodem titulo.* & reperio quod in terminis istam rationem ponit Baldus *in l. licet secunda lectura in finalibus verbis. Codice de acquirenda possessione* istam etiam rationem apertè voluit Socinus *in lege 3. §. Nerua filius. ff. eodem titulo. secunda columna versic. tu considera. & maximè in versicul. in quibus infertur.* & ante eos voluit Rofre. qui no. loquitur *in rubr. de interdict. vnde vi 1. colum. numero secundo.* Ex quibus infero quòd si quis nec animo nec corpore possideat, sed tantùm per vim prohibitus sit ingredi aliquam rem & adipisci possessionē eius, cum fortè hæres vel emptor, vel alius successor particularis, qui habeat licentiam propria authoritate ingrediendi possessionem, non competit sibi hoc interdictum, *vnde vi* contra impedientem. textus est nota. *in lege 1. paragrapho eum qui ff. de vi & vi arma.* cuius verba sunt, *nec animo, nec corpore possidebat, ingredi autem & incipere*

incipere possidere prohibeatur, non videri deiectum verius est: deiicitur enim qui amittit possessionem, non qui non accipit. Adde tamen quòd si immediatè ipso tempore deiectionis non probet expulsus possedisse, sed ante deiectionem debet obtinere, quia cùm possessio retineatur animo semper præsumitur possidere saltem ciuiliter: ita notabiliter tenet Faber, *in §. restituta. in fin. Institut. de fideicommiss. hared. secunda colum.* Idem adde quòd licet principaliter non competat hoc interdictum *vnde vi*, pro rebus mobilibus, tamen benè competit secundariò & accessoriè, quando res mobiles continentur in re immobili, vnde sicut datur, & competit pro re immobili, ita pro re mobili in ea contenta. text. est *in leg. 1. §. illud iuncto §. planè ff. de vi & vi arma.* cuius verba sunt, *illud vtique in dubium non venit interdictum hoc ad res mobiles non pertinere: planè si quæ res in fundo vel in ædibus, vnde quis vi deiectus est earum etiam rerum nomine interdictum competere, non est ambigendum*, textus *in §. si fundus & in §. quod autem ait prætor*, eiusdem l. textus *in leg. meritò eodem titulo.* Item adde quòd si vertatur dubium super damno quod possessor passus est per violentiam aduersarij in prædictis rebus stabitur iuramento ipsius possessoris expulsi, facta taxatione à iudice secundum qualitatem personæ text. est *in l. si quando Cod. vnde vi* text. *in cap. fin. quòd metus causa*, & vtrobique vide latè per doctores de materia: & idem expressè disponit lex 9. *in fin. titul.* 10. 7. *part.*

182 Item adde quod agenti interdicto *vnde vi*, non obstat exceptio dominij, imò ante omnia spoliatus est restituendus: vnde si reus conuentus excipiat de dominio & offerat, se in continenti probare, non est audiendus: sed probata violentia, statim debet fieri restitutio, reseruato iure dominij & proprietatis ipso reo. text. est capitalis *in l. si quis ad se fundum versicul. primo. Codic. ad leg. Iulian. de vi.* ibi, *ante omnia violentiæ causam examinari præcipimus*, & ibi notat gloss. ordin. *in verbo, violentiæ in princip.* Bartolus *secunda colum. prope finem* Iacob. Butri. *prima columna post princip. opposi.* Alber. *in princip.* Ange. 3. *colum. versic.* 3. *casu* text. *in leg. prima Cod super vim vel alio modo.* text. *in l. si maritus la prima Codice de dona. inter virum & vxorem.* text. iuncta gloss. & ibi Alber. Angelus & communiter doctor. *in leg. prima in princip. versiculo hoc interdictum ff. de vi & vi arma.* text. *in cap.* 1. & ibi commun. doctor. de restit. spo. text. *in cap. in litteris eodem titul.* ibi. *quia prædo etiam est secundum rigorem iuris restituendus*, & probant omnia iura illius tituli: & idem hodie disponit *lex fin. titulo* 10. 7. *part.* tenet Bartol. *in leg. naturaliter paragrapho nihil commune ff. de acquirend. posses. secunda column. in fin. numer.* 3. & super eo communiter doctores idem Bartol. *in leg. si de vi. in fin. ff. de iudic.* & ibi communiter doctor. tenet etiam Cinus Paul. Iaso. & commun. doctor. *in leg. 2. Codic. de edict. diu. Adrian. tollen.* vbi ponunt generalem doctrinam & theoricam, quòd licèt in iudicio possessorio adipiscendæ regulariter obstet exceptio dominij, quando in incontinenti offertur probanda, argumento text. *in l. 3. §. ibidem ff. ad exhibend. & in l. ille à quo §. si de testamento ff. ad Trebellian. & in leg. si is à quo in princip. ff. vt in posses. legat.* tamen in iudicio possessorio recuperanda non admittitur, etiam si incontinenti veniat probanda, facit etiam gloss. nota. & eius doctrina *in l. fin. in fin. ff. de rei vendic.* vbi dicit quod vbi remedium possessorium datur actori in pœnam rei conuenti non admittitur exceptio dominij etiam si in continenti veniat probanda: de qua glossa dixi interdictum adipiscen. possessio. & istam conclu. & doctrinam quæ habet quòd agenti interdicto recuperandæ non obstat exceptio dominij, amplia & extende duobus & viginti modis quos ponit & cumulat Ripa *in dict. §. nihil commune* 8. *colum. num.* 46. *cum sequentibus.*

Item adde quod in tantum spoliatus ante 183
omnia est restituendus, quòd licèt non intentet remedium possessorium recuperandæ, sed tantum remedium petitorium rei vendicationis & non probet dominium, quod est fundamentum illius actionis: sed probet solum spoliationem sibi factam ab aduersario, debet obtinere in ipsa rei vendicatione & fiet sibi restitutio: iste est casus vnicus in iure *in leg. si quis emptionis. §. sed hæc contra super illis. Codice de præscript. triginta vel quadraginta annorum*, quem ad hoc reputat singul. & vnicum Bartol. *in princip. legis.* & Bald. ibi *in principio.* & Angelus. ibi. *secunda column. numero* 4. notat etiam ad hoc ibi gloss. ordin. Salice & commun. docto. illum etiam ad hoc dicit vnicum Angel. *in l.* 1. *§. hoc interdictum el.* 1. *in fine. ff. de vi & vi armat.* notat etiam & commendat Bartol. Paul. Alexand. & commun. doctor. *in l. si alienam. ff. solut. matrim.* imò quòd magis est, in tantum causa spoliationis est priuilegiata vt actor qui dicit se spoliatum, intentauit hoc remedium recuperandæ possessionis, non possit ab aduersario conueniri, vel reconueniri quouis alio iudicio vel actione reali vel personali, nisi super alia spoliatione quam ipse actor commisisset in alia re. text. est no. *in cap. fin. de ordin. cogni.* cuius verba sunt, *super spoliatione conuentus aduersus restitutionem petentem, non est nisi super quæstione spoliationis si eum reconueniat audiendus*, & ad hoc eum notat, & commendat ibi gloss. ordin. Innocent. Hostien. Ioann. Andr. Card. Abb. Anton. Anchar. Imol. & commun. doctor. Bartol. *in l. naturaliter. §. nihil commune 7. colum. in princ.* 1. *combinatione ff. de acqu. posses.* & ibi communiter repetentes. idem Bar. *in l. si quis ad se fundum. Cod. ad leg. Iuliam de vi* 2. *column. numero secundo.* & ibi Angel. 3. *columna in medio.* & commun. alij doctor. Hanc regulā latissimè prosequitur Ripa. *in l. naturaliter. §. nihil comm. numero* 46. Bolognetus 2. *pa. ex num.* 95. Menochius *de recuperanda posses. remed.* 1. *per totum.* Portius. *libro secundo conclusionum, concl.* 44. Socinus. *reg.* 466. Gabr. *libr.* 5. *conclusionum.* 1. Perez *in rubr. titulo* 14. *libro tertio ordinam. & in l.* 5. *eodem titul. & libr. primo gloss. verbo, laego restituyan.* Limita tamen istam conclusion. quæ habet quod agenti interdicto *vnde vi*, non obstat exceptio dominij, sed ante omnia spoliatus

ſpoliatus eſt reſtituendus, vt non procedat. Primò quando ipſe actor agens hoc remedio poſſeſſorio recuperandæ, patiatur ſuper illa exceptione dominij procedi: quia tunc probato dominio actor excluditur: ita probat text. *in capitulo primo de reſtitut. ſpolia.* & ibi tenent commun. Docto. notat etiam & commendat Bartol. *in l. ſi quis ad ſe feudum. Cod. ad leg. Iuliam. de vi. 2. column. prope finem.* & ibi Iacob. Butr. *in principio.* Angel. *3. column. verſiculo 3. caſu per quos vi bonam rationem*, idem Bartol. *in l. ſi duo patroni. §. idem Iulianus. ſecunda columna numero decimo. ff. de iureiuran.* vbi benè declarat Iacob. Butr. notabiliter *in l. incerti iuris, Cod. de interdict. tertia columna poſt prin. verſicul. caue tamen.* Paul. de Caſtr. *in l. ſecunda. Cod. de edict. diui. Adria. toll. fin. colum. prope fin.* idem Pau. *in l. ſi de vi. ff. de iudi. 5. colum. in princ.* Ange. *in l. prima. §. hoc interdictum. el. 1. ff. de vi & vi arma. numero* 4. contrarium tamen tenet expreſsè Bald. qui ſubtiliter loquitur *in l. ordinarij. Cod. de rei vendic. fin col. n.* 14. vbi dicit quòd etiam ſi non replicetur ſed patiatur procedi ſuper exceptione dominij, quod ante omnia actor ſpoliatus eſt reſtituendus: quia hæc eſt allegatio iuris & cõſiſtit in mera & propria natura ipſius interdicti recuperãdæ, & ideo exceptio dominij non procedit, licèt non interueniat replicatio. nec obſtat ſecundum eum text. *in dicto cap. primo. de reſtit. ſpo.* in quo ſe fundat commun. opin. quia ibi expreſsè actor voluit admittere reum opponentem de dominio & ſuper eo litigare. Sed hoc non obſtante teneas ſuperiorem communem doctrinam, quia eadem ratio eſt quando tacitè conſenſit actor admittendo exceptionem dominij & probationis fieri ſuper eo, & ex iſta ratione reprobat ſententiam Bald. Aretinus. *in dicto §. nihil commune quarta columna. in medio verſic. & quia*, vbi no. loquitur & ibi etiam tenet Ripa. 1. *colum. numero.* 72. Secundò limita niſi agenti poſſeſſorio recuperandæ obſtaret notorius defectus proprietatis: quia de iure commuui non poteſt habere dominium in illa re text. eſt *in cap. ad decimas. de reſt. ſpo. lib. 6.* vbi epiſcopus vel clericus ſpoliatus quaſi poſſeſſione decimandi extra ſuam diœceſim non debet reſtitui, quia de iure communi habet præſumptionem contra ſe: & ad hoc illum tex. notat ibi gloſſ. ordin. Anchar. & commun. doctor. & ad hoc etiam illum text. notat Bald. *in dicta l. naturaliter. §. nihil commune. in addi. ſuis* cuius lectura hodie non reperitur: & refert & ſequitur ibi Alexand. *numero* 21. Salicet. qui no. loquitur, *in l. ſi quis ad ſe fundum. Cod. ad legem Iuliam de vi tertia column. 7. opin.* Pau. *in l. ſi de vi ff. de iud. quinta columna. in fine. verſicu.* 10. *caſus.* Bald. no. *in lege* 1. *Codice de appella. fin. column. numero* 11. quam etiam limitationem confirmat gloſſ. *in capit. ad decimas, de reſt. ſpoliat. in verbo præſumantur. verſicu. idem videtur lib. ſexto.* quam ſequuntur Cardinalis *in cap. in literis de reſtit. ſpol. numero* 9. & commu. quam reſoluit Couarr. *in* 4. 2. *par. cap.* 7. §. 5. *num.* 10. & *in practicis cap.* 23. *n.* 4. Greg. *in l.* 27. *tit.* 2. *par.* 3. *gloſſ. verbo, que le entregaſſe.* Menochius *de recup. remed. numero* 113. *& numer.* 222. Lancellotus *de attentatis.* 3. *pag. cap.* 24. *quæſt.* 1. *num.* 28. *cum ſeqq.* contrariam tamen ſententiam defendunt Francus *num.* 9. *in dict. cap. ad decimas.* Gomezius *in reg. de non iudicando quæſt.* 5. *ad fin.* & alij relati à Puteo *lib.* 2. *deciſ.* 184. *num.* 9. Beroio *in d. cap. in litteris num.* 74. Corn. *num.* 70. Fabro 47. Bolognin. 24. quas opiniones conciliat ex mente Panormitani & aliorum Ant. Gabr. *lib.* 5. commun. opin. *tit. de reſtit. ſpol. concl.* 1. *n.* 10. verior tamen concordia eſt, vt prior opinio procedat, quando notorius tituli defectus ſpoliato obſtat & fundat intentionem ſpoliantis, poſterior verò quando ſpoliantis intentionem non fundat: pro qua interpretatione facit textus *in l.* 1. §. *quia me vi. in l. colonus & in l. cum fundum de vi & vi armata in §. recuperandæ inſt. de interdict. in l. ſequitur §. ſi tu. verſ. ſi dominus de vſucap.* Ex quo clarè ſubinfertur quòd in omnibus caſibus in quibus exceptio dominij oppoſita per violentum poſſeſſorem contra ſpoliatum, eſt manifeſta & notoria in iure vel in facto, puta quia cõſtat de dominio excipientis per ſententiam diffinitiuam, latam contra agentem ante ipſam ſpoliationem, quia tunc non debet fieri reſtitutio. ita expreſsè & ſingul. tenet Cuma. *in d. §. nihil commune. 3. columna. verſic. ex hoc.* & ibi latè Alexand. 6. & 7. *colum.* vbi dicit hanc eſſe magis communem opin. & iſtam dicit magis communem' opin. Iaſon. *ibi* 9. *columna, num.* 49. idem etiam tenet Paul. *in l. permiſceri. in fin. eodem titulo* idem Paul. meliùs quàm alibi *in l. ſi de vi. pen. col in medio. verſic.* 2. *caſu ff. de iudi.* & iſta opinio tanquam communis eſt tenenda, idem eſt ſi per inſtrumentum publicum & contra id nihil obiiciatur, quia tunc ſpoliatus non erit reſtituendus, vt habetur *in Rota deciſione ſub titul. de reſtit. ſpoliat. deciſ.* 16. *in nouis.* & ex variis probat Menochius *de recupe. remed.* 1. *nume.* 223. licèt Bart. *in dicto §. nihil. commune* 2. *columna numero* 3. expreſsè teneat contrarium, ſed repro. commun. à doct. & idem eſſet ſi conſtaret per poſſeſſionem partis, quia agens interdicto recuperandæ confiteatur aduerſarium eſſe dominum, ſed hoc non obſtante petit reſtitutionem ſibi fieri: quia tali caſu obſtat ei exceptio dominij ita tenet not. Innocent. Ioan. And. *in c. conſtitutus. de filiis presbiterorum.* tenet etiam & reputat ſingu. ibi Cardi. Anch. Abb. & comm. docto. tenet etiam Ange. *in l. dolo facit numer.* 2. *ff. de doli excep.* Ange. *in leg.* 1 §. *hoc interdictum el.* 1. *ff. de vi & vi ar. nu.* 5. tenet etiam Paul. *in dicta l. ſi de vi.* 5. *colum. verſ.* 9. *caſus ff. de iudi.* in cuius confirmatione facit text. *in cap. ſignificaſti. de diuo.* text. *in l.* 1. *paragrapho rediguntur ff. quorum lega.* text. *in l. diuo. ff. de doli except.* Nam cum confeſſio ſit verior & potentior probatio omnibus, *l. fin. Codic. de fideicommiſ. l. generaliter paragrapho ſed iuramentum verſicul. ſi quidem, de rebus creditis l. generaliter. Codic. de non numer. pec.* vt latè tradit Maſcardus, *de probatio q.* 7. *per totam.* ſi per confeſſionem conſtat de dominio ſpoliatoris, ſpoliatoris non erit reſtituendus, vt cum communi reſoluit Menochius *de recuper. remed.* 1. *n.* 215. *cum plurib. ſequentibus.* Tertiò limita quòd ita demum ſpoliatus

ante

ante omnia est restituendus, quando ageret tantum interdicto recuperandæ pro restitutione rei: secus verò si ageret simul petitorio & possessorio accumulando rei vendicationem per quam dicit se declarari dominum & remedium possessorium recuperandæ per quod peta. restitut. rei, quæ cumulatio admittitur: quia cessant omnes regulæ impeditiuæ, vt *in l. cum fundum versicu. fina. ff. de vi & vi arm.* & ibi glo. ordin. finalis, & commun. docto. & benè & magistraliter Barto. *in dicta l. naturaliter §. nihil. commune. 7. column. numero 17. & 6. colum. 3. combinatione. numer. 22.* qui tres regulas impeditiuas refert *in l. edita C. de edendo & in dicto § .nihil commune.* & ibi commun. doct. probat text. & ibi tenet gloss. ordin. & commun. opin. *in cap. cum dilectus de caus. possess. & propriè.* quia tunc reus conuentus & sic violentus possessor potest obiicere de dominio, & si probauerit non tenetur restituere, sed defendendus est in sua possessione, quantumcumque violenta: ita probat text. *in cap. cum ecclesia sutrina. de caus. possess. & pro.* textus *in cap. cum super eodem titu.* & in expresso istam conclu. tenet gloss. ord. *in cap. constitutus. de filiis pres. in gloss. 2.* & ibi Abb. 2. *colum. num. 7.* & alij docto. facit etiam gloss. *in cap. pastoralis. in glossa magna, in fin. & in cap. cum dilectus. de cau. poss.* & pro istam etiam conclu. tenet Paul. de Castro. *in l. si de vi. ff. de iudic. pen. column. post princ.* Angelus *in l. 1. §. hoc interdictum. el. 1. numero 7. ff. de vi & vi arm.* Verum in hac quæstione tres fuerunt doctorum opiniones, prior Azonis & Ioan. quos refert Bartolus *in §. nihil commune num. 14.* existimantium possessorium & petitorium nunquam posse cumulari, sed semper possessorium præcedere debere: alia fuit Petri, & Cini, relati à Bartolo vbi suprà asserentium omne possessorium cum petitorio cumulari posse. Quæ duæ opiniones communiter ab interpretibus reiiciuntur, & prior conuincitur ex Iuribus pro secunda adductis, & secunda ex iuribus adductis pro prima. Vnde fuit communi ferè omnium consensu admissa sententia Martini distinguentis inter possessorio adipiscendæ & recuperandæ & interdictum retinendæ, nam duo priora concurrere possunt cum petitorio, de quibus intelligenda sunt iura citata pro opinione Petri, vltimum verò non concurrit cum petitorio, de quo intelligenda sunt iura citata pro opinione Azonis & Ioannis: quæ distinctio probata est à Romano Pontifice, *in cap. Pastoralis de causa possessionis, & proprietatis*, eamque defendunt Bartolus & cæteri magis communiter, vt testantur Ias. *in dicto paragrapho nihil commune numero 97.* Ripa 141. Bolognetus 1. *p. num. 63. & 2 p. num. 266.* ex quibus omnibus colligunt regulam quod peritorium possessoriumretinendæ concurrere non potest, quæ limitari solet sex casibus quæ colliguntur ex sex interpretationibus traditis ab Accursio *in d. paragrapho nihil commune.* vbi videndus est Bartolus *ex 1. combinatione numer. 16.* vbi vniuersum tractatum concursus & cumulationis petitorij possessorij septem combinationibus comprehendit. Quartò quod ita demum spoliatus ante omnia debet restitui, præterquam si restitutio rei petitæ non posset fieri sine irreparabili præiudicio: quia tunc exceptio dominij per reum opposita impedit fieri restitutionem si in continenti veniat probanda textus est no. *in capite litteras de restitut. spol.* vbi si maritus petit se restitui ad quasi possessionem vxoris quæ ab eo diuertit, & vxor opponat matrimonium esse contractum in gradu prohibito, & offert se probare incontineti, non debet fieri restitutio: quia esset periculum animæ propter copulam, & idem est quando esset tanta sæuitia viri, quod probabiliter timetur de morte vxoris, cui non sit plene consultum per cautionem vel satisdationem mariti & ad hoc illum reputat ibi singul. Abb. 2. *colum. vltimo no.* & commun. alij doct. & illum text. *in prædicto casu finali* dicit vnicum Abb. *in cap. 1. de diuortiis.* Ex quo text. & superiori conclusione inferebat singul. Paul. de Castr. *in l. 2. in fi. C. de edict. diui Adrian. toll.* quòd si ageretur interdicto recuperandæ, pro aliqua re fortissima & difficilis recuperationis, cuius proprietas seu dominium nõ esset saluum post restitutionem, vt quia esset castrum vel fortalitium, tunc bene admitteretur exceptio dominij si incontinenti probetur, argumento text. *in d. cap. litteras* & illud dictum Paul. sequitur & exaltat Iason. ibi *in dicta l. secunda. de edict. diui Adria. tol. 1. col. in medio.* dicens non esse ab alio tactum tene tetiam & commendat Alex. *in dicto §. nihil commune 10. colum. num. 21.* & ibi Ripa. 12 *column. num. 75.* & istæ sunt valde substantiales & principaliores limitationes in materia: alias tamen quinque, & viginti limitationes ponit Ripa. *in dicto §. nihil commune. 10. colum. numero 69.* quas vide per text. & quinquaginta limitationes ponit Antonius Corsettus *in tractatu Fallentiarum, ad regulam spoliatus ante omnia restituendus est, posito in secundo volum. tract. fol. 103. 4. col.* Sed attende quod contra prædicta indistinctè & subtiliter facit *l. 27. tit. 2. 3. par.* quæ apertè vult quod agenti remedio possessorio recuperandæ: & sic interdicto *vnde vi.* benè obstet exceptio dominij saltem quando incontinenti venit probanda: quia lex in hoc videtur terribilis, & etiam apud peritissimos valdè dubia: sed ea non obstante adhuc teneo superiorem commun. conclu. maximè cum sit approbata per aliam legem partitæ posteriorem. s. l. fin. titul. 7. part. & ad prædictam l. 27. titu. 2. 3. part. respon. valde no. sequentibus modis. Primo modo, quòd illa lex intelligatur quando actor agit interdicto adipiscendæ possessionis, quo casu admittitur exceptio dominij si in continenti veniat probanda, sic etiam hanc legem partitæ intellexit Gregorius ibi verbo, *que le entregasse*, & vide Pelacz de Mieres *in tractat. maiorat. 3. p. q. 15. numero 14.* Vel aliter quod illa lex intelligatur, quando agens interdicto recuperandæ, dicebat se dominum, & intentabat, & cumulabat simul petitorium & possessorum recuperandæ: quia tunc reus conuentus potest opponere exceptionem dominij, & si offerat se incontinenti probare admitti debet, & impeditur restitutio possessionis: quod patet, quia suprà illa lex in hoc casu locuta est, vnde quod postea dicit ad

aliud

aliud debet referri, & secundum hoc est ibi lex partitæ expressa pro 3. limitatione notabili & principali, quam suprà proximè posui.

184 Item adde, quod intantum spoliatus debet restitui in sua possessione per hoc interdictum, vnde vi, vt procedat, nedum quando spoliatus est præsens & agit, verùm etiam si sit absens & aliquis propinquus, amicus, colonus, inquilinus, seruus, retinebat pro eo possessionem: nam si talis detentator sit expulsus & possessio fuerit domino ablata, poterit ille detentator qui fuit expulsus etiam sine mandato: imò licet non sit legitima persona standi in iudicio: quia seruus ageret hoc interdicto, *vnde vi*, nomine absentis, vt restituatur possessio domino absenti: & non solùm hoc potest petere ipse detentator, imo quilibet alius tertius etiam seruus qui non detentabat: text. est no. *in l. 1. C. si per vim vel alio modo.* & ibi notat & commendat Bart. Cin. Bald. Sali. & comm. doct. nec distinguitur an talis possessor sit absens ex causa necessaria probabili vel voluntaria, secundū gl. ibi in verbo, *quolibet modo*, & com. doct. imò talis amicus vel seruus poterit agere nomine absentis sine aliqua cautione de rato: ita ibi not. Sali. 1. *col. n.* 4. quod videtur probari ex illa lege, cùm de facili seruus qui nihil habet in bonis non posset reperire fideiussores: vnde videtur quòd illa lex hoc nouum inducat in casu spoliationis, vt illæ personæ possint agere sine cautione: & ista est opi. & mihi videtur verior, licet gl. ibi. in verbo *serui. in fi.* & ibi Bart. Cin. & magis commun. docto. teneant contrarium.

185 Item adde, quod istud interdictum datur & competit hæredibus actiuè, vnde mortuo possessore, vi deiecto & expulso, hæredes & successores eius possunt agere hoc interdicto, pro recuperanda possessione, quæ defuncto fuit ablata, & pro dotali interesse pro quo ipse defunctus potuit agere, textus est *in lege prima §. interdictum hoc ff. de vi & vi arma.* facit textus *in lege prima §. hæredem ff. de prædictis delictis.* textus *in l. quod diximus. §. primo versic. hæc actio ff. quod metus causa* textus *in §. non autem versic. sed hæredibus. Insti. de perpe. & tempo. actio.* Similiter etiam transit contra hæredem eius qui commisit violentiam, non tamen vt intentetur hoc interdictum *vnde vi* sed actio in factum si aliquid ad eos peruenit, non aliàs, vnde agitur contra eos pro recuperanda ipsa re si ad eos peruenit, & pro recuperando eo, quod ex bonis possessoris expulsi ad eos peruenit, non vero agetur contra eos pro aliquo interesse vel damno quod possessor expulsus passus fuit, cum hoc non peruenerit ad prædictos hæredes expulsi: textus est *in lege prima §. fin. ff. de vi & vi arma.* cuius verba sunt, *ex causa huius interdicti in hæredem & & bonorum possessorem cæterosque successores in factum, actio competit in id quod ad eos peruenit:* textus *in l. si plures: eodem titul.* textus *in lege tertia paragrapho hæc actio. eodem titu.* facit textus *in dicta l. quod diximus. §. fina. ff. quod met. caus.* textus *in l. in hæredem. ff. de calumnia.* tex. *in l. prima §. fi. ff. ne vis fiat ei.* text. *in l. sicuti pœna. ff. de reg. iur.* tex. *in l. vna. in fine. C. de delict. defunct.* tex. *in l. hæredem ff. de dolo.* & tali casu competit perpetuo cum detur pro eo quod ad eos peruenit, vt in dictis iuribus.

Item adde, quòd istud interdictum *vnde vi*, 186
non datur contra particularem successorem, vnde si ille qui commisit violentiam, vendidit, vel donauit alteri illam rem vel quouis alio titulo oneroso vel lucratiuo per contractum inter viuos vel per vltimam voluntatem alienauit, non poterit primus possessor expulsus agere hoc interdicto contra illum tertium particularem successorem, sed tantum contra expulsorem qui violentiam commisit, licet rem ipsam possideat: textus est no. *in l. cum à te. ff. de vi & vi arma.* cuius verba sunt, *cum à te vi deiectus sim, si quis vi eandem possessionem possidere cœperit, non possum cum alio quàm tecum interdicto experiri:* quem text. ad hoc notat ibi glos. ordin. Bartol. & commun. doctor. Angel. *in l. si vi. me. la. 1.* vbi dicit illam legem. *eod. tit.* cuius ratio est, quia regulariter interdicta sunt remedia personalia: textus est *in l. 1. versic. penulti. ff. de interdi.* cuius verba sunt, *interdicta omnia licet in rem videantur concepta, vi tamen ipsa personalia sunt*, & ad hoc not. ibi Bart. Albe. Angel. & commun. docto. & licet alia Interdicta sint in rem scripta istud tamen est merè personale, vt apertè probat. textus. *in dicta l. cum à te ff. de vi & vi arma.* & ibi commun. doctor. vnde cum sit remedium merè personale, meritò non transit contra particularem successorem, vt *in l. fina. §. fina. ff. de contrahen. emp. cum similibus*, quod intellige quando primus violentus possessor & deiiciens est soluendo, aliàs secùs, argumento text. *in l. itaque fullo. in princip. ff. de furtis.* ita glo. ord. *in dicta l. cum à te.* & ibi Bartol. docto. Angel. *in dicta l. si vi me. secunda column. eodem titul.* idem Angel. *in l. si de fundo eodem titul. in fine*, quod tamen subintelligo pro re, non verò pro interesse, contra expulsorem autem indistinctè potest agere pro re & similiter pro interesse, modo possideat rem ablatam modo non, etiam si sine dolo vel culpa amiserit possessionem: textus est *in leg. si vi me. la 2. ff. de vi & vi arma.* & ibi Bartolo. Angel. & commun. doctor. vel poterit agere contra tertium, vel rei vindicatione, vel alio remedio reali competenti: cuius probatio est difficilis, sed hodie de iure Canonico, & eius æquitate inductum quod possit violenter expulsus agere contra quemlibet tertium possessorem, eo casu quo scienter habuit rem à prædicto violento possessore: vnde secus est si ignoranter ab eo habuisset rem, textus est nota. *in cap. sæpe de restit. spo.* & ibi glos. ordin. Innocent. Hosti. Abb. Anto. Cardi. Anchar. & commun. doctor. glos. *in cap. cum ad sedem.* & ibi commun. scriben. *eodem titul.* nec obstat si dicatur, quod violentia ita afficit rem quod non potest vsucapi vel præscribi, nisi redeat in potestatem primi possessoris à quo fuit ablata, vt *in l. certe §. Iulia ff. de precario.* vnde non videtur esse vitium mere personale, & per consequens remedium non deberet esse personale: quia respon. quod illud est verum, quoad effectum vsucapionis & præscriptionis, quia illud vitium afficit rem adeò, quòd non potest

vsucapi

vſucapi nec præſcribi, niſi purgetur vitium violentiæ redeundo in poteſtatem poſſeſſoris expulſi, & licet res furtiua debet reuerti in poteſtatem domini, *vt in l. ſequitur §. quòd autem, ff. de vſucap. cum ſimil.* tamen res vi ablata debet neceſsariò reuerti in poteſtatem poſſeſſoris expulſi text. eſt ſingul. & vnicus in iure *in d. l. certè Paragrapho Julianus, ff. de precario*, ſecundum Bar. Ang. & doct. ibi, ita tenet Bar. & communiter doct. *in l. ſequitur §. ſi dominus, ff. de vſucap.* Paul. de Caſt. & doct. *in §. quod autem eiuſdem l.* Bart. & doct. *in l. ſi partem, C. de vſuca. pro empt.*

187 Item adde quòd licet de iure antiquo per vim deiectus atque ſpoliatus tantùm poſſit agere contra violentum poſſeſſorem interdicto *vnde vi*, vt ſuprà dictum eſt: tamen hodie de iure nouo codicis poterit agere remedio *l. ſi quis in tantam, Cod. vnde vi*, qua cauetur, quòd ſi inuaſor ſit dominus, amittat dominium illius rei & applicetur expulſo: ſi verò non ſit dominus, tenetur ei reddere poſſeſſionem ablatam & inſuper æſtimationem eiuſdem rei: & ad hoc notat ibi gloſ. ordin. & commun. doctor. text. *in Paragr. ſed ex conſtitutionibus Inſtit. de interdictis*, text. melior & clarior cæteris *in Paragr. quia tamen Inſtit. vi bonorum raptorum*, & idem diſponit *l. 10. titul. 20. 7. par. & l. ſecunda tit. 14. lib. 3. ord.* & ſi quæras in quo erit hodie vtile interdictum *vnde vi*, cum materia ſua, cùm pleniùs ſit ſpoliato conſultum per text. *in d. l. ſi quis in tantam*, & per iura ſimilia, maximè quòd interdictum *vnde vi*, requirit dolum in committente violentiam, ſ. quod ſciat rem nec poſſeſſionem ſibi non pertinere: remedium verò text. *in l. ſi quis in tantam cum ſimilibus*, procedit & competit ſine dolo: hoc eſt licet credat rem vel poſſeſſionem eius ad ſe pertinere, & ſibi licere de iure rem propria authoritate auferre, vel alio errore ductus fecerit, ita text. expreſsè *in d. Paragr. quia tamen Inſtit. vi bonorum rapt.* & tenet gl. ord. *in d. l. ſi quis in tantam in gl. mag. in finali b. verbis*, & ibi commun. doctor. Rurſus etiam interdictum *vnde vi*, eſt annale, vt ſuprà dictum eſt: remedium verò text. *in d. l. ſi quis in tantam cum ſimil.* & eſt perpetuum & durat per 30. annos, cùm ſit ciuile, vt tenet etiam *gl. in d. l. ſi quis in tantam, in gl. mag. in fine*, & ibi comm. doctor. Reſpondeo, quòd in electione poſſeſſoris expulſi erit vnum vel alterum remedium eligere, & quodlibet eorum poteſt eſse ſuo caſu vtile, nam interdictum *vnde vi*, competit ad reſtitutionem rei ablatæ, & inſuper ad dotale intereſse, quòd poteſt eſse longè maius quàm vera æſtimatio & valor rei, vt ſuprà dixi & probaui: remedium verò text. *in d. l. ſi quis in tantam cum ſimilibus*, competit contra ſpoliatorem, vt amittat ipſam rem ſi fuerit dominus eius, vel condemnetur in valore & æſtimationem eius, ſi fuerit dominus, etiam nullo probato intereſse per actorem expulſum, & ſic valde vtile erit ſibi eligere inter iſta remedia.

188 Item adde, quod ſi quis relinquat rem quam poſſidebat vacantem, taliter quod per abſentiam eius omnem poſſeſſionem amittit tàm ciuilem quàm naturalem, his modis, quibus de iure perdi poteſt, & alter eam ingreſſus eſt, ſciens rem eſse alienam, & ad eum non pertinet, licet ignorat cuius ſit, tunc licet de iure antiquo nullum competeret remedium vel interdictum primo poſſeſori, qui vacantem rem reliquit: quia non *vnde vi*, cùm illud requirat violentiam commiſsam in perſonam: non *vti poſſidetis*, cum ipſe nullam poſſeſsionem habeat, cùm vtraque vacat: non *adipiſcendæ*, cum ſemel iam habuit poſſeſſionem, & fortè non habuit rem ex titulo vniuerſali, vltimæ voluntatis à quo cauſatur illud interdictum adipiſcendæ, vt dixi ſuo proprio loco: & ſic de iure antiquo nullum in hoc caſu erat in iure prædictum remedium: ſed hodie per Iuſtinianum eſt nouum introductum remedium ſ. quod detur & competat primo poſſeſsori qui rem vacantem reliquit, remedium text. *in l. fin. Codice vnde vi*, quo teneatur ingreſsus eam reſtituere primo poſſeſsori, cum totali intereſse, tanquam ſi violenter à poſſeſsore rem auferret: & denique tenetur ad omnia quæ veniunt in interdicto *vnde vi*: & ille text. ſua in deciſione non eſt alibi, cùm ſit vna de l. deciſionibus Iuſtiniani: quem ibi ad hoc notat, & ſic intelligit gloſ. ord. in verbo, *vacuam, verſic. tu dic*, & ibi Bart. Pe. Cin. Albe. Bal. Salic. & commun. doct. Azo. *in ſumma illius tituli pen. col. num.* 31. Rofre. *in rubrica de conſtitutione, cùm quærebatur quæ eſt vltima rubrica ſui operis 3. col. in princ.* ex quo infertur, quòd illa lex non haberet locum, quando ſola poſſeſſio naturalis vacaret: quia dominus vel poſſeſsor primus retinerem poſſeſſionem ciuilem in abſentia: quia hoc caſu competeret domino vel poſſeſsori interdictum *vti poſſidetis*, pro tuenda ſua ciuili poſſeſſione, in cuius conſequentiam fieret ſibi reſtitutio naturalis, vt late conclusum eſt in interdicto *vti poſſidetis*. Vnde non competeret ei remedium dicta l. fin. & hoc eſt de mente gloſſ. ibi in verbo, *vacuam verſicul. tu dic*, pro qua doctrina & declaratione facit gloſ. ſingul. & vnica *in Paragr. quòd autem Inſtit. de vſucap. in gl.* 2. quæ dicit, quòd poſſeſſio interdum dicitur plena, vt eſt illa quæ poſſidetur: interdum ſemiplena, vt eſt illa in qua aliàs ex cauſa legatorum vel rei ſeruandæ: interdum vacua, & hoc contingit tribus modis: propter abſentiam, vel propter negligentiam, vel quia ſine ſucceſsore quis decedat, quam ibi ſequuntur doctor. & illam gl. dicit vnicam Ang. *in l. ſi me in vacuam de acq. poſſ.* & Alex. & Iaſ. *in l. in conuentionali b. Paragr. 1. de verb. oblig.*

Secundò infertur, quòd non haberet locum quando quis in abſentia retinet vtramque poſſeſſionem, mediante ſeruo, filio colono, vel inquilino: quia tali caſu daretur interdictum *vnde vi*, ipſi abſenti: vel ipſis expulſis competeret interdictum *vnde vi*, nomine poſſeſſionis abſentis, vt ſuprà dictum eſt per textum *in l. 1. cum materia, C. ſi per vim vel alio mo.* in quo vno notandum eſt, quòd hoc caſu, quando abſens relinquit domum, fundum, vel rem vacantem & alius ingreſsus eſt & poſſeſ. occupauit quod non poterit aliquis pro abſente agere interdicto *vnde vi*, vel conditione *l. ſi. C. vnde vi*, nec alio quouis remedio poſſeſſorio,

ſorio, ſed oportet quòd ipſe abſens reuerſus vel eius procurator agat competenti remedio ſ.remedio, *l.fin.Cod.vnde vi*, quia imputandum eſt ei qui vacantem rem reliquit, licet eo caſu quo abſens poſſidere per colonum, inquilinum, ſeruum vel amicum quem ibi dimiſerit, ſi quis ingreſſus ſit, poteſt agi contra eum, per eos quos ibi dimittit, imò per quemlibet extraneum ſine mandato, *vt in d. l. 1. ſi per vim vel alio modo*, quia magis fauendum eſt ei qui poſſeſſionem ſuam per alium voluit conſeruare.

189 Item adde quòd prædicta lex fin. *Cod. vnde vi*, habet locum & procedit tam in re mobili quàm immobili: ita Iacob.Butri. *in dicta l.ſi.1. colum.in fi.* Bartol. *1.colum. numero* 7. Salicet. *2. colum.num.*10. Rofred. *in rubri.de conſtitutione, cùm quærebatur ſexta columna numero* 5. Alex. vbi dicit hanc eſſe commun. opin. *in l.quæ nobis.ff.de acquir.poſſeſſ.ſecunda colum. numero* 5. Iaſo. ibi *1.columna in fine, numero* 4. licet gloſſ. *in dicta l.fina.Cod.vnde vi, in verbo, quod vi aut clàm*, velit Contrarium. Vnum tamen eſt quòd licet agenti remedio poſſeſſorio recuperandæ non obſtet exceptio dominij: licet veniat in continenti probanda, tamen ſecùs eſt in agente remedio & conditione prædictæ legis fin. *Cod.vnde vi*, pro poſſeſſione clandeſtina: quia ei bene obſtabit exceptio dominij: ita probat text.vnicus in iure *in l.ſi de eo. §.fina. ff.de acquirenda poſſeſſio.* & illum text.ad hoc text. ad hoc dicit vnicum Bald. *in l.vita, Cod.de acquir. poſſeſſ. 1. colum. num.6.* idem Baldus *in l.ſi quis emptionis §.ſed hæc contra ſuper illis, C.de præſc. 30.vel 40.anno.* & ibi Ang. *in princip. legis ſecunda colum. numero* 4. & iſtam comm. tenet Bar. licet non alleget illum text. *in l.fine vi, ff. de iudi.in fin. numero tertio*, & ibi Paul. *quinta colum.in princip.verſic.primus eſt*, gloſſ.ord. *in d. l.fin.in verbo.per ignorantiam in fin. C. vnde vi*, & ibi Bar. *pen. colum. num.*11. vbi adducit no. rationem, quia cum poſſeſſio vacabat non reputatur tam graue delictum. Item etiam, quia remedium illius legis habetur inſtar adipiſcendæ poſſeſſionis, cùm omninò vacabat & ſua culpa poſſeſſionem amiſerat: idem etiam tenet ibi Ang. *colum.in fin.* Sal. *3.col.num.*15. & iſta eſt comm. opin. licet inaduertenter contrarium teneat Iaſon *in l. clam poſſidere ſuprà iſto tit. 2. colum. num.* 5. allegando Anton. de But. *in c.item cùm quis de reſtit.ſpol.* Item adde quòd licet ille qui occupauit rem vacantem teneatur eam reſtituere tanquam prædo ad inſtar interdicti *vnde vi*, conditione prædictæ l. fina. *Cod. vnde vi*, tamen res illa non afficitur vitio reali: vnde licet eo caſu quo interueniſſet vera & realis violentia talis res violenter poſſeſſa non poſſet præſcribi, *vt in l. certè §. Iulianus, ff.de precario*, & ſuprà dictum eſt, tamen ſecùs eſt in hac poſſeſſione clandeſtina in re vacante acquiſita: quia benè poteſt præſcribi per quemlibet bonæ fidei poſſeſſorem: ita notabiliter probat textus *in l furtum §.fundi, ff.de vſucap.* & ibi Bart. & com.doct. idem tenet Bart. & commun. doct. *in l. ſequitur §. item ſi occupaueris, eod.tit*, gloſſ.ordin. *in l.Pompon.§.cùm quis in verbo, vitiis, ff. de acquir. poſſeſſion.* & ibi Bartol. & commun. opin. gloſſa *in l. vitia, Codice de acquirenda poſſeſſ.* & ibi Bald. Angel. Salic. & commun.doct.gloſſ. *in d. l. fin. C. vnde vi in verbo, vt prædonem*, & ibi commun.opin.probat etiam text. *in §.quod autem Inſtit.de vſucap.* & ibi Faber in fin. & commun. opin. licet ibi gloſſa velit contrarium, iſtam etiam opin.tenet Iaſ. vbi dicit hanc eſſe commun.opin. *in l.clam poſſidere col. ff.de acq. poſſeſſ.*

Item adde, quòd quando quis vult poſſeſ- 190
ſorem vi à ſua poſſeſſione expellere, poteſt talis poſſeſſor ei de facto reſiſtere, quia licitè videtur facere pro defenſione ſuæ poſſeſſionis: imò ſi iam deiectus & expulſus ſit, poteſt propria authoritate recuperare, dummodò faciat in continenti, non ex interuallo: text.eſt *in lege 3 §.eum igitur, ff.de vi & vi arma.* cuius verba ſunt, *eum igitur qui cum armis venit poſſumus armis repellere: ſed hoc confeſtim non ex interuallo, dummodò ſciamus non ſolum reſiſtere permiſſum ne deiiciatur, ſed & ſi deiectus quis fuerit eundem deiicere non ex interuallo, ſed in continenti*, & ad hoc eum notat ibi gloſſ.ordin. Bart.Ang. & comm.doct. text *in l. 1. §. vim vi eod.tit.* text. *in l.1. C.vnde vi*: & adde, quod intelligitur in continenti & non ex interuallo, quando recuperat ſuam poſſeſſionem, quàm primùm poteſt, antequam ad actus extraneos diuertat, ita gloſſa ordinaria, *in dicto §. cum igitur*, argumento text. *in l.continuus in principio, ff. de verborum obligationibus* text. *in leg. duos Paragrapho primo, Digeſtis de duobus rebus* text. *in leg. quòd ait Paragrapho quòd ait, Digeſtis de adulter.* text. *in l. hæredes palàm §.finali de teſtament.* ſed clariùs & propriùs dic, quòd in materia noſtra in continenti dicitur arbitrio boni viri, ſecundum quod commodè fieri poteſt, attenta qualitate eius qui vi deiectus eſt, & rei ex qua fuit expulſus, & eius qui vim commiſit: ita Bartol. *in dicto §. cum igitur*, & ibi notat Ang. qui valdè commendat Petr. *in l.prima, Cod.vnde vi, prima colum.poſt principium*, Cinus ibi *penult.colum.* Iacob.Butri. *fin. columna* Faber *ſecunda columna* Salicet. *prima columna numero* 4. & meliùs *ſecunda column.numero* 10. Aretinus *in l.prima §. qui præſens, ff. de verborum obligation. ſecunda colum.in fine*, ex quo ſingula. infertur, quod ſi Rex & Princeps vel Dux per vim expellat poſſeſſorem de aliquo territorio, caſtro, vel loco ſuo, licitum eſt ei quandocunque propria authoritate recuperare etiam poſt decennium: iſtud fuit dictum originale & famoſum Hugutionis *in capit. ius naturale prima diſtinctione, in gloſſa ſua antiqua*: & ſequitur & commendat Baldus *in lege final. Codice de his qui à non domino manu. ſecunda numero tertio*, illud etiam dictum ſequitur & reputat mirabile Imola *in lege prima Paragrapho qui præſens, Digeſtis de verborum obligation. prima columna, numero ſecundo.* Angel. de Aretin. *in Paragrapho quadrupli. Inſtitut. de actionibus octaua columna numero vigeſimonono* tenet etiam & valdè commendat Iaſon, *in l. clam poſſidere Paragrapho qui ad nundinas ſeptima columna numero trigeſimoſexto, Digeſtis de acquir. poſſeſſione* Romanus *in l.ſi de eo. §. ſi fortè ſecunda columna eodem titul.* Montaluus

in

in lege prima titulo vndecimo, libro secundo, foro, ll. & intantum est verum, quod expulsus potest suam possessionem in continenti recuperare, vt nullam videatur amisisse possessionem, sed semper retinere saltem ciuilem in animo, quia sequuta recuperatione in continenti præsumitur semper habuisse animum possidendi: ex quo subtiliter infertur, quòd non erit interrupta præscriptio vel vsucapio incepta: & in expresso ita determinat gloss. singula. *in l. si quis ad se fundum, Codice ad legem Iuliam de vi in gloss. fin.* quam ibi notat & commendat Bartol. *fina. columna numero quinto*, Salicet. *penultim. columna numero vigesimosexto*, & ibi communiter doctor. gloss. etiam ordinar. *in lege tertia Paragrapho cum igitur, ff. de vi & vi arma. in glossa final.* & ibi Angeli & communiter doct. gl. etiam iuncto text. *in l. qui possessionem eodem titulo*, & ibi Bartolus, Angelus, & alij doctores, tenet etiam Bartolus & communiter doctores contra gloss. ibi, *in l. qui fundum §. qui bona fide, versiculo idem iuris, ff. de vsucapio. pro empto.* Iacobus Butricar. *in lege prima, Cod. vnde vi fina. column.* & ibi Bald. 3. *colum. numero octauo*, Salicet. *prima colum. numero tertio*, imo quod magis est dicebat Salicet. *in dicta l. si quis ad se fundum, Codice ad legem Iuliam de vi*, quòd etiam naturalis possessio non videatur amissa nec effectus eius, argumento text. *in dicta l. qui possessione*, sed ego intelligo quod licet eam amiserit, tamen præsumitur & fingitur à iure non amisisse.

191 Aduertendum tamen, quod superior conclusio procedit & habet locum quando propulsatur iniuria realis: secùs verò quando propulsatur iniuria personalis, quia offensus ab alio vult se defendere: quia tantùm est ibi permissum se defendere in ipso actu & crimine flagranti, non tamen potest post iniuriam sibi factam propulsare & vindictam sumere: ita probat text. notabil. *in l. quod ait lex, ff. de adult.* vbi dicitur quòd licet pater possit filiam & adulterum interficere, debet intelligi quando eos deprehendit in ipso crimine, & per eum istam sententiam & conclusionem tenet Bartol. *in dicta l. tertia §. eum igitur, ff. de vi & vi arma.* licèt corruptè alleget illam legem, & ibi Ang. de Peru. Bald. *in l. petens, C. de pactis, penultim. column. num.* 49. Bart. *in l.* 1. *Cod. vnde vi penult. colum. numero* 9. & ibi Cinus Albericus, Faber, Salicet. & com. doct. Faber *in §. ius autem gentium Instit. de iure natura gent. & ciui.* 2. *col. n.* 3.

Item adde quod hoc interdictum *vnde vi*, nedum competit pro rebus corporalibus, sed etiam pro rebus incorporalibus: vnde si fructuarius sit deiectus à fundo in quo habet vsumfructum, poterit intentare hoc interdictum directum. text. est *in l. tertia, §. vnde vi, Digestis de vi & vi arma.* si verò sit deiectus ab alio iure & quasi possessione eius, vt seruitutis: vel alterius iuris incorporalis, competit hoc interdictum saltem vtile: quia in iuribus incorporalibus licet non cadat vera & propria possessio, benè tamen cadit quasi possessio respectu illius iuris, ratione cuius dantur & competunt remedia possessoria: text. *in l. quories, la segunda, ff. de seruitut.* & ibi Bart. & commun. doctor. text. *in l.* 2. *§. fina. ff. si serui. vindicetur*, text. *in l. si sicuti §. Aristo. eodem titulo*, & in expresso sentent. & conclusionem tenet Bartol. *in l. tertia §. vnde vi, ff. de vi & vi arma.* & ibi Ang. de Peru. tenet etiam notabiliter & meliùs quam alibi Rofre. *in libellis suis, in rubrica de interdicto vnde vi num.* 23. Confirmatur per gloss. notabil. & ordina. *in lege prima in glossa prima, ff. vti possidetis*, & ibi communis opinio, quæ habet quòd pro tuenda possessione iurium incorporalium habet locum interdictum *vti possidetis.* Confirmatur etiam, quia pro tali quasi possessione iurium incorporalium competit conditio legis, *si quis in tantam, Cod. vnde vi*, & in expresso ita tenet ibi gloss. ordin. & communis opin. *in gl. magn.* 2. *q.* & ratio per quam vsufructuarius habet directum interdictum, alius verò qui habet aliud ius vel seruitutem habet vtile interdictum, est, quia fructuarius possidet rem ipsam naturaliter, non verò ille qui aliud ius vel seruitutem habet, *vt in l. naturaliter, Digestis de acquirend. posses.* & ibi comm. doctor. & in terminis tenet Ang. *in l.* 3. *§. vnde vi, ff. de vi & vi arma.*

Dubium tamen singulare & subtile in materia est, si fortè res mobilis vel immobilis quam ego antea possidebam, reperiatur nunc penes alium & probem eam ante possidere, si eo ipso præsumatur clandestinè vel vitiosè esse penes illum, vt teneatur mihi restituere nulla probata violentia: clandestinitate, vel vitio possessionis eius: & videtur quòd sic. 192

Primò per text. singula. *in l. fina. Cod. vnde vi*, vbi probatur quòd talis possessio præsumitur clandestina: & sic erit notabilis practica, quòd agant conditione ex illa lege, assedendo me dominium, & quod possedi anteà, & immediatè illam rem, & quam nunc reperitur penes illum sine iusta causa: quare peto mihi fieri restitutionem, & in expresso ita tenet Bar. *in d. l. fin.* 2. *col. num.* Paul. de Cast. *in l. improba. C. de acquir. poss.* idem Paul. *in l. cum res, C. de probationibus fi. col.* idem Paul. vbi valdè commendat *in l. ex stipulatione, ff. de acq. posses.* 2. *col. n.* 3. & ante eos Specul. *in tit. de restit. spolia. §.* 1. 5. *colum. versic. octauum est, numer.* 19. Confirmatur etiam per text. cum materia *in capit. licet causam de probation.* & per ea quæ tradit Bartol. *in l. si duo, ff. vti possid.* 2. *col. versic. si verò testes.*

Secundò & principaliter pro ista sententia & conclusione, facit text. *in capitulo, reintegranda, tertio, quæstione prima*, vbi disponitur quòd semper & regulariter est retinendus ille, qui iniustè amisit suam possessionem: vnde in nostro casu, secunda possessio illius præsumitur iniusta & vitiosa, & meritò debet fieri restitut. anteriori possessori: & per illum textum ita tenet Innocent. *in cap. sæpe de resti. spolia. prima columna versic. imò plus* & ibi Hosti. *secunda colum.* Ioan. And. 2. *column. versicul. plus etiam*, Abbas qui valde commendat *in capit. cùm ad sedem, eod. tit.* 9. *colum. num.* 28. idem Abb. *in ca. si diligenti, de præscript. quarta col. num.* 17. Bald. *in l. penultim. Cod. si à non compe. in.*

in. fina. colum. vbi dicit quod eo ipso, quod actor probet de antiquiore possessione, re ipsa videtur spoliatus Ias. qui benè loquitur *in l. rem quæ nobis. ff. de acquirenda possessione 4. col. num.* 19. & ibi Socin. *nona columna, versiculo Aliquando & 13. columna versiculo circa septimam quæstionem.* Tertiò & principaliter pro hac sententia & conclusione facit text. *in l. si coloni, Codice de agric. & censi. libro vndecimo* vbi habetur quod si coloni adscriptitij à domino vel possessore aufugerint, & reperiantur apud alios quoslibet possessores vel detentatores, debent restitui priori domino vel possessori, conductione ex illa lege vel iudicis officio: & per eam tenet Hostiens. *in dicto cap. sæpe de restit. spolia. 2. column.* & ibi Ioann. And. 2. *col.*

Sed his non obstantibus ego teneo contrariam sententiam, imò quòd in casu & quæstione proposita non debeat fieri restitutio possessionis anteriori possessori si non probet violentiam, clandestinitatem, vel aliud vitium in persona secundi possessoris, imò genericè dico, quòd hoc casu nullum remedium in iure nostro proditum est pro consequenda tali possessione, sed necessariò recurrendum est ad remedia proprietatis scilicet rei vendicationem, Publicianam, confessoriam, vel similia: imò aliàs illa remedia nunquam essent necessaria: quòd apertè probatur à sufficienti partium enumeratione, nam hoc casu non concurrunt requisita interdicti *adipiscendæ*: item nec *retinendæ*: item nec *recuperandæ*, vt ex natura eorum satis ex superioribus patet, ergo, &c.

Secundò etiam pro hac sententia & conclusio. quam teneo facit bonus text. & eius ratio, *in l. fina. autem §. si duobus cum materia, ff. de Publiciana & in l. si ea res §. fina. Digestis de action. empt.* vbi quando agitur pro quasi domini actione reali Publiciana, potior est causa actualiter vltimo loco possidentis: & ex ista consideratione istam sentent. & conclus. tenet expressè Bartol. *in l. rem quæ nobis, ff. de acquirenda possessio. 1. colum. num. 2.* & ibi Cuman. *2. column.* idem Bartol. *in l. fina. §. sed cum in secundam, Cod. de furtis 2. column. numero 5.* Angel. *in dicta l. sin autem §. si duobus, ff. de Publicia. secunda columna.* Et tenendo hanc partem quam teneo, non obstant superiora fundamenta, quæ ineuitabiliter videntur contrariam sententiam fundare: & Primò, non obstat text. *in dicta l. fina. C. vnde vi,* inducendo, vt suprà: quia respondeo quòd ad hoc vt remedium illius legis habeat locum pro forma, requiritur vt probetur, quòd possessio illius rei erat penes primum possessorem, actorem, & postea eius absentia vel alia causa cœpit vacare, & statim & immediatè tempore quo vacabat fuit per illum secundum possessorem, & sic reum conuentum, occupata: & certè ista est qualitas formalis in qua fundatur decisio illius text. & verissimus & realis intellectus eius, & in expresso reperio, quòd ita illum text. intelligit & declarat ibi vno verbo Ioan. Faber in Breuiario *1. colum. in fine* dicens *caue:* quia in hac constitutione requiritur dolus qui præsumitur, probato quòd fuit occupata tempore quo esset vacans: & apertè hoc idem vult ibi Salic. *final. colum. & quæst.* Rofredus *in libellis suis in rubric. de constitutione cùm quærebatur finali colum. & quæst. num. 16.* Innocent. *in capit. sæpè de restit. spoliator. prima columna post. princ.* Hostiens. ibi, *prima columna prope finem* Ioan. Andr. *2. colum. post princ.* Abba. *fina. column. in princ.* Anton. *3. col. in medio,* ita etiam in expresso tenet & declarat Bald. *in l. incerti iuris, Cod. de interdictis 6. col. n. 24.* Secus tamen quando simpliciter actor probat aliquando possessionem fuisse penes eum, & nunc reperiri penes reum conuentum vt in q. proposita, quia tali casu cessat ius qualitatis & extremum requisitum tam ex parte actoris quam rei conuenti possit fundari iudicium inter eos & ferri sententia: quia fortè reus conuentus, qui nunc reperitur possidere, habuit ex iusta aliqua causa quam ignoramus.

Secundò, non obstat text. *in dicto capitulo, reintegranda tertia quæstione prima*: quia loquitur, & debet intelligi quando possessor amisit possessionem, vi, dolo, metu, vel alio quouis vitio vel delicto: vnde meritò restituendus est & reducendus in pristinum statum suis propriis remediis contra spoliatorem: putà si vi est spoliatus, interdicto *vnde vi:* si dolo actione *de dolo*: si metu, actione *quòd metus causa:* & sic de aliis: & sic nullum remedium possessorium de per se ponit ille text. ita Innocent. *in c. cùm ad sedem secunda colum. n. 6. de restit. spolia.* Vel aliter & secundò respondeo quod ille text. intelligitur quando quis amisit possessionem vi, dolo, vel metu, vel alio vitio, & reperitur res penes tertium possessorem: nam tenetur remedio illius Canonis restituere possessionem, etiam si ignoranter & bona fide rem possideat, nec fuerit particeps vel sciens huius vitij, licet de iure antiquo ciuili nec Canonico ante illum text. nullum esset proditum remedium: istum intellectum tenet glossa ordin. *in dicto capit. sæpè in gloss. 3. de restit. spolia.* & ibi commun. doct. gloss. *in capit. cùm ad sedem eodem titulo in gloss. magn. in medio*, & in specie istam dicit commun. opin. & intellectum Imola *in dicto cap. sæpè fina. colum. num. 4.* Abb. *in dicto cap. cùm ad sedem 8. colum. numer. 26.* qui dicit quod ab isto commun. intellect. non est recedendum in iudicando & consulendo. Nec obstat si replices, quòd si hoc esset verum ad quid fuit necessaria decisio text. *in dicto cap. sæpe de restitut. spolia.* cùm sit posterior: maxime cum text. & eius remedium *in cap. reintegranda*, generaliter, & indistinctè competit contra quemlibet tertium possessorem, etiam si ignoranter & bona fide rem possideat text. verò & eius remedium *in dict. cap. sæpè*, tantùm detur & competat, quando scienter habuit rem à violento possessore, & sic scienter successit in vitium: quia no. respondeo quòd text. *in dicto cap. reintegranda*, tantùm procedit & debet seruari in rebus Ecclesiasticis, vel in rebus clericorum & in eorum foro propter eorum priuilegium: non verò in aliis rebus profanis laicorum: text. verò *in cap. sæpè*, & eius remedium procedit in quibuscunque

rebus

rebus & personis & vtroque foro, propter euitandum peccatum, cùm scienter habeat rem à violento possessore: ita gl. no. ord. *in d.c. cùm ad sedem in gloss. mag. in medio*, & ibi Abb. 8. *colum. num.* 26. Calderinus *in dict. cap. sæpe*, Card. *fi. colum.* Anchar. *fin. colum.* Iason qui plures authoritates allegat *in l. rem quæ nobis 3. colum. numero* 16. *Digestis de acquirend. posses.* & istam partem ego sequor, licet postea Ias. *in eadem l. rem quæ nobis* 4. *colum. num.* 19. dicat *&* 5. *colum. num.* 20. ibi Ripa 5. *colum. num.* 25. dicant magis commun. opin. esse in contrarium: imò quòd habeat locum in quibuscunque rebus, etiam profanis laicorum. Nec obstat etiam text. *in l. si coloni, Cod. de agrico. & censi. lib.* 11. quia respondeo quòd ibi tales coloni fecerunt furtum vel vim ipsorum, aut fugiendo sine voluntate domini, vnde meritò debent restitui priori domino vel possessori, condictione ex illa lege ad instar remedij *recuperandæ*. Nec rursus obstat si replices, quod illud esset verum si ageret vt contra ipsos colonos vel alios tertios violentos possessores, sed ille textus præsupponit quod possit agi contra quemlibet tertium, etiam bonæ fidei posseſsorem: quod videtur contra text. cum materia *in dict. leg. cum à te, Digestis de vi & vi arma.* quia respondeo quòd quando vis committitur in re inanimata, non potest agi contra tertium bonæ fidei posseſsorem, sed tantùm contra principalem qui violentiam commisit: secùs verò quando violentia committitur in re animata, vt quia seruus, vel colonus adscriptitius fecerint furtum ipsorum aufugiendo à domino: quia hoc casu si reperiuntur penes alios possunt indistinctè à posseſsoribus auocari, remedio & condictione illius legis, si coloni, ne in potestate eorum si dominos sua posseſsione priuare, argumento textus & eorum quæ ibi notantur *in leg. prima, Codice de seruis fugi. & in leg.* 1. §. *per seruum qui in fuga, ff. de acquirend. posses. & in l.* 3. §. *Nerua filius eodem titulo & in l. rem quæ nobis eodem tit.* & istam solutio. & intellect. ponit ibi Lucas de Penna. 4. *col. in fine*, & Bar. *in dict. l. rem quæ nobis*, & ibi Socinus & alij Doctor. Abb. & Canonistæ *in dicto cap. sæpe de restitut. spoliato.* Ex quibus apertè & subtiliter patet in quæstione proposita, nullum subesse remedium posseſsorium anteriori posseſsori contra eum qui sine vitio reperitur rem possidere & certè in puncto iuris ista videtur verior opinio, licet superior sit æquior & tenenda in practica.

Quod intelligo quando apertè constat primum amisisse iam posseſsionem, & secundum habere lapsu temporis vel alio modo: secùs verò aliàs, quia cùm semel primus habuit posseſsionem ciuilem, semper censetur continuata, argumento text. *in l. clam possidere Paragrapho qui ad nundinas. Digestis de acquirend. posses. & in l. si de eo si forte eodem titul.* & eorum quæ ibi notantur: & per consequens competeret interdictum *vti possidetis*, pro conseruanda ciuili posseſsione, & in consequentiam fieret restitutio naturalis, vt suprà dictum est in interdicto *vti possidetis*.

Pro complemento autem finaliter dico, quod prædicta procedant & habeant locum quando agitur hoc interdicto *vnde vi*, ciuiliter ratione posseſsionis ablatæ: secùs verò si agatur criminaliter ad pœnam propter violentiam commisſam: quia tunc diuersimodè punitur inuasor, & sic delinquens vt magistraliter suo loco dictum est *in materia delictorum in c. 4. de violentia.*

(Materiam sub hoc numero 118. pagina 186. columna 4. promisſam, vna cum aliis octo numeris subsequentibus, hic iam ob oculos tibi ordine propositos habes candide Lector.)

Quibus visis, præsuppositis, & examinatis, nunc principaliter quæro, an successor maioratus, in quem virtute huius legis est translata posseſsio habet remedium vel interdictum posseſsorium contra tertium detentatorem rerum maioratus? & primò quæro, an tali successori maioratus competat interdictum vel remedium adipiscendæ posseſsionis, scil. *quorum bonorum*, quòd datur hæredi vel successori vniuersali pro adipiscenda posseſsione, vt *in leg.* 1. *ff. quorum bonorum in leg.* 1. *& per tot. C. eod. in* §. *sequens diuisio vers. adipiscendæ Instit. de interdictis.* de quo interdicto & eius natura & effectu dictum est: & videtur quòd non: quia istud remedium datur hæredi non possidenti pro adipiscenda posseſsione: vnde si possidet nullo modo datur istud remedium, imò quod magis est, si hæres semel adeptus posseſsionem, licet postea cadat ab ea & sit penes alium, non competit sibi istud interdictum, vt probant prædicta iura: sed iste successor maioratus in ipso instanti, quo moritur defunctus possidet ciuiliter & naturaliter ipso iure, mediante ista leg. ergo non posset intentare istud remedium & interdictum adipiscendæ contra illum tertium detentatorem: sed in contrarium est veritas, imò quòd talis successor maioratus possit intentare interdictum & remedium posseſsorium adipiscendæ contra illum tertium simplicem detentatorem, pro adipiscenda posseſsione rerum maioratus, & in terminis ita tenet & determinat Cinus *in l. ea lege, Cod. de con. ob causam* 1. *colum. in medio*, & ibi Bald. 4. *colum. num.* 10. & no. ibi Salicet. 5. *colum. num.* 12. istam etiam con. tenet Bald. *in rubr. de cau. poss. & pro.* 2. *col. in medio num.* 11. idem Bald. *in rubri. extrà de consuet.* 2. *colum. num.* 14. istam eandem con. tenet Paul. de Cast. *in l. si sorori fi. quæst. n.* 4. *C. de iure delibe.* & ibi Alexand. & ibi no. Iason. 2. *col.* tenet etiam Alexand. *in l. cùm hæredes, ff. de acquirend. posseſsio.* 1. *colum. num.* 3. Ioan. Faber *in* §. *sui Institut. de hær. qua. & diffe.* 2. *colum. post princ.* idem Alexand. *in con suis* 2. *volum. consil.* 82. 2. *columna, num.* 5. *&* 6. idem Alexand. *in eodem* 2. *volum. consil.* 83. 5. *columna num.* 9. *&* 10. Idem tenet Paulus Parisius *consil.* 41. *libro* 1. *num.* 8. Cassaneus *in consuetudinibus Burgund. Rub.* 7. §. 1. Boërius *in consuetudinibus Bituricensibus tit. de testamentis* §. 6. *gloss.* 1. Couarr. *l.* 3. *variarum c.* 6. *n.* 6. *versic. est tamen circa.* Molin. *l.* 3. *cap.* 13. *num.* 3. hodieque sententiam probat *l.* 9. *titulo* 7. *lib.* 5. vbi Matiençus *glossa* 1. *num.* 1. id aduertit *& in l.* 8. *tit.* 7. *l.* 5. *gloss.* 2. *numero* 4. vbi

118

vbi latè possessoria maioratus successori competere probat Suarez *in titulo de las herencias num.*18. *par.*448. Tiraquellus *in tract.de morte 6.p.declaratione 2.num.*1.*cum sequent.* Azeued. *in l.*8.*tit.*7.*lib.*5.*num.*19. & adde quòd eodem modo competit successori maioratus remedium *l.fina. Cod.de edict.di.Adrian.toll.* putâ si sit institutus vniuersaliter & in hæreditate sunt bona maioratus, nam poterit petere se mitti in possessionem bonorum virtute d. l.fi. ita in specie determinat Bald. reputans esse notabile *in cap.*1.*de success. feud.*2. *col. num.*5. Idem remedium ei competere probat Tiraquellus, plures referens *in tractatu de morte 6. p.declar.*2.*num.*2.*&* 6.*pa.*244.Cassaneus *in consuet.Burg. rub.*7.*le mort saisit* §.1. *n.*1. *fol.*224. *colum.*2. licet de hac sententia dubitet Mierez *in tractat.maiorat.*3.*p.in initio num.*11.eandem sententiam confirmat Gregorius *in l.*2. *tit.*14. *in gl.luego p.6.verbo.propriedad.*Azeued. *in l.*8. *tit.*7. *lib.*5. *num.*20. competit etiam vocato ad maioratum Carbon. edictum,secundum glossam,*in d.l. verbo, propriedad.* & Menesium , *in leg.eam quam,num.*122. *Cod.de fideicom.* Suarez *in tit.de las herencias,num.*18.*p.*448.Mol.*lib.*3. *c.*13.*num.*25.*&* 26.*cum seq.*Azeuedus *vbi suprà numero* 21. & ratio vera & mentalis in qua se fundant prædicti doctores est, quia licet mediante lege vel statuto ipso iure transeat possessio in hæredem vel successorem , tamen ex eo quod penes alium est ipsa naturalis detentatio, non videtur esse plena vel omninò perfecta possessio penes talem hæredem vel successorem quousque verè & naturaliter apprehendat, & propter hoc datur ei prædictum remedium possessorium adipiscendæ. Pro qua communi sententia & ratione. Primò facit textus & commun.opin.*in lege prima,Cod.commun.de lega.* vbi licet in legatarium transeat ipso iure dominium per leg.tamen sibi competit actio personalis & rei vendicatio ex eo quod est dominus de iure speciali & non per verum actum traditionis,licet aliàs actio personalis non detur domino qui per aliquem actum verum est factus dominus , *vt in §. sic itaque Instit. de actionibus & in lege final. Digestis de vendi. ob causam cum similibus* , & in effectu ita tenet & declarat nota. Cinus *in d. leg.prima,colum.*2. *post princip.* & ibi Bartolus *l.*2.*colum.*Paulus 2.*column.* Salicet. *in fin.*Corneus *pen.colum.num.*8.& ante eos fuit declaratio Alberti de Saluis , quem ibi refert Cinus tenet etiam no. Alex. *in l.*1. *ff. de leg.*1.*fin.col. vers.*3 *modo.*

Secundò facit text. no.*in l.* 1. *Cod. de dona. quæ sub modo* , vbi habetur quòd si donatarius non adimplet conditionem alimentorum,ipso iure donatio reuocatur, & dominium rei donatæ transfertur in donatorem, & ei competit rei vendicatio & similiter actio personalis sc.condictio ob causam pro restitutione,& sic ex eo quod ibi competit dominium de iure speciali beneficio illius legis,non est inconueniens quod etiam concurrat actio merè personalis pro perfecta restitutione facienda : & ad hoc notat Cinus & com.doct.ibi:& in specie ita illum text.inducit & applicat ibi Sal.*in fi.n.*10.

Tertiò facit text.*in l.fin.Cod.de sacros.Eccl. in fin. versiculo* ,*in his autem omnibus*, vbi habetur quòd ex tit.venditionis, donationis, vel simili , ipso iure transit dominium in Ecclesiam vel pium locum : & pro tali re competit Ecclesiæ rei vendicatio, & similiter actio personalis:& dicit ibi Bartol.3. *colum. n.*16.quod ratio vera est,quia ibi competit dominium de iure speciali, & ideo non excludit beneficium iuris communis , vnde illa remedia possunt concurrere , & cum Bartol. transeunt ibi cæteri doctor. Quartò facit text.*in leg.qui mortis caus.ff.de don.causa mor.*vbi dicitur quod si fiat alicui donatio causa mortis, alicuius rei , & sit in eum translatum dominium , & postea reuocatur illa donatio,re transfertur ipso iure dominium in donatorem:& competit sibi rei vendicatio & actio personalis ex eo quòd dominium fuit translatum de iure speciali , secundum Paul. & doctor. ibi quem legis cum superiori.Quintò facit bonus text.*in leg.in rebus, Cod. de iure dot.* vbi habetur quod soluto matrimonio dominium rerum dotalium trãsfertur ipso iure in mulierem sine aliqua traditione,ex eo quod naturaliter res erant suæ, & in illo casu competit mulieri vendicatio & hypothecaria actio:quæ licet non possit competere domino, *vt in leg.nec pignus de reg.iur. in l. si rem alienam , la seconda de pignor. actio.* tamen competit , quando de iure speciali sine traditione fuit per leg.factus dominus.

Sextò pro ista parte facit text.no. *in l.in libello,§.si quis seruum, ff.de captiuis & postlimin. reuers.* vbi si quis sua pecunia redemerit seruum alienum captum , statim efficitur eius dominus , & tali casu competit etiam redimenti hypotheca in prædicto seruo , *vt in l. senatus,§.fin.ff.de legat.*1. *& in l.qui testamento post princip.ff.de testament.& in leg.secunda, C. de postliminio reuersis*, & ista remedia vel iura contraria compatiuntur , quia redimens non est perfectè dominus , sed tantùm de iure speciali per legem : & ad hoc ista iura sic notat & considerat Bartol.*in d.leg.in libello. §.si quis seruum in fin.*

Septimò facit text.in l. commissoriæ C. de pactis inter empt.& ven.iuncta commun.opinion. vbi probatur quòd si in contractu emptionis , & venditionis apponatur pactum l. commissoriæ , vt si emptor statuto tempore non soluat pretium , res sit inempta , venditor consequitur dominium ipso iure pretio non soluto , & competit sibi vendicatio & similiter actio personalis ex contractu , & ita in specie declarat Paul.*in l.*1.*eodem titulo* 1.*column. in fin.* Prætereà & finaliter pro hac sententia & conclusione, quod successor maioratus , in quem virtute huius legis est translata possessio possit petere à iudice se mitti in veram & naturalem possessionem rerum , & ad hoc intentare remedium adipiscendæ possessionis, putà quorum bonorum, vel remedium *l.fin.Cod.de edict.diui.Adrian. toll.* modò sint, penes aliquem tertium detentatorem modò sint vacantia & ab aliquo non occupata , allego & considero text. singul. in iure iuncta gloss.secundum primam lect.*in l.*1.*Cod. de Carboniano edicto*, vbi probatur quòd sicut

bonorum

bonorum possessio ex Carboniano competit filio minori contra tertium possessorem vel detentatorem pro adipiscenda possessione, ita competit filio minori, qui actualiter est in possessione, vt confirmetur & defendatur in ea auctoritate iudicis,& ad illum text.summè notat & commendat ibi Bartol.1. *columna numero* 1. & illum text.ad hoc reputat singularem Ang. de Peru. in princ. & notat & commendat communiter doctores, ibi,ex quo infertur singul. declaratio & extensio ad text. cum materia *in l.fin.Cod.de edict.diui.Adrian. tollen.* vbi habetur quod hæres scriptus in testamento potest petere à iudice se mitti in possessionem bonorum defuncti, vt etiam possit hoc petere licet talis hæres sit in possessione & detentatione rerum propria authoritate quam apprehendere potuit, vt suo loco dixi, nam poterit intentare remedium illius l.fin.& petere se confirmari & defendi authoritate iudicis in sua possessione quam habet: ita expressè & not.determinat Cinus *in d.l.*1. *Cod.de Carbon. edict.*1. *column.in fin.numero* 6. Alb. 2. *columna in medio* Iacob. Bu. *in princip.* Bartol. 1. *columna numero* 1. Bald. 1. *colum. in princip.*Paul. 1. *colum.num.*2.Alexand. *in princ. num.*2. Corne.1. *colum.in princ.* Iason 2.*colum. in fi.*quicquid teneat Rom.eandem comm.per illum text. tenet Bartol.*in l.*3. *missum* §. *ff. de Carbon.edict.*idem Bartol.*in l.*1.§.*fin.ff.quorum legatorum*, idem Bartol. *in l. de pupillo* §. *qui opus* 1.*colum.ff.noui ope. nun.* & ibi Paul. & latiùs Alexand.1.*colum.num.*3. Bald.*in l.fi.Codice vnde legitimi* 4.*colum.in fin.*idem Bartol.*in l.fi. Cod.de edict diui Adria.toll.*4. *colum.numero* 9. Iacob.But.*ibi* 3.*colum.post princ.*Alb. *ibi* 9.*colum.in medio*,Bald.*ibi* 6.*colum.*7.*oppo.no.*ibi Salic.*penultim. colum. in fine*,Alexand.*fina.colum. in fin.*Corn.3.*colum.post princ.* Ias.7.*colum.numero* 18. & in expresso per istam rationem casu nostro tenet Bald.*in l. ea. l.Cod. de condi.ob causam*, confirmatur etiam per text. singul.& vnicum *in l.quos, Cod.de decurionibus libro* 10. vbi probatur quòd partes possunt petere à iudice confirmari contractum per eas celebratum, licèt de se fuerit validus: & ad hoc illum text. dicit vnicum Bartol. *ibi num.* 1. & Plat.2.*colum.in princ.* Ias. *in l.*1.*Cod.de Carbon. edicto.*3.*colum.in princip.*facit etiam quod tradit Innocent.& doct. *in cap.*2. *de confirm.vtili vel inutil.* Confirmatur etiam ex notabili sententia Angel. *in l. si finita post princip.num.*1.*ff. de dam. infect.* vbi dicit quod quando quis est intenta & detentatione vel possessione rei, & petitur ab aliquo aduersario reuocari, quia fortè est nulla vel non ritè apprehensa, poterit detentator vel possessor petere quòd non reuocetur, imò quòd confirmetur per iudicem si alleger vel probet causam per quam de nouo esset sibi danda, & iudex tali casu debet eam sibi confirmare: & istam eandem sent. & con.tenet Paul.de Castr.*in l.qui bona fide* §. *fi. num.*4.*ff.de damno infect.*& dicit esse menti tenendum, & hoc pluries practicatur: & tenet Angel.*in* §.*quadrupli.decimaquarta colum.n.*46. *in medio Instit.de actio.*Alexand.qui meliùs & notabiliùs quàm alius loquitur in puncto *in d.l.si finita* 2.*column.num.*5.*vsque in finem*,facit etiam doctrina notabil. Bartol. & commun. *in l.si expressis,ff.de appellat.fin.colum.*Bart.*in l. si vt proponis, la prima quomodo & quando iu.* & ibi com. opin.vbi potest iudex superior reformare sententiam nullam:& ex superioribus ego reprobo sententiam gloss. no. *in l.ab emptione, ff.de pactis in gloss.fin.in medio*, vbi dicit quod si in contractu venditionis venditor se constituit nomine emptoris possidere,non potest ampliùs venditor conueniri actione personali ex vendito, vt tradat rem, sed debet conueniri rei vendicatione: vel vti possidetis, ex eo quòd per constitutum emptor est factus dominus & possessor: vnde actio personalis ex vendito non potest sibi competere:& istam commun.gloss.sequitur & dicit multùm notabilem Bartol.ibi 2.*colum.in fine num.*7. & illam tenet & commendat ibi Iason 6. *colum. num.*12. & dicit quod eam tenet etiam ibi Salicet. & Fulgos. & dicit Iason quòd cum illa glossa tenent commun. doctor. ibi & facit gl. *in Authentic.sacramenta puberum, Codice si aduersus ven.in gloss.penultim.gloss.in l.si cùm fundum in gloss.penultim.ff.de contra.emptio.*vbi dicitur quod re semel tradita ampliùs non competit actio ex eo contractu contra venditorem, sed per constitutum habetur pro tradita, ergo,&c. & istam etiam conclus. per istas gg. tenet & commendat in practica Ang. de Aret. *in Paragrapho primo Institut.de empt.& ven.fin. colum.in fin.* idem Ang. *in* §. *actionem Institut. de actio.* 4. *colum. num.* 9. idem tenet & valdè commendat ibi Iason.20.*colum.num.*148. Sed certè illa conclus,gloss. & doctorum est falsa, quia cùm emptor non sit factus dominus per actum verum & naturalem sed fictè,benè potest sibi competere actio personalis ex vendito, vt perfectè & naturaliter res sibi tradatur, & hoc apertè & clarè fundatur ex superiorib. & in expresso ita tenet ibi Angel. de Peru. 2. *columna, in fine*, Pau.de Castro *final.columna in fine*, & iste est sensus Bart.3. *columna in medio*,idem tenet Paul,*in l.Iulianus* §.*ex vendito. in fine,num.*5.*fin.de actio. empt.* idem etiam tenet not.Cinus *in l.*1. *Cod.quando liceat ab emp. dis.fin.col.& quæst.*

Secundò principaliter quæro, an tali casu 119
quando res maioratus sunt penes tertium detur successori maioratus remedium recuperandæ possessionis s. *vnde vi.*cum pœna & effectu eius?& breuiter dicendum est quod non: nam cùm successor iste possideat, nec per alium sit priuatus illa legali possessione, non potest competere istud remedium: vnde si illud intentaret succumberet: & in specie ita tenet Bald.*in Authentic. defuncto, Cod. ad Tertullian.*2.*colum.*6. & tenet Iason.*in lege si sororibus,Cod.de iure delibe.*2. *colum.ver.secund. limita & signa.*& tenet Alexand.*in* 1.*volum. con. consil.*37.2.*colum.num.*4. Socinus *in litem quæ nobis,ff.de acquirend. posses.*11. *colum. vers.*4. & vltimo conclude,quòd tamen intelligo,quando ille tertius penes quem sunt res maioratus non interuertisset possessionem successori maioratus, secus tamen esset si interuertisset possessionem eius, & taliter resisteret quòd amitteret suam possessionem successor maioratus, quia tunc sibi competeret contra eum

interdictum & remedium recuperandæ, vnde vi, argument. text. *in l.1.§. siue autem corpore, ff. de vi & vi arma.* text. *in §. deiiciur, eiusdem leg.* text. *in leg. cum fundum, ff. de acquirend. possess.* text. *in l. clàm possidere §. qui ad nundinas in fin.* iuncta gl. & communi opinione suprà isto titulo.

Hoc interdictum recuperandæ, sine distinctione maioratus successori dandum esse testatur Guid. Pap. *q.552.* Boërius *in consuetud. Bituricen. tit. de test. §.6. gloss.1.* Dec. *cons.84. colum.1. & 2.* Socinus *in l. rem, quæ nobis num.13. fol. circa 5. ff. de acquirend. posses.* Ripa communiter receptum id asserens *in lib. 1. recep. ca.1. num.84 & seq.* Cassa. *cons.19. dubio 12.* Anton. Crass. *inter consilia Cale. cons.65. column.3. verbo competit etiam quintum*, Gulliel. Bened. *in repet. cap. Raynun. verbo, mortuo itaque testatore 2. num.73.* Paul. Paris. sibi contrarius *consil.41. num.13. num.1.* Tiraquell. *in tractat. de morte 4. declar.6. p. n.3. & 4.* Afflict. *decis.299. num.9.* Ias. sibi contrarius *cons.85. colum.1. lib.3. & consil.146. colum.1. lib.4.* Bald. si parum constans *in rub. extra, de caus. posses. & proprietatis colum. vltim.* vbi Ripa *num.24.* Couarr. *libro 3. resolut. cap.5. num.6. vers. sic & in interdict. recuper.* Mencha. *de suc. crea. §.21. num.89.* Palac. *hic num. 26.* Castil. *verbo tomada la possession*, Xuarez, *in l.8. tit. de las herencias, lib.3. fori numero 15.* Molina *lib.3. cap.13. numero 6.* Mier. *in tract. maior. in initio 3. partis num.11. ad fin.* vbi plures allegat Azeued. alios plures referens *in l.8. tit.7. lib.5. n.25.* tam contrariæ, quam huius opin. authores.

120 Tertiò principaliter quæro, an in casu nostræ l. quando res maioratus sunt penes alium, detur successori maioratus interdictum & remedium retinendæ possessionis scilicet *vti possidetis*? & videtur quod non: quia virtus & substantia huius interdicti est, vt solum competat possessori contra molestantem & perturbantem eum in sua possessione, vt pronuntietur possessor & alter desinat à molestia, *vt in l.1. in princ. ff. vti possidetis, & in l. vna, C. eo. tit. & in §. retinendæ, Instit. de interdictis*, & dixi latè & magistraliter suprà ista l. *in interdicto vti possidetis.*

Sed in casu nostro ille tertius non molestat nec perturbat successorem maioratus in sua possessione ciuilissima legali, imò fortè tacet & facto nec verbo non contradicit nec resistit suæ possessioni, nec aliquo modo eum inquietat, ergo non possit contra eum competere istud remedium seu interdictum possessorium *vti possidetis.* Præterea dico quòd dato quòd huic successori maioratus competat hoc interdictum *vti possidetis*, nullum videtur sibi afferre effectum, nam dato quòd per eum pronuntietur possessor mediante ista l. & ille tertius detentator condemnetur, vt de cætero non molestet nec perturbet eum, non per hoc consequetur restitutionem rerum: quia istud interdictum nullam habet naturam recuperandæ, vt in iuribus suprà allegatis: vnde ille tertius detentator poterit dicere, quod ipse nullo modo vult molestare vel inquietare successorem maioratus in sua prædicta possessione, sed quod quietè & pacificè habet eam, sed quod vult sibi habere & tenere detentationem quam habeat omnium rerum, quam nullo modo vult nec tenetur restituere mediante remedio *vti possidetis* intentato, cum ad hoc non extendit effectum nec virtutem eius. Sed his non obstantibus ego teneo pro veritate, quòd in casu nostræ legis competit successori maioratus contra tertium detentatorem rerum interdictum & remedium retinendæ *vti possidetis*: imò dico quod istud magis propriè & iuridicè competit & à peritioribus aduocatis proponitur in vsu & practica, & in expresso quod istud remedium & interdictum competat in nostro casu, tenet Faber *in Paragrapho sui Instit. de hæred. qua. & dif. 2. colum. post princip.* & tenet singul. & subtiliter Ancharra. *in cap.2. de consuetudine 2. column. in princip.* tenet etiam Guid. Papæ *decis. Delphinatus 552. colum.2.* Guiliel. Bened. *in repetit c. Raynun. verbo, mortuo itaque testatore, el 2. num.72. de test.* Carolus Ruinus *consil. 18. in fin. lib.1.* Tiraquell. *in tractat. le mort 1. declat.6. p.* vbi neminem ex scribentibus dicere asserit Cassa. *Burgun. rub.7. Paragrapho 1. num.7.* Boër. *in consuetud. Bituricens. tit. de test. paragrapho 6. gloss.1.* Couar. *lib.3. resolut. cap.5. num.6. verbo, item & hic possessor*, vbi hanc asserit communem Palacios Rub. hic, *num.27.* Greg. *in leg.7. gloss. magna, verbo item, & huic possessori tit. 4. p.5.* Molina *lib.3. de primog. c.13. num.6.* Mieres *in tractat. maior. in initio 3. p. num. 11. verbo, competit*, nec obstant superiores rationes. Prima, in qua dicebam quod ille tertius detentator non molestat nec perturbat successorem maioratus in sua ciuilissima possessione: quia respondeo, quòd imò nimis turbat & molestat ex eo quod actualiter retinet bona & non restituit illa successori maioratus, & non sinit vti frui prædictis bonis & sua possessione, argument. text. *in l. si duo Paragrapho hoc interdictum sufficit, ff. vti possidetis ibi etenim videris mihi possessionis controuersiam facere, quod prohibes me vti mea possessione, bonus* text. *in §. si videamus, versiculo etenim*, eiusdem l. text. *in §. si vicinus*, eiusdem l. text. melior de iure *in l. vim facit, ff. de vi & vi arma.* cuius verba sunt, *vim facit qui non sinit possidentem eo quod possidebat vti arbitrio suo, siue inferendo, siue in redigendo, siue in arando, aut quid ædificando, siue quid omnino faciendo per quod liberam possessionem aduersarij non reliquit*, facit etiam doctrina Bartoli, & communis *in l. 1. Paragrapho huius autem interdictum in principio, eodem titulo*, vbi dicit quòd istud interdictum *vti possidetis* datur contra quemlibet inquietantem, licèt non contendat se possidere: & dixi suprà ista lege tractando propriè de materia huius interdicti: ergo meritò in nostro casu successori maioratus dabitur contra illum tertium istud remedium & interdictum *vti possidetis.* Non obstat etiam secunda subtilis ratio, in qua dicebam quod istud interdictum non habet naturam recuperandi, & ideo nullum consequetur effectum, talis successor maioratus nec recuperabit rerum detentationem, quia not. respondeo quòd hoc casu recuperabit plenum effectum & rerum restitutionem, & sic non solùm pronunciabitur legitimus

gitimus possessor, sed in consequentiam fiet sibi plena restitutio rerum, & hoc casu prædictum interdictum habet mixtam naturam s. retinendæ & conseruandæ possessionis, & insuper restituendæ & recuperandæ: & ratio est, quia nunquam dicetur ille tertius detentator desistere à molestia vel inquietatione, nisi actualiter restituat omnes res quas habet & detinet successor maioratus: quam rationem tradit gloss. optima *in leg. male agitur, Cod. de præscriptione* 30. *vel* 40. *anno.* quam ibi sequuntur Cinus, Baldus, Salic. & commu. doct. & in hoc consistit tota virtus & intelligentia huius articuli, & istud est proprium remedium quòd in casu nostræ l. debet intentari, & ita consulo quod fiat. Pro qua sententia & declaratione allego & considero gl. notabil. & expressam *in l. clàm possidere §. qui ad nundinas in gl. fin. prope fin. ff. de acquir. poss.* vbi dicit quod ciuiliter possidenti datur istud interdictum *vti possidetis*, contra tertium naturaliter tantùm possidentem, vt declaretur possessor & restituatur sibi illa naturalis possessio sine qua semper diceretur molestari in sua ciuili: & ibi tenet Bartol. *fin. colum. in med.* Alb. *fin. col.* & tenet & commendat ibi Ang. 2. *colum. num.* 4. & ad hoc illam gloss. reputat ibi sing. Ioan. de Imol. *fin. colum. in fin.* & reputat singul. Roman. 1. *col. in fine*, tenet etiam & no. ibi declarat Paul. *fin. column. num.* 7. Cuman. *penult. colum. post medium*, & tenet ibi Alexand. 7. *columna numero* 17. qui dicit hanc esse notabilem practicam, tenet etiam & commendat Iason ibi 15. *column. numero* 11. simil. gloss. & expressa *in leg. naturaliter §. nihil commune in gloss. final. in fine, ff. de acquirenda possessio*, & ibi Bartolus 5. *colum* Alber. 1. *colum.* Paul. *penult. colum.* Aretin. 7. *colum.* Alexander 17. *colum. num.* 47. Ias. 18. *col. n.* 86. Vincent. 27. *colum. num.* 58. Ripa 22. *colum. numero* 135. similis gloss. est *in l. vnic. C. vti possidetis, in verbo nec vi, in medio*, ibi, *ratione enim ciuilis quæ sibi turbatur habet Dominus interdictum vti possidetis*, & ibi tenet & reputat mirabile Bartolus 3. *colum. num.* 4. Bald. *ibi* 4. *colum. num.* 11. Angel. *fin. colum. in fine*, Salic. 4. *columna numero* 18. Similis glos. est, licet non soleat allegari, *in l. si duo §. fin. in gloss.* 1. *ibi, vt illam naturalem dimittat, ff. vti poss.* & ibi eam ad hoc notat & commendat Ang. de Peru. & istam sent. & conclus. tenet & declarat notabiliter Bartol. *in leg. prima §. interdictum pen. column. in fin. num.* 9. *ff. vti possidet*, & ibi Angelus de Perus. *in fin.* idem Bartolus *in leg. si prius, ff. de ope. noui nun. fin. colum. & quæst.* tenet etiam & valdè commendat Anton. de Bu. *in cap. item cum quis de restitut. spoliato.* 2. *column.* & ibi Imola 1. *colum. num.* 3. Abbas 2. *colum. post medium*, tenet etiam Cinus *in l. ordinario, Cod. de rei vendi.* 2. *colum. in medio*, & ibi Bald. 3. *colum.* Salic. 2. *colum.* 4. *oppo.* Paul. de Castro 2. *column. in fine*, Iacob. But. *in leg. incerti iuris, Cod. de interdictis* 3. *colum.* & ibi Bald. 4. *column.* Salicet. 5. *colum.* & est vera & communis opinio in prædictis locis.

Secundò pro hac sententia & concl. allego & considero etiam glos. valde notabil. *in l. male agitur, Cod. de præscrip. triginta vel quadraginta anno. in gloss.* ibi, *sed vti possidetis interdictum, &c.* vbi expressè determinat quod si colonus, vel inquilinus: commodatarius vel depositarius emphyteuta vel ille qui habuit rem precariò finita conditione, emphyteusi, vel reuocato precario, non restituat detentationem rei vel possessionem naturalem quam ille haberet, potest per dominum conuenirl interdicto *vti possidetis*, vt non turbetur dominus in sua ciuili possessione vel in vtraque, & in consequentiam quòd restituatur sibi naturalis possessio vel sola detentatio, quæ esset penes conuentum: & ibi tenet & sequitur Cinus *in fin.* Bald. Salic. & comm. doct. & in specie istam con. tenet & sic declarat Bartol. licet illam gloss. non alleget, *in leg.* 1. §. *fin. fi. colum. n.* 17. *ff. vti possidetis*. Tertiò, facit illa gloss. not. *in l. ab emptione, ff. de pactis in gloss. fin. in medio*, vbi dicit quod si in contractu venditionis vel alio habili ad translationem dominij venditor se constituat nomine emptoris possidere, & non tradat rem, potest emptor agere contra eum vti posidetis, & in hoc commun. appro. licet in alio non sit vera inquantum tenet quod non competeret actio personalis ex vendito, vt suprà dixi: & licet gl. in illo casu declarare virtutem vel effectum huius interdicti, dico quod virtus & effectus huius remedij erit quod emptor dicit se possessorem virtute clausulæ constituti, vel virtute alterius actus ficti, & petet non molestari per venditorem, & in consequentiam quod restituatur sibi res vendita: & in terminis ita declarat ibi Paul. de Castr. *pen. col. in princ. numero* 17. Quartò facit text. *in l.* 1. *& in l. de pupillo Paragrapho nuntiationem & in l. prator ait & quasi per totum, Digestis de operis noui nun.* vbi habetur quòd si pòst denuntiationem sibi factam quis ædificat, cogitur demoliri mediante interdicto vti posidetis: quia per hoc conseruatur eius possessio: de quo vide in propria materia quam per me habes examinatam.

Ex quibus remanet iudicio meo iste passus & articulus benè & vtiliter expeditus, & quod successor maioratus in casu huius legis poterit agere contra tertium, penes quem sunt res maioratus interdicto & remedio *vti possidetis*, concludendo in libello & petitione sua isto modo, quòd ipse est verus & legitimus successor maioratus, & quod mediante nostra l. & eius dispositione fuit in eum translata vtraque possessio, & quod iniustè prædictæ res detinentur ab aduersario, quod petit eum pronuntiari talem successorem, & possessorem, & quod aduersarius condemnetur vt eum non molestet, perturbet, vel inquietet in sua possessione, & in consequentiam actualiter restituit sibi prædictas res & earum detentationem: quia sine dicta restitutione non dicetur cessare à prædicta molestia, & quod condemnetur in fructibus & interesse molestationis præteritæ à tempore quo detinet prædictas res: & istud est proprium & iuridicum remedium quod debet intentari in casu huius l. & ita è peritioribus practicatur.

Et si quæras & dubites quod remedium est vtilius, & in quo consistat vtilitas & effectus 111

cum

cum vtrumque remedium s. adipiscendæ & similiter retinendæ, possit competere successori maioratus, & per vtrumque assequetur ipsas res maioratus & earum detentationem, vt suprà dixi & probaui: dico quòd istud remedium retinendæ *vti possidetis*, erit longè vtilius: imò quandoque necessarium, quia remedium siue interdictum adipiscendæ s. *quorum bonorum*, & simile, vt remedium *leg. fi. Cod. de edict. diui. Adrian. toll.* & petitio hæreditatis non poterit competere contra tertium detinentem res maioratus cum titul. quia illa remedia non dantur contra titul. possidentem: text. est *in l. 1. ff. quorum bonorum*, ibi, *quòd ex his bonis pro hærede aut pro possessore possides, &c.* & ibi notat Bartolus & ibi Franc. de Ripa. 1. *colum. num.* 2. & per illum text. tenet etiam Bart. *in l. 1. Cod quorum bonorum fin. colum. in finalibus verbis*, ad idem est text. *in leg. 2. C. eod. titulo*, per quem ita tenet ibi Angel. Salicet. & commun. doct. & Bald. *in rub. C. eod. titul.* text. *in l. regulariter, ff. de petit. hæred.* text. *in l. pro hærede cum §. fin. eodem tit.* text. *in l. 2. & in l. hæreditatis, Cod. de petit. hæred.* & vtrobique commun. opin. Nec obstat si dicas quòd titulus habitus in re maioratus esset nullus, cum sit res prohibita alienari, & petitio hæreditatis, & per consequens prædicta remedia adipiscendæ benè datur contra possidentem titul. quando habetur pro non tit. *vt in l. nec vllam §. omnibus, ff. de peti. hæred.* quia responde, quòd tempore tituli habiti non constabat esse res maioratus, tamen remedium siue interdictum *vti possidetis*, competit successori maioratus: etiam contra tertium detentatorem qui haberet & detineret rem cum titul. quia istud remedium *vti possidetis*, datur contra quemlibet detinentem rem, etiam cum titul. imò etiam contra verum dominum eius: vnde si possessor turbatur à domino verbo vel facto, vel possessor habet tantùm ciuilem possessionem dominus verò naturalem, clandestinam, vel vitiosam: vel possessor habet vtramque possessionem, dominus verò solam detentationem, talis possessor potest agere hoc interdicto *vti possidetis*, etiam contra dominum vt non molestetur, & in consequentiam fiat sibi restitutio naturalis possessionis vel detentationis, & dominus non potest opponere exceptionem tituli vel dominij ista est gloss. singularis & vnica *in leg. si de eo. §. fi. ff. de acquirend. posses. in gl. fin.* quæ expressè vult quòd interdictum vti possidetis, datur & competit contra dominum molestantem & inquietantem: & agenti interdicto *vti possidetis*, non obstat exceptio dominij, etiamsi in continenti probetur: & ad hoc notat & commen. ibi Bart. 2. *columna numero* 2. & dicit singularem & vnicam Ioan. de Imol. *ibi* 1. *col.* & ante eum ibi Rainer. *in fin.* tenet etiam & declarat ibi Cuman. 2. *colum.* Aretin. 2. *colum. in med.* sequitur etiam & reputat singularem Alexand. *ibid. fin. colum. n.* 4. & per illam glos. ita tenet Bart. *in l. naturaliter, §. nihil commune, ff. de acquirend. posses.* 2. *colum. in medio*, & ibi Cuman. 2. *colum.* Vincent. 5. *colum. n.* 15. Ias. 11. *colum. num.* 49. Franc. de Ripa. 15. *colum. num.* 98. tenet etiam Bar. *in con. suis con.* 81. *n.* 4.

122

idem Bar. *in l. si de vi, ff. de iud. in fi.* & ibi Paul. *fin. col.* Bald. *in l. ordinarij, Cod. de reiven. pen. col.* & ibi Salicet. *pen. colum.* idem Salic. *in l. si quis ad se fundum, Cod. ad l. Iuliam de vi* 3. *col.* Bald. *in l. si quis conductionis, Cod. locati* 2. *colum. in fi.* Abb. Panor. *in c. in literis de restit. spo.* 2. *colum. in fin.* & ante eos tenet Iacobus Butricar. *in l. incerti iuris, Cod. de interdictis: tertia columna, in medio:* & ibi Salicetus *octaua column. num.* 21. tenet etiam & reputat singulare & quotidianum Angelus de Aretin. *in Paragr. quadrupli. Institut. de actio. fi. columna.* Contrarium tamen expressè tenet Dinus *in regula dolo facit de regulis iuris in* 6. idem Dinus *in regula, quia ad agendum, eodem titulo fin. colum. & quæst.* vbi expressè dicit quòd sicut agenti interdicto adipiscendæ, obstat exceptio dominij, quando in continenti probatur, *vt in l.* 2. *cum materia, Cod. de edict. diui Adrian. toll.* ita similiter obstat agenti interdicto retinendæ *vti possidetis*, idem tenet Angel. de Peru *in leg. dolo facit, ff. de exceptione doli*, idem Angelus *in dicta leg. si de eo. §. fin. ff. de acquirend. posses.* & ibi Paul. 2. *colum. num.* 4. Richard. de Salic. *in l. si de vi. ff. de iud.* Cinus *in l.* 2. *Cod. de edict. diui Adrian toll. in fine* pro qua sententia & conclusione aliqui peritissimi literati in hoc regno ponderant legem 27. *titulo* 2. *tertia par. in versicul. E si por auentura.* Sed certè illa lex in illo versiculo tantùm loquitur in remedio adipiscendæ, vt ex verbis eius & ratione colligitur & probatur ibi, dum dicit, *El que la tuuiesse otro qualquier que la razonasse por suya*, & sic apparet quod ista est valdè dubia opin. cùm in ea tot, & tanti doctores inuicem sint contrarij: vnde reperio quod per alios eligitur media via & datur talis concordia, scilicet, quòd si ex isto remedio & interdicto vti possidetis, nulla est restitutio facienda, quia actor omninò possidet & detentat, sed tantùm molestatur verbo vel facto à domino, tunc semper debet obtinere actor, nec obstat ei exceptio tituli vel dominij: & ita procedat prima opinio: si verò ex isto remedio & interdicto proposito esset aliqua restitutio facienda, quia actor possideat tantùm ciuiliter, vel ciuiliter & naturaliter: sed apud dominum conuentum est naturalis possessio clandestina vel detentatio quam tenetur restituere in consequentiam, tunc benè obstaret exceptio dominij & probato domino incontinenti non tenetur dominus conuentus restituere: & sic hoc casu non habet locum contra eum interdictum *vti possidetis*, sicut non haberet locum interdictum *adipiscendæ*: & ita procedat 2. opin. contraria: & in specie istam doctrinam & concordiam tenet Anton. de Butri. *cap. in literis de restitut. spo.* 4. *columna numero* 22. quem refert & sequitur Alexand. *in dict. §. nihil commune* 11. *colum. num.* 35. & ibi Socinus 3. *colum.* Sed his non obstantibus indistinctè ego teneo 1. conclus. gloss. & doct. imò quòd in nullo casu agenti interdicto *vti possidetis*, obstet exceptio dominij vel tituli: imò quod restitutio realiter sit facienda per iura, fundamenta, & rationes suprà assignatas: & hanc primam opinionem & concl. glossæ, & doctorum dicit magis communem

Franc.

Franc. de Aret. *in dicta l. si de eo. Paragr. fin. 2. col. ff. de acquirend. poss.* & in expresso pro hac sententia & conclus. gloss. & communi quam teneo facit text. *in l. 1. in fi. Cod. si per vim vel alio modo*, quem ibi ad hoc notat & ponderat Bart. *in fin. num.* 12. idem Bart. Imola & alij doctor. *in dicta l. si de eo. §. fi.* Secundò ego considero vltra doctores text. expressum *in l. 1. §. huius autem interdict. ff. vti possid.* vbi probatur quòd istud interdictum datur possessori contra dominum vel alium habentem rem legitimo titulo. Tertiò facit text. *in leg. ordinary, C. de rei ven.* Quartò text. *in l. incerti iuris, Cod. de interdict.* Quintò text. *in §. retinendæ Instit. eodem titulo.* Sextò textus in ratione sui, *in dicto Paragrapho nihil commune.* Pro qua communi sententia & conclus. vltra fundamenta superiora considero viuam & subtilem rationem: nam semper & principaliter hoc interdictum vti possidetis, competit pro tuenda & conseruanda poss. contra molestantem, vel inquietantem, vt designata molestia: & licet aliquo casu de supradictis veniat restituenda detentatio vel naturalis possessio, tamen non est iudicium adipiscendæ nec recuperandæ, sed retinendæ: quia illud fit in consequentiam pro defendenda & conseruanda possess. ciuili vel vtraque: vnde vtroque casu meritò datur contra damnum, & non amittit suam primordialem naturam, istam tamen sentent. & conclus. communem limita & intellige, quoniam agens interdicto, *vti possidetis*, probauit de sua possessione, aduersarius verò non: vel quando agens meliùs probauit: secùs verò si probationes in possessorio essent omninò pares, quia tunc ille vincet qui meliùs probaret de dominio, ita Bartol. *in dicta l. naturaliter §. nihil commune, ff. de acquir. poss.* & ibi moderni: tenet etiam Aretin. & Cuma. *in d. l. si de eo. §. fin. eo. tit.* Secundò limita & intellige quando illa non est exceptio notoria & manifesta, secus verò si dominium esset notorium, vt quia reus conuentus habet sententiam definitiuam pro se, in qua est declaratus dominus in lite agitata contra actorem: quia tunc illa exceptio dominij obstat agenti interdicto *vti possidetis*: ita sing. tenet & declarat Cuman. *in d. l. naturaliter §. nihil commune 2. col. in fine*, & ibi Paul. de Cast. *fin. colum. numero* 7. Alexand. 11. *col. num.* 34. Ripa 15. *colum. n.* 9. Confirmatur etiam, quia idem est in interdicto recuperandæ, quia benè obstat exceptio dominij quando venit in continenti probanda per manifestam & notoriam probationem, argumento text. *in c. ad decimas de rest. spol. lib. 6.*

123 Item quæro, si talis successor maioratus potest intentare petitionem hæreditatis contra tertium detentatorem rerum: & breuiter teneo quòd sic: quia succedit in maioratu tanquam hæres & iure hæreditario, vt probat text. *in cap. significauit de rescript.* text. *in cap. licet de voto* & vtrobique Doctor. & concludit no. Oldrad. *in consiliis suis, con.* 94. *col.* 2 *in fine*, & Andreas de Iser. *in capite primo de feudo Marchiæ 2. column. versiculo possent etiam reduci ad consonantiam, vsque in finem* & Mart. de Laude *in suo tract. de primogenitura* 3. *col.* 8. *principali* & voluit eleganter Bald. *in l. ex hoc iure 2. colum. numero 4. ff. de insti. & iure*, sed petitio hæreditatis datur hæredi vel successori vniuersali, *vt in leg.* 1. 2. *&* 3. *& per totum ff. de peti. hæ.* ergo dabitur & competit huic successori maioratus. Aduertendum tamen est quòd hoc debet intelligi, quando est successor maioratus vniuersalis in totum, vel in quota hæreditatis: modò succedat immediatè primo fundatori, modò succedat mediatè: ita probat text. no. *in l. 3. versiculo sed & si Titio, ff. de peti. hæred.* vbi subtiliter Bald. & Doctor. text. *in leg. licet minimam eodem titulo.* text. *in l. 1. §. 1. ff. si pars hæred. petat.* non tamen competeret successori maioratus in aliqua re vel rebus certis & determinatis: quia tali gloss. non est successor vniuersalis in solidum nec in quota, argumento text. *in l. si quis seruum Paragrapho fi. cum l. sequenti, Digestis de legat.* 2. *& in l. mulier quæ §. fi. ff. ad Trebell.* & isto modo intelligo, quòd successori maioratus possit competere interdictum adipiscendæ *quorum bonorum*, de quo suprà dixi: quia illud tantùm datur hæredi & successori vniuersali non particulari, vt probat text. *in l. 1. versicul. 1. Digestis quorum bonorum*, ibi dum dicit, *& ad vniuersitatem bonorum, non ad singulas res pertinet, &c.* Item quæro, an talis successor maioratus possit intentare fideicommissariam hæreditatis petitionem, de qua *in l. 1. & per totum, ff. de fideicommis. hæred. peti.* & breuiter dico quod sic, sicut dixi in petitione hæreditatis. Vnum tamen est, quòd si defunctus cui succedit successor maioratus relinqueret hæredem ex testamento vel ab intestato ipsum successorem maioratus, & in sua hæreditate essent illa bona maioratus & subiecta restitutioni, licet constaret maioratus in re vel rebus certis, benè possit talis successor intentare peti. hæred. pro hæreditate in qua succedit, & iunctim petere omnia bona tam maioratus quàm hæreditatis, quia in tali petitione & remedio omnia venirent & intelliguntur comprehendi: ita probat gloss. vo. iuncto text. *in l. item videndum Paragrapho fin. in gloss. final. ff de petit. hæred.* vbi dicit quòd bona feudalia veniunt in pet. hæred quam ibi sequuntur & declarant Ang. de Peru. Alber. Paul. de Cast. & alij Doctores, & per eam ita tenet & notat Bald. *in cap. 1. 2. columna, numero 5. de success. feu. in vsibus feud.* Ioan. de Pla. *in Paragr. actionum Instit. de actio. penult. colum. num. 79. & numero* 80. Nec obstat quòd petitio hæreditatis non datur nec competit hæredi vel successori post semel ademptam possessionem vt est gl. singul. *in l. 1. Digestis de fideicom. hæred. poss.* & ibi Bartolus & Doctores & posui latè in materia peti hæred. sed iste successor maioratus possidet per nostram legem, ergo ei non possit competere petitio hæreditatis: quia respondeo quòd non est effectus possessor naturaliter per actum proprium & verum apprehensionis, sed fictè, & artificialiter per legem, vt notat. dixi suprà, dum tractaui, an competat interdictum adipiscendæ possessionis.

124 Item circa istam legem vtiliter & necessariò quæro, an successor maioratus possit propria authoritate

authoritate bona auferre à tertio detentatore, & per vim eum expellere? & videtur quod sic. Primò quia licet possessor possit iudicem adire pro rebus ab alio occupatis consequendis, & eo casu nullam amitteret possessionem, tamen poterit ab eo propria authoritate auferre: gloss. est no. *in l.* 1. §. *interdictum autem in verbo vltrò, ff. vti possi.* & ibi tenet Bartol. *secunda columna, num.* 3. vbi sing. & magistraliter dicit, quòd si possessio rei omninò vacabat, & quis eam occupauit, non potest dominus & primus possessor propria authoritate ab eo auferre: text. *in leg. sequitur §. autem si occupaueris, ff. de vsucap.* iuncta gloss. & communi opinione: facit bonus text. *in lege* 1. *Paragrapho eum qui, ff. de vi & vi arma.* aut possessio rei omninò non vacabat, sed per occupationem eius qui ingressus fuit priuatur primus possessor vtraque possessione, quod contingit in re mobili. *vt in l. si rem mobilem, Digestis de acquirenda possessione & in l.* 3. §. *Nerua filius eodem titulo.* & tunc primus possessor potest illam rem ab eo auferre in continenti, postea verò non argumento text. *in l. vt vim, ff. de iust. & iu. cum similibus:* & in expresso facit bonus text. *in l. si quis in seruitute in fine, ff. de furtis,* si verò possessio rei omninò non vacabat, sed quis habebat vtramque possessionem, licet non sit in re, sed propè, vel saltem habebat ciuilem in absentia, quo casu per apprehensionem vel occupationem alterius non priuatur possessor sua possessione ciuili & naturali, vel ciuili tantum quòd contingit in re immobili, *vt in leg. clàm possidere §. qui ad nundinas, ff. de acquirend. posses.* & notatur per gloss. & Doctor. *in leg.* 1. *eodem titulo,* tunc poterit possessor ab illo ingresso propria authoritate rem auferre, ita procedit & ita debet intelligi gloss. *in dicta lege* 1. §. *interdictum autem. ff. vti possidetis,* & ista est not. resolutio Bartoli ibi in hoc articulo: & cum hac doctrina & distinct. Bartol. transit ibi Angel. de Peru. & in expresso tenet Paul. *in dicta l. clàm possidere §. qui ad nundinas* 2. *column. post princip.* & meliùs & singularius ibi Rom. 2. *colum.* licèt dicat quòd tutius & sanctius esset quod dirigeretur via iustitiæ propter rixas & scandala euitanda & istam doctrinam & dist. Bartol. tenet ibi Iason, *in dicto Paragrapho qui ad nundinas* 4. *columnn. &* 4. *no.* & istam con. tenet Imo. post Innocent. *in capit. olim el.* 1. *de rerum spol.* 2. *column. numero* 10. istud etiam tenet & reputat singul. Angel. *in §. quadrupli. Institut. de actio. penult. column. in medio,* & istam doctrinam & dist. tenet & dicit commun. Alexand. *in l. quemadmodum, Digestis de acquirend. posses.* 2. *column. numero* 3. Sed iste successor maioratus mediante ista l. possidet tàm ciuiliter quàm naturaliter, ergo possit propria author. expellere ingressum. Secundò pro ista sententia & conclus. facit ratio euidens, quia si ille qui ingressus est rem maioratus, vel aliam, non admittit possessorem, eo ipso committit vim, *vt in l. clam possidere §. qui ad nundinas in fine, eodem titulo,* & sic possessor licitè eam repellere & propulsare potest, *vt in leg. vt vim, Digestis de iust. & iur.* text. *in l.* 1. *Paragrapho eum qui versic. vim vi, ff. de vi & vi arma.* text. *in l.* 3. §. *eum igitur, eod. titul.* text. *in l.* 1. *Cod. vnde vi,* text. *in l. scientiam §. qui cùm aliter, ff. ad legem Aqui.* text *in l. si plagis §.* 1. *eodem titulo,* facit etiam gloss. Bartol. & commun. opin. *in leg. cùm fundum, ff. de vi & vi arma.* vbi si colonus vel inquilinus interuertit possessionem domino, & recusat rem restituere, potest propria authoritate expelli: imò quòd magis est, licèt possessor habeat possessionem quæsitam per clausulam constituti vel alium actum fictum: potest à detentatore propria author. rem auferre si recuset eam restituere: gloss. est not. *in l. cùm creditor. ff. de furtis,* quam ibi ad hoc notat & commendat Angel. de Peru. & commun. doct. ad hoc etiam eam notat Salicet. *in l. creditores, Cod. de pignor.* 4. *colum. num.* 12. *& in l. possessionem, Cod. ad legem Iu. de vi.* Tertiò & not. pro hac sententia & con. facit, quia si aliquid fiat in re mea à me possessa per quod mea possessio inquietatur, possum propria authoritate auferre, licet non possim tollere illud quod suprà rem meam pendet, si illam non tangit, text. est no. *in l. quemadmodum §. si protectum versiculo aliud est dicendum, ff. ad l. Aquiliam,* & tenet ibi Odofred. Bart. Alb. Bald. & Flor. & dicit ibi Bal. istud est maximum commodum possessionis, quia possessor habet ius resistendi propria authoritate: & reputat esse mirabilem Flo. vt idem est text. *in l. fin. §. si ad ianuam, ff. quod vi aut clam,* & ibi tenet Bartol. & Albe. & ante eos Oldrad. quem refert Alb. vt latiùs dixi in materia *operis no. nun.* Quartò pro ista sententia & conclusione, quòd successor maioratus possit propria authoritate res auferre à quolibet detentatore, facit, quia quando quis est in nuda & simplici detentatione rei potest verus possessor eum propria authoritate expellere, & suam possessionem intrare: quia in hoc non delinquit, sed suam possessionem defendit: text. est valdè nota. in iure *in l. si seruus in fine, Codice quòd cum eodem,* vbi si seruus sine voluntate & consensu domini concessit alicui facultatem habitandi domum domini sui, nullum ius quæritur habitanti, sed potest dominus propria authoritate ingredi & occupare domum suam liberè & impune: ex quo text. infert ibi Bartol. 2. *lectura,* quod colonus vel inquilinus qui habet rem conductam ab aliquo tertio sine mandato domini potest per ipsum dominum expelli propria authoritate: & sequuntur cæteri doctores ibi: & ita per illum text. tenet Bartol, *in l.* 1. §. *nuntiatio. Digestis de noui ope. nun.* 2. *columna, num.* 7. & ibi notabiliter Alexand. 3. *column. numero* 12. & ibi Iason. *post princip. numero secundo,* imò est ibi text. valdè no. quòd si possessor qui expulit talem detentatorem propria authoritate timentem ne expulsus redeat & eum inquietet, poterit super hoc implorare protectionem & officium iudicis, vt in possessione defendatur: & ad hoc illum text. in fine considerat & commendat Iacob. de Arenis, Cinus, Bald. Angel. & Salicetus quod est not. pro extensione huius con. in successore maioratus, facit etiam text. *in l. si super possessione, Codice de transact. in versic. si.* cuius verba sunt, *cuius rei*

gratia

gratia vir clarissimus præses prouinciæ interpellatus vim fieri, & prohibebit. & ibi notat Bald. Paul. Salicet Alexand. & Iason. facit text. *in l. sed inter te. ff. de serui. vrba. præ.* & ibi Bart. & doct. or. bonus text. *in l. fin. in princip. ff. quòd metus causa* & ibi notat Barto. Bald. Ange. & Docto. facit etiam text. *in l. 1. & per totam ff. ne vis fiat ei.* facit etiam text. singu. *in l. si pater. Cod. qui bon. de poss.* vbi ille qui pro debito alterius, timet grauari, potest officium iudicis implorare, vt iudex inhibeat ne fiat, quem ad hoc summe notat & dicit non alibi, Bald. ibi: ad hoc notat etiam & commendat Iason. *in lege fin. super possessione. Codice de transact. secunda column. numero 6.* Sed his non obstantibus videtur quod eo ipso quòd detentator qui prædictas res occupauit resistit & recusat restituere, possit successor maioratus eas propria authoritate auferre: quia dicitur suam possessionem defendere, & non inuadere nec violentiam committere, per iura & fundamenta superiora: tamen si detentator non resistit nec vnquam ab eo aliquid petitum est, non possit successor maioratus prædictas res ab eo auferre propria authoritate: quia non reperitur iure cautum quod ciuilis possessor possit propria authoritate expellere clandestinum possessorem vel detentatorem, nisi post denegatam & interuersam possessionem: ita in expresso tenet Dinus *in dicta l. 1. paragrapho interdictum autem. Digestis vti possidetis.* & ibi Rainerius, & Alber. *in fin.* tenet etiam Cinus *in l. 1. Cod. vnde vi. 2. colum.* Areti. *in l. clàm possidere. §. qui ad nundinas. ff. de acquirend. possessio. 4. column. numero* 11. tenet etiam Cinus *in l. vn. Cod. vti possi. 5. colum. numero* 10. Secundò pro ista parte facit text. *in l. si alius. paragrapho bellissimè. ff. quod vi aut clàm.* vbi disponitur quod ædificium factum ab alio clàm in fundo meo, non possum tollere & destruere propria authoritate nisi ex magna causa: & supplet & declarat ibi gloss. Bartol. & alij Doctor. s. quando non esset copia iudicis, vel quando esset periculum quod ex mora vel dilatione res occupatæ deterioratentur, & dominus & possor pateretur graue damnum in dilatione: & illum text. etiam ad hoc considerauit Aretinus *in dicto paragrapho qui ad nundinas. 4. column. in fine.* dicens quod fortissimè vrget. Tertiò facit, quia si ex pacto vel qualitate actus competit alicui ius apprehendendi rem propria authoritate, non potest eo vti sine cognitione iudiciali, & liquidato priùs iure eius & per iudicem declarato: text. est nota. *in lege prima Codice si mancipium ita veneat nè prostituatur.* quem ad hoc notat & commendat ibi Barto. Bal. Ange. de Peru. sed in nostro casu, ad hoc vt in successorem maioratus transeat possessio requiritur duplex qualitas necessaria. Prima quòd sit verus & legitimus successor maioratus. Secunda, quòd bona ipsa sint comprehensa in maioratu, & in hoc se fundat nostra lex, vt apertè ex ea colligitur, ergo ante omnia oportet quod ista liquidentur coram iudice, & antea non potest sibi competere ius facultas apprehendendi propria authoritate prædictas res & alteri fieri iniuria & violentia. Quartò confirmatur ista pars subtili consideratione, quia fortè ille tertius detentator ex iusta causa recusat vel recusare posset restitutionem rerum: quia fortè dicit vel prætendit se esse successorem verum maioratus: vel quòd prædictæ res non sunt inclusæ in maioratu: sed liberæ & non subiectæ restitutioni: vel quod sunt suæ propriæ: vel fundat se in aliqua alia iusta ratione vel causa, nam tunc non videtur quòd possit expelli, argumento text. nota. *in l. 1. §. si quis ideo à possessione. ff. ne vis fiat ei.* vbi dicitur quòd non incurrit quis pœnam illius edicti, quando ex iusta causa prohibet alium intrare vel habere possessionem rei, licet in ea fuerit missus, vel mitti iussus iudicis mandato: cuius verba sunt, *si quis ideo à possessione prohibuerit, quia suam putabat vel sibi obnoxiam, vel certè non esse debitoris, consequens est vt hoc interdicto non teneatur.* & ad hoc not. ibi Bartol. Alber. Angel. de Peru. Confirmatur insuper, quia si successor maioratus posset propria authoritate prædictas res ab alio auferre, sequeretur maximum inconueniens, quòd semper quis posset dicere se successorem maioratus, & hoc colore res alienas inuadere: imò quòd magis est per suprà dicta videtur, quod indistinctè talis successor maioratus non possit propria authoritate prædictas res ab alio auferre, modò ille detentator recuset restituere, & sic videatur possessionem interuertere, modò non: quia prædicta fundamenta maximè tangent, & concludunt in vtroque casu: imo si talis possessor sit expulsus debeat in continenti restitui, sicut quilibet possessor aliarum rerum, quia in dubio bona præsumuntur libera & non vinculata: vnde meritò interim debet restitui: & ille qui dicit & prætendit se successorem maioratus debet agere via ordinaria: sed licet ista quæstio ardua & periculosa videatur, tamen in ea speculatiuè cogitando resolutiuè mihi videtur, quòd licet titiùs & sanctiùs faciet talis successor maioratus vel quilibet alius, qui prætendit habere possessionem rerum, quarum detentatio est penes aliquem tertium eas consequi via ordinaria iustitiæ, quam propria authoritate eas auferre & occupare: tamen in puncto iuris teneo pro firma & vera sententia, quòd possit propria authoritate prædictas res auferre & apprehendere, dum tamen sine offensa alicuius personæ faciat, modò ille tertius detentator recuset restituere, modò non: & hoc per fundamenta & iura pro prima parte adducta quæ sunt expressa, & est communis opinio. Nec obstat primum motiuum pro contraria parte adductum, in quo dixi quòd secundum aliquos Doctores non reperitur iure cautum, quòd ciuilis possessor possit expellere propria authoritate clandestinum possessorem vel detentatorem: quia imò benè reperitur iure cautum per superiora prima fundamenta. Secundò non obstat textus *in dicto §. bellissimè*, quia ille textus debet intelligi, quando dominus non possidebat rem vel locum, in quo ædificium factum erat, nam tunc licet in eius præiudicium sit factum, non potest propria authoritate tollere nisi ex magna vel necessaria causa

causa quæ consideratur in exemplis glossæ Bartol.& Doctorum ibi:si verò dominus possidebat rem vel solum,benè potest, propria authoritate tollere:& ita procedunt prima iura, & per consequens nostra conclusio:ita in specie Albe.*in dicto.§. bellissimè.* & ibi Ange. de Peru.post antiquos & tenet Iaso.*in dicta l.clàm possidere paragrapho qui ad nundinas. ff.de acquirenda possessione.5.column.numero* 24. Tertiò non obstat tex.*in dicta l.* 1. *Cod. si manci. ita vene.ne prostitua.*quia respondeo, quòd ibi ille qui volebat rem propria authoritate auferre ex pacto,non erat effectus possessor:vnde non potest propria authoritate sine iudice apprehendere, sed quando esset possessor, licet solùm ciuilis,bene posset: ita solus Bald.*ibi in fine*, sed in nostro casu iste successor maioratus est possessor rerum ciuilis & naturalis, ergo possit. Quartò non obstat illa mea subtilis consideratio in quarto fundamento adducta quia notabiliter respondeo quòd ex euentu & successu probationis, apparebit an iustè vel iniustè fecerit:nam si eo casu quo detentator expulsus conqueritur de sua expulsione & iniuria, successor maioratus qui rẽ occupauit & ab eo abstulit, probauerit se verum & legitimum successorẽ maioratus, tunc impunè potuit facere, & nullam pœnam incurrit:imò in prædictis rebus defendendus est:si verò non probauerit se successorem maioratus, & res fuisse inclusas in eo, tunc non potuit alium expellere vel ab eo prædictas res propria authoritate auferre:& secundum qualitatem expulsionis & apprehensionis tenebitur interdicto *vnde vi*, vel remedio legis,*si quis in tantam*, vel alio iuris remedio, quod tali casu competat. De ista quæstione vide Molinam *libro* 3. *c.* 12.*numero* 12.Gregor.*in l.* 7. *titul.* 4. *p.5. verbo possession.* Matiençum *in l.* 8. *titul.* 7.*libro* 5.*gloss.* 6.*numero* 2. Tiraquell. *in tractatu de morte*, 4.*pa.declar.*3.*numero* 17.Ægidium Bossium qui in decreto Mediolanensi loquitur *in tit.de princ. & eius priuileg. num* 297.Anton.Gabr.*lib.*5.*commu.opinionum,concl.* 9.*num.*22.

125 Præterea iuxta prædicta, vtiliter & necessario,quæro si duo vel plures dicunt & contendunt se successores maioratus in solidum, & sic sibi inuicem contradicunt: & inter eos est maxima contentio,adeo quod speratur rixa,& discordia,& ad arma venire, quia vterque præparat se & suos pro adipiscenda actuali possessione & detentatione rerum,quæ erunt partes iudicis in isto casu, an poterit ex officio vel ad partis petitionem eos inhibere sub aliqua pœna, nè ad fundos & res maioratus accedant:& eas ponere in secreto apud aliquem tertium, donec per iudicem determinetur cui competat possessio sine præiudicio iuris vniuscuiusque:& certè dico quod sic,argumento text. qui est moralis & notandus *in l.æquissimum,in princ.ff.de vsufruct.* vbi si inter duos fructuarios est quæstio super vsufructu & qualiter eo vti debeant, iudex potest & debet se intromittere ne veniant ad arma:cuius verba sunt,*cur enim,inquit Iulianus, ad arma & rixam procedere patiatur prætor quos potest iurisdictione sua compescere? ergo idem sit in quibuscunque aliis attendentibus super aliqua possessione:* & ad hoc illum tex. notat & commendat ibi Bartol.*in §.suprà proximo.* & ibi Alber. qui ponit istam practicam *in dicto §.2.column.versiculo & ex hoc.*& Bald. ibi *in dicto l.æquissimum. in princ.* & ibi Angel. de Peru.*in dicto §.suprà proximo.* & ante omnes ad hoc notat & commendat Odofred. ibi in princip. legis: & per illum text. tenet etiam Specul. *in titul.de sequestra.poss. & fruct. versicul.*1.Innocent.*in cap:in præsentia. de probat.* 1.*colum.numer.*2.licet corruptè alleget illum text.& ibi Ioann, Andr.2. *colum. in princ.*Hostiens.2.*colum.in medio.*Cinus *in l. vn. Codice vti possid. fin. column. in fine.* Iacobus Butr. ibi *fina.colum.in medio.*Alberic.*penultim.column. in fine.post ibi in verbo,prohibebit.* Arber. *in l. penult.ff.vbi pupill.edu.debe.*Bald.*in l.fina. Codice de edict.diui Adria. toll.* 2. *col.post princ.*idem Bald. vbi hoc reputat notabile. *in l. secunda Cod. de summa Tri.& fi.cap.numero* 2.Ancharranus *in cap. cupientes. paragrapho caterum.* 2. *colum.de elect.*facit optimus tex. *in l. communi diuidundo paragrapho cùm de vsufruct.ff. commun.diuid.*tex.*in l.*1.*§.apud Iuliannm.ff. depositi.*text.*in l.fina.ff.de tabu.exhiben.*text. *in l.congruit. in princ. ff. de offic. præ.* Vide Molinam idem docentem *de primog.lib.*3.*cap.*13. *numero* 71.Matiençum*in l.*9.*titu.*7.*lib.*5. *gloss.* 1.*num.* 2.Couarr.*in practicis.ca.*17.*num.*5. *&* in simili casu vide Parisium *consil.*41.*colnmn.versic. nec audiendi n.*16.*lib.*1.*cons.*Tiraquellus *in tract.de morte* 6.*part.declar.*9.*pag.*276.Mieres *in tract. maioratuum* 3. *p. q.* 7. *per totam* facit etiam bona ratio, quia si ex causa permissa esset sequestratio personæ, vt est text.no.*in l.* 3.*§. Iulianus. versicu. si vero vtraque persona.ff. de liberis exhiben.* text. *in cap. cum locum de sponsa.* text. *in cap. ex transmissa.de resti. spo.* ita etiam erit permissa sequestratio rerum. Vnum tamen est quod ista conclusio & doctrina debet intelligi quod non constaret quis eorum possideret, vel quando sumus certi quod neuter eorum possidet,& vterque præparat se ad arma: secus tamen est quando constaret quod vnus eorum possidet vel esset in actuali detentatione, ex qua præsumatur possessio quia tunc licet alter si præparet ad arma & speretur rixa, non debet fieri sequestratio possessionis, sed possessor defendendus est per iudicem: ita singulariter Bald.*in quidam æstimauerunt. ff. si cert. pet.* 2. *column. post medium versiculo* 2. *casu.* argumento tex. qui notabiliter facit *in l. fina.ff. de offic. procu.Cæsa.* idem Bald. *in l. ordinarij.C. de re. vend.* 4. *colum.versicul. sed hic quæro.* idem Bald. *in cap.* 2. *de vita & honest. cle.*2. *column. numero* 8.idem Bald.*in ca.* 1. *de sequest. poss.& fruct.* 3. *colum. in medio numero.* 9. & ad hoc tenet & reputat esse no. & quotidianum Iaso *in dicta l. quidam æstimauerunt ff. si cert.petat.* 3. *column. post princip.* & ante eos reperio quod ita in expresso tenet Alber. *in dicta leg. æquissimum quam legit.in §. antecedenti* 2. *column.* & ex hoc sæpe per rationem quia aliàs frustra esset per dictum interdictum *vti possideris*: & apertè hoc voluit Innocent. *in capit. in præsentia de proba. prima columna numero* 2.

Præterea

126 Præterea circa nostram legem & totam materiam possessionis vtiliter & necessariò quæro, si duo vel plures asserunt se successores maioratus in solidum, & habere possessionem ciuilem & naturalem virtute huius legis, modò prædictæ res maioratus sint in sequestro penes tertium, iudicis mandato propter timorem rixæ, vt in quæst. suprà proxima, modò non sint in sequestro: quia detinentur ab aliquo eorum, vel ab aliquo tertio, modò res sint vacantes respectu detentationis, & vtraque prætendit se habere possessionem, & vterque intentat coram iudice remedium possessorium, & sic interdictum *vti possidetis*, in quo dicit se possessorem, & petit in ea defendi, & in consequentiam petit detentationem earundem rerum, & fortè habet iudicium possessorium, moram, & longam dilationem habebit, an interim lite super possessorio pendente possit iudex ex officio vel ad partis petitionem sine præiudicio iuris ipsarum partium summariè, breuiter, & simpliciter recipere probationem super prædicta possessione, vt ille qui meliùs probet statim declaretur & mittatur in actualem possessionem & detentationem rerum, & in ea defendatur donec definitiuè lis super remedio possessorio plenariè decidatur: & ista eadem quæstio habet locum in quibuscunque rebus, licet non sit maioratus, quando in eis plures dicunt se habere possessionem, & quilibet intentat interdictum *vti possidetis*. Et certè iste articulus est valdè singularis & vtilis in isto regno: & quotidie videmus, quod versatur in practica: nam videmus quòd partes periti iudicis in tali casu iubent, quòd partes producant coram eis certum numerum testium super prædicta possessione, & visis testibus declarat possessorem illum qui meliùs probauit & eum in actuali possessione defendit, vt colligat & percipiat fructus, & pacifice vtatur re & consequatur omnes alios effectus possessionis, interim lite durante super plenario iudicio possessorio *vti possidetis*, & sine præiudicio eius: & sic ad remedium *interim* dictum deuenitur, de quo videas Couarr. *practic. quæst. cap.* 17. & Matiençum *in stylo cancellariæ tit.* 3. *c.*1. §. 27. *gloss.* 4. vbi vndecim differentias inter hoc remedium & *vti possidetis*. tradit: hoc autem remedium quod pro tenuta, sed actuali possessione rerum maioratus consequenda ad nostræ l. 45. executionem conceditur in prima instantia, apud iudices supremi consilij infra quinquaginta dies terminari debebat, in gradu vero supplicationis intra 40. & eo iudicio finito causa ad regios conuentus remittebatur, quoad possessionem & proprietatem deducenda, hodie autem hoc iudicium *interim* non est omnino sine remedio ex l. 45. competente: cum in eo non solum, de tenuta, sed de vera possessione agatur, & sola proprietatis causa ad regios conuentus remittitur, ex l. 10. *titulo* 7. *libro quinto recop.* quam vltra Matiençum ibi, late explicat Molina *libro* 3. *de primog. cap.* 13. *per totum*. & licet ita ab aliquibus peritis iudicibus practicetur tamen non reperio ita in specie nec clarè hunc articulum in iure decisum. Sed teneo quod ista practica & conclusio sit optima & vera, quam de iure intendo fundare sic. Primò per text. sing. in iure *in leg. libertis* §. *si quis ex seruitute. ff. de libera. causa.* vbi disponitur, quod quando lis vel quæstio vertitur inter dominum & seruum, quia seruus proclamat in libertatem, dominus verò dicit eum seruum, & dubitatur quis eorum debeat probare intentionem suam in proprietate, iudex summariè & sine libello potest, & debet cognoscere quis eorum fuerit in possessione, quasi seruus fuerit in quasi possessione libertatis, dominus debet agere & probare seruitutem eius: si verò dominus fuerit in possessione seruitutis, seruus ipse debet agere & probare se liberum: & illum textum in suo proprio casu notat & commendat ibi Bartolus, Albert. & Raine. & illa decisi. tex. habet locum in qualibet alia causa: nam si duo vel plures asserunt se dominos alicuius rei, & vterque dicat se possidere, & nolit assumere onus probandi, iudex cognoscit summatim de possessione, & possessorem defendet in sua possessione, & iubebit alterum agere & probare de proprietate, prout est de mente omnium Doctorum ibi: & si dicas, quòd illa decisio sic intellecta nullam vtilitatem vel nouitatem adducit, cùm de hoc sint plura iura idem dicentia, vt est casus expressus *in l. ordinari*, *Cod. de rei vendicatione*. text. *in l. incerti iuris. Codice de interdict.* text. *in leg.* 3. *Codice finium regund.* text. *in l. exitus. ff. de acquirenda possessione*. textus *in leg. inter litigantes. ff. de iudic.* textus *in* §. *retinendæ. Institut. de interdict.* Respondeo, quod text. *in dicta l. libertis.* §. *si quis ex seruitute. ff. de lib. cau.* hoc singula. adducit de nouo, quod quando quis simpliciter conqueritur iudici de sua possessione turbata, & petit simpliciter & summariè in ea defendi, aduersarius petit idem: vel quando iudex ex officio visa discordia vult cognoscere quis sit in actuali possessione: quia nullus eorum vult esse actor, tunc iudex in vtroque casu potest breuiter, & summariè, & sine libello de possessione cognoscere, & interim possessorem tueri & defendere in possessione, & prohibere alterum, ne ad rem vel fundum accedat: & attende benè quod hoc casu nullum præiudicium fit alteri parti in proprietate nec in possessione, cùm non sit diffinitiua sententia in aliquo lata: vnde altera pars, vel quælibet earum poterit plenariè & iuridicè agere vel petitorio proprietatis vel possessorio remedio *vti possidetis*, libellum offerendo & iudicio plenario procedendo, & sententia definitiua ferri quæ plenum præiudicium afferat in prædicta possessione: ita debet intelligi text. *in dicto* §. *si quis ex seruitute*. alia verò iura superiùs allegata loquuntur & procedunt quando vterque vel aliquis eorum agit iudicio plenario possessorio *vti possidetis*, & interim durante lite nulla est controuersia inter partes: & ista practica & doctrina potest habere locum, & verificari, modò lis sit orta super remedio possessorio plenario *vti possidetis*, modò adhuc non sit orta: quia quolibet casu poterit iudex ad petitionem partis vel ex officio cognoscere breuiter & summariè de possessione, & illum in

ea defendere interim, hoc est durante lite mota vel mouenda: & ista est intentatio practicæ huius regni sic fundata ex dicto §. *si quis ex seruitute.* & licet certè ille text. hoc non probet nec eius intentio fuit casum particulatem disponere, sed tantùm concordare cum aliis iuribus suprà allegatis: tamen in expresso per illum text. ita reperio quod tenet Specula. magister practicæ *in titul. de libellorum conceptione.* §. *nunc dicendum est.* 4. *colum. versiculo* 22. & ibi notabiliter Ioan. And. *in addit.* idem tenet Specul. *in titul. de petitorio & possessorio.* §. 1. *fina. colum. versicul. in summa.* & videtur esse de mente Innocent. *in c. præsentia. de proba.* 1. *colum. in medio, numero* 2. & eiusdem Innocent. *in cap. cùm venissent. de instit.* 1. *colum. numero* 1. *versicul. vt dic quod amba partes.* idem etiam reperio quod tenet Bald. qui singul. loquitur, licet non alleget Specul. *in l. ordinarij. Cod. de rei vend.* 4. *colum. versicul. sed hic quæro, duo asserunt, &c.* & reputat esse multùm notabile, idem tenet ibi Paul. de Castr. 1. *column. num.* 2. dicens quod istum casum pluries habuit de facto, & ista est intentio Bald. quem omninò vide *in leg. fin. C. de edict. di. Adri. toll.* 2. *column. numer.* 4. *versicul. & est notandum.* tenet etiam Bald. *in l. quisquis. C. quorum appellat. non reci.* & magis in expresso quam alius reperio, quòd istam doctrinam & practicam ponit Franc. de Aret. *in c. in præsentia. de probat.* 5. *col. in fi. n.* 34. vbi dicit quòd si iudex cognouit de possessione incidenter & simpliciter quoad effectum, vt dare quæ possidet vtatur & fruatur possessione, & altera pars non accedat ad fundum, nec eam molestet, tunc ista declaratio & præceptum iudicis non facit plenum præiudicium in possessione, quia fuit iudicium summarium intentatum ad alium finem, argumento text. *in l. penul. ff. de his qui sunt sui vel alien. iur.* vbi sententia lata in causa summaria alimentorum non præiudicat in causa filiationis: & argumento text. *in capit. veniens el* 2. *de testibus.* vbi probationes factæ in iudicio summario non plenè præiudicant in plenario: si verò iudex cognouit principaliter de possessione ad hunc finem, vt determinaret quis possideret remedio proprio possessorio, tunc sententia eius erit definitiua, & plenum faciet præiuducium, argumento text. *in dicta l. ordinarij cum similibus*, licet ipse ea non alleget: & argumento text. quem ipse reputat singu. *in cap.* 1. §. *si tres de pace tenenda, in vsibus feud.* & isto casu dicit ipse quòd potest intelligi text. *in dicto.* §. *si quis ex seruitute.* & istam conclu. etiam tenet Paris. de Puteo *in tracta. syndica. in parte index fol.* 176. præterea pro hac sententia considero text. singu. *in l. penul. ff. de aqua quoti. & æstiua.* vbi dicitur quod quando lis vertitur super seruitute, ille qui est in quasi possessione eius, debet defendi & sibi caueri de non impediendo durante lite donec finiatur: & ad hoc not. gloss. ibi Bartol. Alber. Rainer. Angel. & commun. doctor. & per illum text. ita tenet gl. no. *in l.* 1. §. *hoc interdicto in gloss.* 1. *magna. in medio. versicul. tamen dict. ff. de itinere actúque priu.* & ibi Barto. 2. *colum. numero* 2. Angel. *ibi* 2. *colum. numer.* 2. Paul. *in l. sicuti* §. *sed si quæratur. ff. si seruitus vend.* 2. *colum. in fine numero* 9. Cœpola *in tract. seru. in c. de serui. itineris* 11. *colum. num.* 35. Item etiam pro ista parte facit text. *in c.* 1. *&* 2. *vt lite pen.* text. *in c. cùm ecclesia sutrina. versiculo clericos de caupo. & pro.* text. *in cap. cùm persona* §. *quòd si tales de priuil. lib.* 6. vbi expressè probatur quòd quando quis est in possessione rei, iurisdictionis, census vel alterius iuris, debet in ea defendi & nullo modo inquietari durante lite super proprietate: & ibi tenent & notant Doctores & per illa iura istam doctrinam ponit Innocent. & commun. doctores *in c. peruenit in princip. de censibus*, ergo eadem ratione idem dicamus in nostro casu, quando vterque ageret remedio possessorio, quòd durante lite defendatur in ea ille qui interim meliùs probauerit. Item & quarto pro ista sententia & practica facit text. singularis *in capite cùm venisset, de institutionibus, secundum secundam lecturam. Innocen. quam ibi ponit in prima column. in medio.* secundum quàm ibi probatur quod licet sit actum tantùm petitorio, nihilominus si in processu negotij constat iudici reum esse in possessionem, potest iudex ex officio suo pronuntiare illum in ea esse tuendum vsque ad finem causę, ex eo quia omnia quæ emergunt & accidunt post litem contestatam, pertinent ad officium iudicis & ad hoc illum text. summè notat & commendat ibi Abb. *penultim. columna versiculo secunda lectura.* Huius autem praxis autor fuit Iacobus Butri. *in l. incerti. Cod. de interdictis* quem sequuntur Baldus *in l. ordinarij. numero* 9. *Cod. de reiuendicat. & in l. fin. numero* 10. *Codice de edict. diui Adriani toll.* Castrens. *consilio* 3. *libro secundo* & plures alij relati à Couar. *practic. q. cap.* 17. *à numero primo* Menochio *de recup. possess. in præludiis numer.* 24. *& sequentibus. Et de retinenda rem. vlt. ex numer.* 1. Sarmien. *lib.* 2. *selectarum c.* 13. *num.* 9. & hoc iudicium alij *præparatorium iudicij possessorij principalis*, alij *summariissimum possessorium* appellant Galli *recedentiam, vel casum nouitatis.* Hispani *interim, ô entretanto*, vt ex variis obseruant Menochius *d. rem. vlt. retinendæ ex num.* 3. Couarr. vbi supra. veteres autem hoc iudicium *vindiciarum* appellant, vt ex Cicerone, Asconio Pediano obseruant, Budeus *in l.* 2. *de origine iuris.* Alexan. ab Alexand. *libro* 6. *genialium dierum cap.* 10. Alciatus *libro primo Parergon. cap.* 9. *& libro* 6. *cap.* 24. Othomanus *in* §. *appellamus inst. de interdictis.* Rebardus *ad leges prima tabularum capite* 12. & plures quos refert & sequitur Menochius *de recuper. in præludiis numero* 31. *& de retinenda rem.* 3. *numero octauo, & remed. vlt. numero decimo*, ex quibus venit intelligendus text. *in lege* 2. §. *cum placuisset*, ibi, *vindicias filiæ suæ, à se abdicasse. ff. de origine iuris.* Et hæc hactenus de numeris nouem his insertis: nunc ad 193. ac 194. ob id in terminos, rectà reuertimur.)

Item quæro qualiter probetur possessio? in quo articulo magistraliter & resolutiuè dico, quòd potest probari sequentibus modis. Primò modo quando probatur per testes vel instrumenta actus verus & naturalis, putà ingressus in rebus immobilibus, vel apprehensio in rebus mobilibus, vt suprà planè & magistraliter 193

in

in quolibet actu visum est. Secundo modo quando probatur aliquis actus fictus translatiuus possessionis, de quibus plenè & magistraliter dictum est, vel probatur aliqua qualitas rei ex qua resultet acquisitio & translatio possessionis sine aliquo actu vero vel ficto, vt in nostro casu & lege. scil. in rebus maioratus. Tertio modo quando non probatur aliquis actus primordialis possessionis verus vel fictus, sed probatur quòd quis habet & tenet aliquam rem: quia ex illa probatione facti & nudæ detentationis resultat vera & liquida probatio iuridicæ possessionis, modò testes per quos fit talis probatio sint rustici, modò periti: & modò sciant & cognoscant quòd sit possessio, modò non. Ex quo deducitur & infertur quòd benè sufficit testes deponere de aliquo nudo actu facti, quem percipiunt sensu corporeo si ex eo resultat ius de quo quæritur: & in expresso istam sententiam & conclusionem probat text. *in l. 1. ff. de acquirend. possessio.* text. *in §. adipiscemur eiusdem l.* text. *l. 3. eodem titul.* text. *in §. ex contrario. eiusdem legis.* vbi ex sola detentatione facti arguit & infert consultus ad veram & iuridicam possessionem. text. *in l. 3. versiculo dare ff. de vsufruct.* Confirmatur, quia probato aliquo actu, semper censetur probatum illud, quod ex tali actu ex iuris dispositione resultat, text. est *in l. illud. ff. de acquirend. hæred.* text. *in l. ad legatum. & in l. ad rem mobilem. ff. de procurat.* Confirmatur etiam ex definitione possessionis quàm suprà suo loco deduxi: & in terminis istam con. tenet gl. fin. & ord. *in l. stipulatio ista, habere licere §. hæc quoque in verbo, stipuletur. ff. de verbor. obliga.* licet non ita fundet nec declaret: & ibi Bartol. Bald. Angel. Imol. Roma. Paul. Alexand. & Ias. & vltra omnes illam glo. dicit ibi vnicam Rain. qui not. eam declarat. illam etiam gloss. ad hoc no. & com. Bartol. *in l. 1. ff. si cer. pet. 3. colum. numero* 14. & ibi no. Bald. & communiter doctores, idem Bartol. *in tract. de testa. 2. column. versicul. testis dicit aliquem possedisse.* Bald. *in l. 1. Cod. de seruis fugi. penult. column. numero* 23. idem Bald. *in l. data opera. 7. column. numero* 32. *C qui accu. non poss.* idem Bald. *in c. 1. §. possessiones. 1. column. numero 4. de pace Constantiæ. in versicul. feud.* Imola Doctor. *in l. qui vias §. 1. ff. de damno infecto.* & Innocent. *in cap. cùm olim. el 2. colum. 2. in fine, extra de priuilegiis.* Anton. *in cap. cùm ad sedem. de rest. spo. pen. column. numero* 29. & ibi notabiliter Abb. 7. *column. numero* 21. & intantum hoc est verum, vt ex illa probatione facti resultet probatio possessionis naturalis & etiam ciuilis: quia annexè & consecutiuè iuris dispositione, ei accedit: & in expresso ita tenet & declarat Bald. *in cap. cùm. causam. 3. column. numer.* 13. *extra, de testibus,* quòd limita nisi ex qualitate personæ, vel ex natura subiectæ materiæ in qua testes deponunt debeat præsumi contrarium, vt si testes deponunt seruum, infantem, colonum, inquilinum, commodatarium, & depositarium habere & tenere aliquam rem: quia ex tali probatione non resultaret probatio possessionis, sed nudæ detentationis: & idem est si constaret vtramque possessionem vel aliquam earum esse ab alio occupatam: quia probatio detentationis non inferret probationem possessionis, argumen. text. *in l. clàm possidere. §. qui ad nudinas, suprà eo. cum materia,* vel si testes deponant de aliquo actu apprehensiuo possessionis iunctim cum aliquo titulo vel contractu, ex quo non causatur nisi sola possessio naturalis, vt in fructuario vel simili persona: vel sola ciuilis, & in proprietario vel simili: & in specie ita notabili tenet & declarat Antonius de Butrio, *in dicto capitulo, cùm ad sedem de resti. spol. penul. column. numer.* 29. Bald. *in l. 1. C. commun. de vsucap. 1. column.* Alexand. *in dicta l. stipulatio ista habere licere. § hæc quoque 1. colum.* Nunc verò singul. extende istam commun. opin. vt procedat etiam si testes deponant de diuerso actu possessionis, vt quia vnus deponit quòd vidit Titium habere & tenere fundum, alius quod vidit arare, vel seminare, vel fructus percipere, vel alium diuersum actum possessionis exercere: nam isti tales testes probant: nec obstat si dicas quòd sunt singulares & non contestes: quia respondeo, quòd possessio est quoddam genus continens in se plures & diuersos actus, vnde licet isti testes sint singulares in illis actibus super quibus deponant, tamen sunt contestes in probanda possessione in genere sumpta quæ ex istis actibus differentibus resultat: probat gl. valdè no. & sing. *in l. actor. C. de probat in gl.* 3. vbi ponit regulam & doctrinam, quòd genus in se potest probari per differentes species vel actus diuersos & particulares: & ad hoc not. & cõm. ibi Bald. 2. *colum. numer.* 4. Sal. qui no. loquitur. 1. *colu. numer.* 5. idem Sali. *in l. testium. C. de testi.* 8. *quæstione.* & ibi Ang. 2. *column. num.* 9. Bald. *in l. de quibus* Ang. notab. per text. ibi. *in l. 2. §. diem. ff. quemadm. testa. ape.* 1. *col. num.* 2. Io. de Imo not. *in l. inter pares. ff. de iud. si. colum. in fine.* istam etiam comprobat gl. ord. *in l. ob carmen. §. si. in gl. fin. ff. de testibus.* vbi dicit quod si quis intentat probare se possedisse, & vnus testis dicat, quòd vidit eum possidere & actus possessionis exercere tali tempore, & alius testis dicat, quòd vidit eum possidere & actus possessionis exercere alio diuerso tempore, censetur benè probata possessio: & illam glo. ad hoc reputat ibi mirabilem Bartol. in fine, tenet etiam & commendat Bald. ibi. tenet etiam & dicit perpetuò notandum Iac. de Sanct. Georg. 3. *col. n.* 16.

Quarto modo quando probatur quem arare, vel seminare fundum de cuius possessione quæritur, vel in eo ædificare, vel aliquem alium vsum exercere: quia eo ipso censetur probata possessio: ita probat text. notabil. *in l. vim facit. ff. de vi & vi arma.* & ibi communiter doctores text. *in leg. tertia. §. item videamus, versicul. etenim. ff. vti possidetis.* notat etiam gl. ord. & ibi commun. docto. *in l. 3. C. fini. regund.* Bartol. *in l. de ætate. 6. column. numero* 11. *ff. de mino.* Ange. de Aretin. vbi valdè commendat *in §. sic itaque. Institut. de actio. 5. columna, numero. 7.*

Quinto modo quando probatur, quòd quis percipiebat fructus ex re. tex. *in l. Titia. in princ. ff. de solu.* & ibi notat Barto. Angel. Paul. & communiter doctor. text. *in lege Pomponius. ff.*

quibus mod.vsufruct. amit. & ibi Bald. & doct. confirmatur, quia si possessio causat acquisitionem fructuum, vt notatur, per gloss.& omnes scribentes *in l. 3.§. ex contrario.suprà isto titulo*: ergo probato effectu censetur probata ipsa possessio: & in terminis nostris isto argumento vtitur Bald.*in l. iudicia.Cod.de rei vend. 2.colunn. numero 6.* Paul. de Castr. *in lege secunda C. de acquirend. possess.numero.3.* Sextò modò quando probatur, quòd quis recipiebat mercedem vel pensionem rei ab aliquo tanquam colono vel inquilino:quia eo ipso censetur probata possessio: ita probat text. no. *in l.qui vniuersas, §. quod per colonum.ff.de acquirend. possess.* & ibi notat Bartol. Alber. Paul. Imol. & communiter doctor text. *in cap. cùm venisset.de restit.spoliat.ibi.perceperunt annuam pensionem.* & ad hoc notat ibi gloss. ordin. 1. autho. Abb. Card.Anchar. & commu.docto.de quo artic. vide latiùs quæ dixi suprà ista lege. in 5. actu ficto possessionis. Ex quibus sume practicam in formando articulos in probatione possessionis: nam debet articulare quod quis habet, tenet, & possidet talem fundum vel rem, eum arando, seminando, fructus colligendo, mercedes percipiendo,vel alia denique faciendo: & re illa vtendo tanquam dominus possessor:& istam practicam & doctrinam ponit Angelus, Paul. de Castr. & commun.doct.*in l.Titia.ff.de solut.*

194 Postremò etiam & finaliter pro complemento materiæ quæro, an in causa & iudicio possessionis admittatur appellatio: & in hoc articulo breuiter & resolutiue teneo, quòd modò actum sit iudicio & remedio possessorio adipiscendæ modò retinendæ, modò recuperandæ, victus per sententiam non potest appellare: text.est expressus in generalitate sua, *in l.vn. Cod. si de momen.possess.fuer. appellatio.* cuius verba sunt, *cùm de possessione & eius momento causa dicatur, & si appellatio interposita fuerit,tamen lata sententia sortiatur effectum*: & ad hoc notat gloss. ordinar. Azo.not. summa.Bartol. Bald. Salicet.illius titu.& communiter doctores probat etiam text. *in leg. quisquis.C. quo. appel.nonreci.*text. *in l. momentaria.Codicevnde vi.*& istam conclu.tenet magistraliter Barto. *in l. 2. 2. col.ff.de appellat.rec.* Ange.*in l. creditor.§.iussus.ff. de appella.*& ibi not. Imol. *fin. colum.* Cinus & communiter doctores *in l. prima Cod. de bonor.possess. secundum tabu.*Speculat. *in titul. de appellatione. paragrapho in quibus,tertia columna. versiculo sexto, non appellantur*, cuius ratio est, quia talis sententia parit modicum præiudicium, cùm de facili potest reparari in iudicio proprietatis: & ex ista ratione causa possessionis vocatur momentanea: ita gloss. ordin. *in dicta l.vn.in gloss. 2. in fin.* Bartol. Cinus,Iacob.But.Alb.& commun. doctor.Bald. *in leg. 2.ff.de appell.rec. 2. colum.* Bald. *in cap. 1. de caupo. & pro.1.colum.post princip.* Quod tamen no.limita & intellige sequentibus modis. Primo quando tale iudicium est merè possessorium, si iudicium possessorium contineat admixtam causam proprietatis, vt quia agatur condictione ex lege,*si quis in tantam.Cod. vnde vi.*quia tunc benè habet locum appellatio: ita tenet gloss. *in dict. l. vnic.in gloss.2.*& ibi Bartol.Cinus,Butri. Albe. & communiter doctores. Secundò limita & intellige, & præterquam si in tali iudicio possessorio quis est victus vel condemnatus in interesse vel fructibus:quia ab ista condemnatione poterit appellare, quia istud grauamen non est reparabile in iudicio proprietatis,argumento prædictorum iurium in ratione & argumento regulæ text. *in leg.& in maioribus. C. de appel.* & in expresso ita determinat Bal. *in d.l. vn.pen.col.n.9.* & ibi Sali. *fi. col. & q.*Tertiò limita & intellige præterquam si ante sententiam quis sentiat grauamen quod in definitiua non possit reparari, vt si iudex nolit recipere testes, vel nolit concedere terminum probationis, vel recipiat testes inhabiles: quia tunc poterit appellare: ita originaliter Guiliel. *in l. si ex causa. §. nunc videndum ff. de minor.* tenet etiam reputabile Bald.*in l.post sententiam. Codice de sent. & interlocu. om. iudic. 2. colum. numero 8.* Ang. *in l. creditor §.iussus.ff.de appel. in princip.*& ibi no.Imo.*fi.colum.*Quartò limita & intellige, quando sententia valet, & tenet, secus autem si sit nulla, quia tunc benè poterit victus agere de nullitate: ita probat text.*in cle.1. de re iudi.* & tenet Bald. *in dicta l. vn. pe. colum.nume. 12.* Sal. *5.colum. numero 11.* idem Bald. *in l. vn. Cod. ne lice.in vna ead.causa ter. pro. 2. colum. in 2. no.*Ias.*in l.1.ff.de iust.& iur. 4.col. numero 6.* idem Ias.*in l. 1.C.de bo.pos.secundum tab. fi. col. in medio.*Phili.Dec.ibi. *2.colunn. in fi.* Quintò limita præterquam si iudex admiserit appellationem,quia tunc valet,& tenet appellatio, & causa debet suum finem habere. ita no.Bald.*in l.post sententia.Cod.de sent. & inter.om.iud.1.colunn.numer.7.*quod dictum sequitur & reputat singu. Ias.*in l.patre furioso. ff.de his qui sunt sui vel alie.iur. 3. colum.n. 11.* idem Ias. *l. 1. Cod. de bo. pos.secundum tab.fi.colum.nu.5.* Confirmatur ex his quæ posui in repetione *l. 1. de pub.iu.*Sextò limita & intellige vt procedat de iure ciuili, secus tamen est de iure canonico:quia benè habet locum appellatio in iudicio mere pos. ita probat text. *in c.significauerunt. de testi.* & ibi no.Inno.& com. doct. textus *in cap. cum ad sedem. de restitutione spoliatorum.* & ibi no. & tenet gloss. magn. *in fine.*& ibi plenè & no.Abb.*penult.columna, n.3.* post antiquos: vbi dicit hanc esse commun.opin.tex.*in c.ex quo eod.titu.*& ibi comm. docto. text.*in cle.3.de sequest. pos.& fruc.* & ibi docto. con. textus *in clem. 1. de caupo.& pro.*& ibi scribentes, textus tenet etiam gloss.ordi.*in c.ei qui appellat.§.de possessione.2.q.6.*& ibi Archi. & comm. docto. Spec.*in tit. de appel. §.in in quibus.3.col.versi. 6. non appellatus.*& ibi Io. And.Bald. *in dict. l.vn. pe. col. in princip.* & ibi Sal.*pe.col. n. 6.* qui dicit hanc esse commu.opi. Hodie tamen de iure regio eligitur media via: quia omninò non prohibetur appellatio, vt de iure ciuili: nec omninò & distinctè admittitur, vt de iure Canonico: sed disponitur, quòd si latæ fuerint duæ sententiæ conformes, non habeat locum appellatio, aliàs verò sic:ita disponit *l. 28.in l.de Madrid,& pragmatica 31. libro pragma.fol.40.*

TEXT.

TEXTVS XLVI.

TOdas las fortalezas que de aqui adelante se hizieren en las ciudades, villas y lugares, y heredamientos de mayorazgo, y todas las cercas delas dichas ciudales villas y lugares de mayorazgo assi las que de alli adelante se hizieren de nueuo como lo que se reparare, o mejorare en ellas, y assi mismo los edificios que de aqui adelante se hizieren en las casas de mayorazgo labrando, o reparando, o re edificando en ellas, sean assi de mayorazgo como lo son, o fueren, las ciudades villas o lugares y heredamientos, y casas donde se labraren. Y mandamos que en todo ello succedar el que fuere llamado al mayorazgo con los vinculos y condiciones en el mayorazgo contenidas sin que sea obligado a dar parte alguna de la estimacion, o valor de los dichos edificios a las mugeres del que los hizo, ni a sus hijos ni a sus herederos ni successores. Pero por esto no es nuestra intencion de dar licencia ni facultad para que sin nuestra licencia, o delos reyes que de nos vinieren se puedan hazer, o reparar las dichas cercas, fortalezas: mas que sobre esto se guarden las leyes de nuestros reynos como en ellas se contiene. Id est: *Arces omnes quæ deinceps ædificabuntur in vrbibus, oppidis, aut locis vel hæreditatibus maioratus, ac mœnia omnia prædictarum vrbium, oppidorum, & locorum maioratus, tàm ea quæ de nouo ædificabuntur in posterum, quàm quod in illis reficietur aut melius reddet, atque etiam ædificia quæ deinceps construentur in domibus maioratus reficiendo, instaurando aut reædificando in eis, sint etiam maioratus quemadmodum sunt aut erunt ipsæ vrbes, oppida, loci & hæreditates ac domus in quibus sunt fabricata. Et præcipimus vt in omne illud succedat qui ad maioratum fuerit vocatus cum vinculis & conditionibus in maioratus contentis, nec sit obligatus ad soluendum aliquam partem æstimationis aut valoris prædictorum ædificiorum vxoribus illius qui ea ædificauerit, aut liberis suis aut haredib. aut successoribus. Verùm ob id non est mens nostra permittere licentiam aut facultatem, vt absque nostra licentia, aut regum à nobis descendentium possint ædificari aut refici prædicta mœnia, arces, sed vt super hoc seruentur leges nostrorum regnorum iuxta earum præscriptum.*

SVMMARIVM.

1 *An successor maioratus teneatur soluere expensas factas in re maioratus?*
2 *An bonæ fidei possessor recuperet sumptus & expensas factas in re aliena?*
3 *An fideicommissarius qui facit sumptum in re subiecta restitutioni, possit tales sumptus recuperare?*
4 *An ista l. sit iusta & iuridica.*
5 *An possit quis in sua propria re facere ædificium? & in num. 14.*
6 *An & quando possit quis in sua re ædificare ad libitum voluntatis.*
7 *Intellectus ad* text. *in l. fina. §. fi. versicu. sanciens. C. de serui. & aqua.*
8 *Si ille & qui ædificat, ædificat principaliter ad damnum vicini, an possit destrui tale opus?*
9 *An in casu quo ædificium noceat ecclesiæ, an possit dominus ædificij compelli vendere seruitutem altius non tollendi?*
10 *An & quando possit quis facere molendinum, in fluuio?*
11 *An ciuitas possit præstare licentiam faciendi molendinum in flumine?*
12 *Si quis habet molendinum in flumine, an possit alius facere aliud molendinum in eodem flumine?*
13 *An possit quis facere pontem super viam publicam.*
14 *An possit quis facere castrum vel fortalitium?*
15 *An possit quis reficere castrum vel fortalitium?*
16 *Verus intellectus ad istam l. 46.*
17 *Si sunt ædificia publica, quæ egeant refectione, an compellantur vicini de populo talia ædificia reficere.*
18 *An & quando teneatur officialis de vitio operis?*
19 *An possit quis ædificare in suo proprio solo, quando ex ædificio est in domo alterius aliquid immissum?*
20 *An & quando habeat noui operis nuntiatio.*
21 *Si quis ædificat in re mea palam, & opus est iam perfectum, quod remedium habeam?*
22 *Remedium quod vi aut clam, in quo differat à remedio noui operis nuntiationis.*
23 *Quæ personæ possint nuntiare nouum opus?*
24 *Ille qui habet seruitutem, an possit nuntiare?*
25 *Vsufructuarius, an possit nuntiare?*
26 *Minor, an possit nuntiare?*
27 *Quando amicus vel extraneus possit nuntiare?*
28 *Quibus personis fiat nuntiatio?*
29 *Si denuntiatio sit facta officialibus, an destruatur opus, modo nuntiatio veniat in notitiam domini, modo non?*
30 *Pro quibus rebus fiat nuntiatio?*
31 *Quibus modis fiat ista nuntiatio?*
32 *Quæ sit differentia inter denuntiationem quæ fit solo verbo, vel per alios modos denuntiandi?*
33 *Quis sit effectus denuntiationis?*
34 *Post factam denuntiationem per quod tempus supersedeat opus?*
35 *Si post lapsum termini in quo debet supersedere opus, appareat nuntiantem non habuisse ius, an nuntians teneatur ad damnum?*
36 *An sit remedium aliquod per quod possit nuntiatus ædificare statim post denuntiationem non elapso tempore, de quo in l. 1. C. de noui operis.*
37 *Qualiter constabit nuntiantem non habere ius nuntiandi?*
38 *Si nuntiator in denuntiatione expressit causam impertinentem, & postea in persecutione vult proponere alias causas iustas, an possit?*

39 *Facultas denuntiandi per quod tempus duret?*

40 *Interdictum demolitorium competens ad hoc vt ædificium post denuntiationem factum destruatur transit ad haeredes?*

41 *Interdictum de noui operis nuntiatione & effectus eius, an transeat ad haeredes?*

L E X XLVI.

NOta dispositionem huius legis, ex qua nota & collige duo singularia. Primum est, quod si possessor maioratus fecit ædificia, vel sumptus etiam necessariò vtiliter in rebus maioratus, non pertinet medietas eorum vxori, ratione lucrorum acquisitorum constante matrimonio.

1 Secundum est, quod successor in maioratu non tenetur pretium vel æstimationem eorum soluere hæredibus defuncti possessoris, & licet Docto. Pala. Ruui. *in repe. c. per vestras, de dona. inter vir. & vxo. fo.* 38. 4. *colum. versicu. ex istis & etiam in præsenti.* exclamet de ista lege, dicendo eam iniquam & contrariam iuri & æquitati, & quod sperat eam futuris temporibus reuocandam, & ego habeo eam pro iustissima, æqua, & singulari: quam intendo notabiliter & ita sentiat Gomez Arias *in l.* 40. *numero* 28. *& in l.* 44. *Tauri. versicul. Aduerte, n.* 40. teneat sumptus vel ædificia facta in bonis maioratus, tribus tantummodo casibus à nostra lege expressis non posse recuperari ab hæredibus prædecessoris, in hisque solùm eius decisionem vigere, scilicet cum in mœniis aut in fortalitiis aut in domo præcipua ipsius maioratus ædificia seu sumptus fiunt, in aliis autem casibus ea recuperare posse, dicens ita fuisse iudicatum in supremo consilio, & Matiençus *in l. 6. tit. 7. li. 5 recop. gl. 1. num. 1. & 2. & gl. 3. num.* 11. Burgos de Paz *in quæst. suis q.* 7. *nume.* 17. Aluarus Velascus *de iure emphyteut. q.* 25. *num.* 29. Pelaez *in tractat. maiorat. 4. p. q. 33. num. 3.* Burgos de Paz Senior *cons. 3. num.* 109. *lib.* 1. & in terminis nostræ legis Palacium Rubeum sequatur Cassan. *in consuetudinibus Burg. rub. 4. §.* 13. *num. 6. verbo, aduerte tamen,* Couar. *in* 41. *p. c. 7. §. 1. num. 6. vers.* 2. *ex his* & expressius Menchaca *de succes. creat. lib. 1. §. 1. num.* 13. *vers. redeundo.* & idem etiam videatur tenere Burgos de Paz *cons.* 3. *num.* 106. 1. *p.* dicentes omnes duram esse hanc legem, & secundùm hanc opinionem iudicatum fuisse affirmet Ioannes Garcia *de expensis & melioationibus cap.* 13. *num.* 45. sicque legem nostram vt correctam solum intelligendam in debito contractu ratione ædificij, vt successor maioratus id soluere non teneatur, vt inquit Didacus Petez *in leg. fin. tit.* 4. *lib.* 5. *ordinamenti. pag.* 168. *colum.* 2. contrariam tamen sententiam, scilicet legem nostram procedere in sumptibus seu ædificiis factis in aliis quibuscunque rebus maioratus mecum tenet Palacios Rubeus hic, & Castellus, Ioannes Garcia, *vbi suprà dict. num.* 45. dicens sic fuisse iudicatum cum Molina *li.* 1. *de primog. ca.* 26. *num.* 25 & Pinello, *in l.* 1. *C. de bonis mat.* 2. *num.* 61. hàncque sententiam tanquam probabiliorem non semel in sententiis amplexam testatur Molina *d. numero* 25. qui latè eam defendit: & Azeue. *in l. 6. tit. 7. lib. 5. recop. n.* 2. & vide Matiençum *ibi gloss.* 1. *per totam,* & Velazquez de Auendaño *hic gloss. 6. per totam*: confirmare. Pro cuius perfecta declaratione dico & præsuppono, quòd bonæ fidei possessor recuperat sumptus & expensas necessarias factas in re aliena, sine quibus res esset peritura vel deterior extitura: tex. est *in l. domum. C. de rei vend.* ibi *nisi necessarios sumptus fecerit.* text. *in l. adeò §. certè ff. de acq. re. domi.* tex. *in l. in area in fin. ff. de conditione indebi.* text. *in l. Paulus resp. ff. de doli excep.* tex. *in l. planè ff. de peti. hære.* & vtrobique commun. docto. & idem disponit lex 40. *tit.* 28. 3. *par.* & adde quod recuperat per viam retentionis proposita exceptione doli, non verò actione vel alio remedio: quia cùm fecit bona fide tanquam in re propria, & non habuit animum alium obligandi, meritò non potuit sibi quærere actionem, sed recuperat tantùm ex æquitate iure retentionis. Ex quo 2
deducitur & infertur, quod de perempta, soluta vel tradita, non posset aliquo iure vel remedio repetere: quod iterum intellige in re petita iudicio particulari rei vendicationis: secùs tamen si iudicio vniuersali petitionis hæreditatis: quia illa re perempta vel non extante, posset aliam quilibet rem retinere: ita probant iura superius adducta: & ibi tenent communiter doctor. Quod etiam iterum intellige & declara, quando talis bonæ fidei possessor non colligit fructus ex re: secùs tamen si aliquos fructus collegit, quia tunc pro rata tenetur compensare cum expensis & sumptibus factis in re: textus est singula. in iure *in lege sumptus ff. de rei vendicatione.* & ibi gl. ordinaria Bartol. Odofredus, Albericus, Baldus, & communiter doctores & probat præ. l. part: Vnum tamen est quod dicebat elegantur Paul. de Castro *in dicta l. in fine ff. de condictione indebiti.* quòd isto casu, si ex errore vel ignorantia, quæ semper præsumitur, possessor non posuit prædictam exceptionem doli & retentionis, posset postea repetere ex æquitate: text. *in l. si & me & Titium ff. si certum petatur.* & facit etiam quod ipse Paulus tenet *in l. fin. Cod. de neg. gest.* sed salua eius pace, ego teneo contrarium per prædicta iura quæ excludunt omne remedium, & aliàs de nullo seruirent: & prædicta lex, si & me & Titium, procedit, quando nullum aliud datur remedium: & contrarium expressè tenet Cinus & Salic. *in l. si quis sciens. Codice de rei vend.* si verò bonæ fidei possessor facit prædicta ædificia, sumptus, vel expensas vtiles, & non necessarias, potest repetere his casibus. Primò si dominus aliàs esset facturus. Secundò si dominus statim esset rem venditurus. Tertiò si dominus erat diues & sine detrimento potest soluere: aliàs non potest repetere, sed tantum abradere sine detrimento prioris status, nisi dominus pretium offerat: text. est notabilis *in l. in fundo. ff. de rei vendicatione.* & ibi Bartol. Odofredus, Albericus, Baldus, & comm. docto. & probat expressè prædicta lex Partitæ. Si verò bonæ fidei possessor fecit sumptus vel expensas merè voluntarias nullo iure, remedio, vel actione, potest consequi & repetere, sed tantum permittitur abrasio sine detrimento prioris status dominus pretium earum offerat & soluat: text. est

in

in dicta l.in fundo.ff. de rei vend. text. *in l.pro voluntariis ff.de impen.in re.do.fac.*si verò malæ fidei possessor fecit sumptus vel expensas necessarias similiter recuperat,licet non modo & remedio prædicto sed per officium iudicis:cuius ratio est quia si non fecisset teneretur ex deterioratione rei argumento text. *in lege ei qui §.fi.de pet. hære.* vtiles verò non recuperat, sed permittitur abrasio:voluntarias verò nullo modo recuperat nec permittitur abrasio: ita probat textus *in dicta l.domum. C. de rei vendicatione* textus *in dicta l.in fundo ff.eodem.*& ibi Bartolus,& commun. doctor.& ita etiam pro-
3 bat,& determinat lex 44. *tit.* 28. *3. part.* Quæ omnia procedunt & habent locum, quando quis est nudus & simplex possessor sine titu.& dominio, secus tamen est quando quis habet titulum in re & est dominus eius, licet habeat rem subiectam restitutioni,vt maritus in re dotali, vel hæres grauatus post mortem vel tempus rem alteri restituere: quia tunc necessarios sumptus & expensas recuperat, nedum per viam retentionis, sed etiam per viam actionis negotiorum gestorum: text. est *in l. diuortio §. impendia.ver.planè ff.so. ma.* cuius verba sunt, *planè si nouam villam necessariò extruxerit, vel veterem totam sine culpa sua collapsam restitueret, eius impensæ erit petitio.* & ibi gloss. or. & communiter docto.text.*in l.quia dicitur 1.& in l.quod dicitur.2.& quasi per totum ff. de impen. in rebus do.fac.*text.*in leg.vnica.§.sed nec ob impensam.Cod.de rei vxo.actio.* vtiles verò recuperat si hæredes vel successores possunt commodè soluere textus est *in leg.vtilium ff. de impen. in re.do. fact.* text. *in dict.l. vnica §.sed nec ob impensam. C. de rei vxor. act.* voluntarias verò non recuperat, sed in his tantum permittitur abrasio.tex.est *in l.pro voluntariis ff.de impen.in re.dota.fact.*tex.*in dicta l. vnica §.sed nec ob impensam.Cod de rei vxo.ac.* Et idem est in hærede legatario vel fideicommissario qui habet rem subiectam restitutioni, quia sumptus vel expensas necessarias repetit secundum valorem tempore restitutionis: non verò tempore quo fuerunt factæ:vt tenet Molina *libro 1.cap. 26.numero* 14.Matiençus *in l.6.tit.7.lib.5.reco. gloss.3.numero* 4. text. est valde not. *in l. domo. cum lege se & se. ff. de lega.* 1. & ibi notat & commendat Bartol.Alb.Bald.Pau. Imo. Cum. Alex.Ias. & commu. doct. ex hac ratione procedit hæc lex in bonis perpetuo anniuersario subiectis,in quibus iure maioratus succeditur, vt resoluit Velazquez de Auendaño hic *gl. 6. n.*12.Con.*li.3.variar.c.* 5. *numero* 5. Menesius *in rub.Cod.de fideic.numero* 10.Mol.*lib.* 1. *c.* 1. *num.* 27. Ioannes Garcia *de fruct. & expensis cap.*13.*numero* 46.Burg.de Paz Iunior *in q.* 16. *maioratus numero* 45. Mieres *in tract. maiorat. in princip.numero* 5.*& iterum* 1.*p.q.* 10. *numero* 25.*in fi.*vbi alios referunt.text.etiam *in leg.mulier.§.sed etiam ver.sed & ipse ff.ad Treb.*tex. *in l.vbi purè §.fi.eodem tit.* quod sing. extende vt isto casu non teneatur compensare tales sumptus & expensas cum fructibus collectis & perceptis ex ea.gl.est singu.& vnica *in l.emptor.ff. de rei vend.in verbo. superfluum. in fine.* quam ibi ad hoc notat & commendat Bartol. Alb. & commun.doctor.& dicit sing.Bald.*in cap. gratuis de resti.spol.2.colum.*& reputat sing. & vnicam Bald.*in l.in insulam §.fructus ff.sol.ma.* & dicit vnicam Paul.*in dicta.l.domos ff. de leg.* 1. & ibi moderni, præcipuè Iason. & ita tenet Couar.*lib.1.resolut.c.8.numero* 4. *in fi.* Gre. *in l.* 41.*gloss.magna,post med.titul.*28. *p.* 3. idque ad maioratus possessorem extendit etiam Cto. *in l.frater à fratre numero* 124.*ff. de condict.indebiti.*Menchaca *de suc.crea.§.5.numer.*13.*verbo,redeundo. ad fin.* Pinel. id singulariter limitans *in l.2.Cod.de rescind.2.p.c.4.numero* 62. *& seq.*Molina *lib.*1 *de primog.ca.*26.*num.*14. similiter & in reb. feudal. dominum ad quem feudum reuertitur ob defectum generationis, teneri vasalli hæredibus expensas ædificiorum, quæ in re feudali factæ sunt ad perpetuam rei vtilitatem soluere,& æstimationem seruitutis in re feudali acquisitæ, quibus retentionem feudi donec meliorationem soluat competere, aut eam meliorationem auferri debere pati, probat textus *in c.*1.*§.si vassallus hic finitur lex, concludi in vsibus feudorum.* & ibi notat Isernia,Aluarotus,Baldus, Alexand. traditque latè Matiençus *in l.6.tit.7.lib.5.recop.gl.3.numer.7.* Confirmatur etiam quia fructuarius recuperat à proprietario vel hæredibus eius expensas necessarias & vtiles perpetuò duraturas in re:tex. est *in l.eum ad quem Cod. de vsufr.*& ibi glossa ordinaria.& comm. Doctor. præcipuè Paul. de Castr.qui not.loquitur.Item confirmatur, quia colonus vel inquilinus similiter easdem expensas repetit.text.est *in l.dominus horreorum §. 1.ff. locati.* text. *in l.colonus eodem titu.* & ibi comm doct. & ex superioribus videtur decisio huius legis fortissima, iniqua, & contra ius commune: quia possessor fidei maioratus tanquam simplex & bonæ fidei possessor vel tanquam dominus rei qui habet eam subiectam restitutioni deberet tales sumptus & expensas saltem necessarias & vtiles recuperare:vt etiam defendit Palacios Rubeus *in repetitione rubrica de donationibus inter virum §.66.numero* 15. *& sequentibus*, cui accedit Cassaneus *in consuetudinibus Burgundiæ rubrica* 4.§. 13. *numero 6.versiculo,aduerte.*Gomez Arias *in l.*44.*Tauri, numero* 28.Couar. *de sponsalibus* 2. *p. c.* 7. §.1. *numero* 9.Greg.*in l.*41.*tit.*28.*p.*3. *in gloss. magna ad fi.* & receptam traditionem esse testatur Pinellus *in l.*1.2.*p.numero* 71. confirmatamque ex l.regia Portugalliæ *lib.*4.*tit.*7.§.3. *& tit.*77. §. 33. *in fi. & sequentibus* eamque immutatam per legem nostram non esse testatur Matiençus *in l.6.tit.7.li.5.recop.gl.3.n.9.*ex mente Gregorij vbi supra. Sed in contrarium extat communis opinio, quam sequuntur omnes relati ad numerum 4. huius legis ibi, *tenetur magnos sumptus & expensas soluere.*

Sed ego teneo istam legem pro singulari & 4
iuridica, quam confirmo tali ratione, quia in prædictis casibus de iure communi adductis, dominus hæres vel successor qui rem à possessore consequitur, petit & recuperat tanquam verus & plenus dominus apud quem perpetuò res est duratura: secùs verò in successore maioratus qui tantum petit rem ad tempus pro vita sua,& res non est perpetuò penes eum duratura:sed adueniente die,conditione, vel casu restitutionis, tenetur eam alteri successori & ad

maioratum

maioratum vocato restituere: vnde meritò non tenetur soluere, & esset valdè iniquum quod pro tàm breui tempore vel momento quo res esset penes eum duratura, teneretur magnos sumptus & expensas soluere, & ista est mea noua, verissima, & fundamentalis ratio huius legis, in qua credo fundari conditores eius. Hac etiam ratione iustificari legem hanc testatur Castillus hic *gl.* 1. Pinellus *in l.*1. 2.*p.n.*71.*C. de bonis maternis*, Menchaca, *de succes. creat.* §. 5.*num.vlt.verbo, illud autem* Molina *lib.* 1. *cap* 26.*num.*14. Ioannes Garcia, *de fructibus & expensis c.*13.*n.*44 Matiençus *in l.*6.*tit.*7.*lib.*5.*recop.gl.*3.*num.*9. Padilla *in rub.de fideic.n.*10. Velazquez de Auendaño hic *gl.*6.*n.* 5. Nec obstant ea quæ dicta sunt *in l.*40.*supra n.*72. vbi conclusi, quod successor maioratus tenetur soluere debita contracta in vtilitatem maioratus, quia intelligitur quando vtilitas consistit in aliis rebus de nouo acquisitis, vel melioratis, secus vero in fortalitio, vel castro, quod magis videtur consistere in voluptate & affectione, quàm in commodo & vtilitate pecuniaria, & fructibus & redditibus maioratus, imò ista lex in quantum specialiter loquitur in isto casu videtur alios excludere.

5 Item nota & collige ex ista lege quòd nemo potest in nostro regno etiam in sua propria re facere vel ædificare castrum vel fortalitium sine principis licentia & authoritate. Idem probat *l.*8.*tit.*5.*lib.*6.*recop.& l.*18.*tit.* 6. *libr.* 3.*recop.sumpta ex cap.*22.*prætorum l.* 32. *titul.* 18. vbi Gregorius *in gloss.*1.*p.* 2. Auiles *in d.c.* 22. *prætorum gloss.*1.*numero.*1. Perez *in l.*7. *&* 8.*tit.* 7.*lib.*4.*ordinamenti*, alias in crimen læsæ maiestatis incidit, si sine principis licentia ædificauerit & intra mensem post ædificium factum principi non nunciauerit *l.*1.*verbo, la nouena, titul.*18.*lib.*8. *recop.* Pro cuius perfecta intelligentia & declaratione præsuppono & dico:

6 quod quilibet qui est dominus soli, vel areæ, vel suæ rei immobilis, potest in ea ædificare ad libitum suæ voluntatis, quia quidquid est suprà solum vsque ad cœlum liberum debet esse eius cuius est solum. text. est capitalis & expressus *in l.altiùs. Codice de seruitu. & aqua.* cuius verba sunt, *altiùs quidem ædificia tollere, si domus seruitutem non debeat, dominus eius minimè prohibetur:* & ad hoc notat & commendat ibi Odofred. Petrus, Cynus, Bartolus, Albericus, Bald. Paulus, Salicet. & communiter doctores. text. *in l. si ædibus eiusdem tituli.* textus *in l.si opus §.iussero.ff.quod vi aut clam.* text. *in leg.fina.§.penultimo, eodem titul.*text.*in leg.fina. ff.de seruitu.* textus *in l. domum ff. de regul. iur.* text.*in l. prima. Codice de ædific. priuator.* vbi non potest quis ædificare vltra debitam formam inductam in loco vel ciuitate. Vide Cæpolam *de seruitutibus vrbanorum cap.*39. *tit. de solo seu area in princip.& colum.*4.*versiculo, castella autem seu fortalitia. numero* 7. cum pluribus aliis quos congerit Matiençus *in leg.*6. *tit.* 7.*libro* 5.*gloss.*5.*numero* 6. Boerius *decisio.* 320. *numero* 4. *&* 8. pluribus modis hanc sententiam limitans. Ex quo nota benè quòd per legem, statutum, vel consuetudinem potest induci, vt vltra certam formam & modum ædificia non extollantur, & ad hoc notant & commendant ibi communiter Doctores. Notat etiam & commendat Angel. & alij Doctores *in leg.qui luminibus ff.de seruitut.vrba. prædior.* Cæpola *in tract.de seruitu. vrba. prædior. capitulo de seruitute altius non tollendi quarta & quinta quæstione*, vbi extendit vt habeat locum in forensibus, quia est onus reale, probat etiam text.*in lege, ex hoc iure.ff.de iust.& iur.*vbi probatur quod ædificia sunt permissa de iure gentium, & in tantum est verum quod dominus fundi vel soli potest ad libitum ædificare vt procedat etiam si illud ædificium pendeat in maximum damnum & præiudicium alicuius vicini, etiam monasterij vel loci pij, & obscurentur lumina eius, vel secreta domus eorum videantur, ita expressè & singulariter tenet Cinus *in dicta l.latius*, qui refert & allegat Petrum ita ibi tenere: cuius lectura in illa lege & titu. non reperitur. tenet etiam ibi Alberic. *in fin.*Bald. Salicet. & Paulus de Castro, qui benè loquitur & est communis opinio: pro qua facit text.*in l.cum eodem ff.de serui. vrba. præd.* & ibi ad hoc notat Bart. Alb. Odof. Bald. Ang. Paul. Flo. & communiter doct. qui dicunt quòd totaliter posset dominus ædificator obscurare lumina vicinorum.

Secundò facit text. *in l. altiùs ff. si serui. vend.* vbi quis non potest ædificare, ita vt obscurentur lumina vicini si ei debeatur seruitus: ergo si res erat libera benè poterit ædificare.

Tertiò facit textus *in l.fluminum §.final.ff.de damno infect.* vbi habetur quod non videtur quis alteri damnum inferre, quando in re sua vtitur iure suo.

Quartò magis in expresso facit text. *in l. Proculus eodem titulo*, vbi expressè disponitur quòd si dominus altiùs tollit domum vel ædificium per quod noceat luminibus vicini non tenetur, licet præstiterit cautionem quòd ex ædificio illo fiendo damnum non sentiat vicinus: & ad hoc ibi notat & commendat Dinus quem refert & sequitur Romanus, Paul. de Castr. & commun. doctor. Nec huic sententiæ & conclusioni obstat textus notabilis *in l.* 2. §. *meritò ff. ne quid in loco publico*, vbi dicitur quòd si quis licitè & iustè ædificat in solo publico debeat ædificare sine damno & præiudicio vicini, & non potest ei lumen quòd ex publico percipiebat auferre: quia respondeo quod debet intelligi, quando in loco publico sit opus vel ædificium ex principis vel ciuitatis licentia: quia tunc intelligitur concessa sine præiudicio tertij: secùs verò quando quis ædificat in solo proprio & priuato: & ita procedant iura superiora & comm. opin. & ita tenet & declarat gloss. ordi. Bartol. Angel. & commun. doctor. *in dict.§.meritò*, tenet etiam & declarat Alber. & alij Doctor. *in dicta l. altiùs.* Bartol. & commun. doctor. *in l. fluminum §.fin.ff.de damno infecto.* idem Bartol. *in l.quo minus ff.de flumi.* 2. *column.* Cæpola *in tracta.de serui.vrba.præ. in cap.de solo seu area.* 1.*column.in fine.*facit text.*in dict.leg.*2.§. *si quis à princip. eodem titulo. ne quis in loco publico.* textus *in l.nec anus.Codice de eman.libe.*text. *in l.quoties Cod.de preci. impe. offe.* textus *in l. si quando Cod.de inoff.testam.*text.*in l.si finita.§. si*

quis